yeni tiyatro

ISSN: 1307 - 6965
www.yenitiyatrodergisi.com

Mart 2020
Sayı: 127
Fiyatı: 12 TL / **Taahhütlü fiyatı:** 18 TL

Yayın Türü: Yerel Süreli
İmtiyaz Sahibi: Ömer Göktaş
Sorumlu Yazı İşleri Müdürü ve Genel Yayın Yönetmeni:
Erbil Göktaş

Hakem Kurulu:
Prof. Dr. Semih Çelenk, Prof. Dr. Ayşe Didem Uslu, Prof. Dr. Sema Göktaş, Prof. Dr. Erhan Tuna, Doç. Dr. Süreyya Temel, Dr. Öğr. Üy. Erbil Göktaş, Dr. Öğr. Üy. Gülayşe Temeltaş

Yayın Kurulu:
Erbil Göktaş, Sema Göktaş, Alpay Ekler, Erhan Tuna, Turgay Yıldıran, Yetkin Yüksel, Mete Çubukçu, Gülçin Üstüntaş, Avaşin Yorulmaz, Ceren Olpak

Hukuk Danışmanı:
Av. Hülya Göktaş

Reklam Direktörü:
Mustafa İri
Telefon: +90 534 656 45 03

Organizasyon Direktörü:
Umut Şahin
Telefon: +90 533 301 52 51

Yurtiçi Temsilcilikler:
Adana: Mustafa Bal, **Ankara**: Mahmut Topçu, **Antalya**: Hasan Kollez, **Aydın**: Emel Selek, **Bartın**: Zafer Gecegörür, **Bursa**: Nergiz Acar, **Çorum**: Mustafa Taşkıran, **Erzurum**: Tamer Temel, **Eskişehir**: Güney Merve Uysal, **Gaziantep**: İbrahim Yılmaz, **İzmir**: Hayrettin Filiz, **Karadeniz**: Umut Şahin, Erdal Karakurt, **Kayseri**: Hülya Göktaş, **Kocaeli**: Yetkin Yüksel, **Muğla**: Banu Ayten Akın, **Mersin**: Ahmet Aksoy, **Ordu**: Yasin Akyüz, **Sakarya**: Kadir Akbulut, **Uşak:** Murat Çubukçu, **Van**: Sabri Şenol

Yurtdışı Temsilcilikler:
Almanya: Şener Bağ, **Avustralya**: Tommy Murphy, **Fransa**: Georges Daniel (Coşkun Tunçtan), **Hollanda**: Şaban Ol, **İngiltere**: Meral Karamuk Uğurşan, **İsviçre**: Elmas Uzun, **Kanada-ABD**: Mahmut Şenol, **Litvanya**: Simona Orinska, **Romanya**: Cristina Modrenau, **Yunanistan**: Evdokimos Tsolakidis

Dizgi:
Muhammed Furkan Altınkaynak

Fotoğraf Editörü:
Yavuz Yılmaz
Bora Elber

Yeni Tiyatro Dergisi:
Kemalpaşa Mah. Cumhuriyet Cad. No: 66, Petan İşhanı, Kat: 2/11, İzmit/Kocaeli

İletişim:
Telefon: 0 216 334 89 75 / 0533 552 76 09
E-posta: erbilgoktas@hotmail.com
İcadiye Mah. Sofracı Sok. 8/8 Kuzguncuk-Üsküdar-İstanbul

Baskı:
Deren Matbaacılık
Organize Sanayi Bölgesi, Orkide Caddesi, No: 9 Beylikdüzü/İstanbul
Tel: 0 212 875 48 86-87

İçindekiler

SUNUŞ/2
8 MART VE 27 MART KUTLU OLSUN!...
ERBİL GÖKTAŞ

HABER/4
ŞEHİR TİYATROLARI'NDA ÇOCUKLARIN SESİ YÜKSELİYOR!

SÖYLEŞİ/5
PAŞHAN YILMAZEL: MATEMATİK, EMPATİ, RİTİM
MUSTAFA İRİ

ELEŞTİRİ/8
TERÖR
HACER AKBABA

ELEŞTİRİ/11
YABANCILAŞMA, DAYATMA, SAPMA... GENET, PARAVANLAR
YAVUZ KOÇ

ELEŞTİRİ/12
SAKLANMANIN MÜKEMMEL YOLU: SESSİZLİK
SEVAL DENİZ KARAHALİLOĞLU

SÖYLEŞİ/20
ERDİ IŞIK İLE...
MUSTAFA İRİ

SÖYLEŞİ/23
ONUR ŞENAY İLE...
ERBİL GÖKTAŞ

MAKALE/25
TÜRKİYE'DE SAHNE TASARIM SÜRECİNDE DUYGU SARIOĞLU VE METİN DENİZ'İN YERİ
SİBEL TOMAÇ

İZLENİM/37
ADADA OLAN ADADA KALIR!
OĞUZ TURGAY

HABER/41
YERİN ALTINDA

SÖYLEŞİ/42
LÜKÜS HAYAT
YETKİN YÜKSEL

ELEŞTİRİ/44
SEMAVER KUMPANYA'NIN KLASİKLEŞEN BAŞYAPITI... METOT...
YAVUZ KOÇ

İZLENİM/46
"BU YAŞTA HÂLÂ SAKLANARAK SİGARA İÇİYORUM", TİYATRO PINARI
METE ÇUBUKÇU

İZLENİM/50
"ATLIKARINCA HİKÂYELERİ", ÖTEKİ BERİKİ TİYATRO TOPLULUĞU
METE ÇUBUKÇU

8 MART VE 27 MART KUTLU OLSUN!...

ERBİL GÖKTAŞ

21. yüzyıldayız ve kadınlara uygulanan her türlü şiddetin haddi hesabı yok!...

Oysa 87 yıl önce Gazi Mustafa Kemal Atatürk önderliğinde gerçekleştirilen Cumhuriyet Devrimi'nde kadınlara her türlü hakları verilerek toplumsal yaşamın içinde özgür bireyler olarak yer almaları sağlanmaya başlamıştı. Günümüzde kadınlar erkekler kadar olmasa da yaşamın her alanında yer alıp büyük başarılara imza atıyorlar. Erkek egemen şiddet en çok kadınların üzerinde kendini gösteriyor. Bunun aşılması için toplumsal, siyasal ve kültürel politikalara büyük gereksinim duyuluyor. Genelde sanat, özelde tiyatro da bu sorunları en etkili olarak dile getirildiği alanlar olarak saptanabilir. Tiyatro her çağda büyük ölçüde kadınların yanında yer almış, onların yaşadığı sorunları dile getirmiş, bu sorunların aşılması yolunda çözüm önerileri geliştirebilmiştir.

Günümüzde bu öneriler kadınların toplumsal yaşamın içinde olmalarına koşut olarak bizzat kadınlar tarafından ele alınıp dile getirilmektedir. Bu yıl İstanbul Büyükşehir Belediyesi Şehir Tiyatroları'nın (İBBŞT) aldığı kararlar sonucunda yeni açıklanan repertuvarda kadın oyun yazarlarına ve kadın yönetmenlere ağırlık verildiğini görüyoruz. İBBŞT'nin Genel Sanat Yönetmenliği'ne yeni atanan Mehmet Ergen'le bu repertuvarı ve yapmak istediklerini önümüzdeki sayımızda geniş bir biçimde konuşup okurlarımıza ulaştırmak için çalışmalarımızı sürdürüyoruz. Bu arada daha önce tiyatrodan uzaklaştırılan arkadaşlarımızın da geri dönmeye başlamaları sevindirici bir gelişmedir. Bizler hangi görüşten olursa olsun, insanların işinin ve aşının elinden alınmasına karşıyız. Umarım hiç kimse böyle "kötü" durumlarla karşı karşıya kalmaz…

Bizim için Mart ayının diğer önemli bir olayı 27 Mart Dünya Tiyatro Günü kutlamalarıdır. Ödenekli, özel, amatör, yarı profesyonel tüm tiyatroların yanı sıra üniversite toplulukları tarafından bir gelenek haline gelmiş olan ve büyük bir coşkuyla kutlanan Tiyatro Günü, artık haftalarca süren şenliklere, etkinliklere dönüşmüş durumda. Türk Tiyatrosu tüm eksikliklerine karşın, gelişim halinde olan bir tiyatrodur. Biz de Türkiye'nin "aylık" olarak çıkan tek tiyatro dergisi olarak bu eksikliklerin giderilmesi için tüm gücümüzle her alanda çalışıyoruz. Hem üniversitelerdeki çalışmalarımızla, hem İstanbul ve Anadolu Emek ve Başarı Ödülü törenlerimizle öneriler geliştiriyor, gerektiğinde yol da göstermeye çalışıyoruz. Çünkü Yeni Tiyatro Dergisi sadece bir tiyatro dergisi değildir; Yeni Tiyatro aynı zamanda bir kültürel, sanatsal platformdur. Türkiye'nin efsane Milli Eğitim Bakanı Hasan Ali Yücel'in zamanında basılan MEB Klasikleri'ni örnek aldığımız ve Türkiye'de hiç basılmamış elliye yakın oyun kitabını basarak yüz binlerce kitabı okurlarımıza ücretsiz olarak ulaştırdığımız gibi şimdi de Repertuvar Tiyatrosu olma yolunda ilk adımlarımızı atıyoruz. Bu yıl Prof. Dr. Sema Göktaş'ın 2004 Kültür Bakanlığı ve Tiyatro Oyuncuları Meslek Birliği (TOMEB) tarafından düzenlenen "Türkiye Ütopyası" oyun yazma yarışmasında ödül almış oyununu Kadir Yüksel'in yönetiminde Kocaeli ve İstanbul'da sahneliyoruz. Sırada daha pek çok oyunumuz repertuvara alındı ve çalışılıyor. Yeni Tiyatro seçkin oyunlarıyla bu alanda da katkı sunmayı hedefine koymuştur.

Tüm hedeflerimizin gelişmesi için katkı koyanlara ve destek olanlara bin selam olsun!...

ATLAS TİYATRO ARAŞTIRMALARI ‘GÖLGE’ OYUNUYLA 2019-2020 SEZONUNDA SAHNEDE

Kurulduğu 2013 yılından bu yana çeşitli sahne uyarlamalarıyla, kuramsal çalışmalarıyla ve atölyelerle Türkiye’de tiyatro sanatına katkıda bulunmayı amaçlayan topluluk bu yıl ilk kez kendi metnini sahneye taşıyor. Türkiye’de ‘Erkeklik’ meselesi ve onun uzantılarını işleyen metni Sercan Özinan yazdı. Yönetmen koltuğunda ise Ece Özinan yer alıyor. 23 Kasım’da prömiyerini yapan topluluk, 2019-2020 sezonunda çeşitli sahnelerde gösterimlerine devam edecek. Oyunun künyesi ise şu şekilde;

Oyuncular:

Akdora Akalın

Ferit Çelik

Hasan Demirci

Ömer Faruk Çiçek

Sercan Özinan

Sahne Tasarımı:

Onur Özcan

Afiş Tasarımı:

Esma Engür

Müzik:

Sagopa Kajmer, Chevki

Proje Asistanı:

Seran Yazıcı

Oyun Hakkında:

Üç ‘erkek’ çocukluk arkadaşı. Bir tesadüf. Bir içki sofrası. Ve zihinlerinde saklambaç oynayan hatıralar. Gölge gibi takip eden, hatırlanmak istenmeyen olaylar. Bu oyun, ebelenmekten kaçan belleğin bir oyuna dönüşümüdür. Peki bu oyunda ebe kim?

Erkeklik, dünya çapında iktidarı elde tutanların bir özelliği olduğuna göre, genel, evrensel bir erkeklik tanımı yapılabilir mi? Güçlü olmak, başarmak, sorunları şiddet kullanarak çözmek, duygularıyla değil aklıyla davranmak, rekabete ve hiyerarşiye dayalı ilişkileri ön plana çıkarmak, bağımsız davranmayı önemsemek, başkalarını yönetmeyi bilmek vb. davranış özelliklerinin erkeksi olduğu genel kabul gördüğüne göre, erkek olmanın doğal bir potansiyel olarak böyle davranmaya yol açtığını mı kabul etmek gerekir?’ (Erkeklik: İmkansız İktidar - Serpil Sancar)

Mart Takvimi:

9 Mart Pazartesi 19:30 Kadıköy Koma Sahne

26 Mart Perşembe 20:30 Kadıköy Theatron

İSTANBUL BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ
Şehir Tiyatroları
1914

ŞEHİR TİYATROLARI'NDA ÇOCUKLARIN SESİ YÜKSELİYOR!

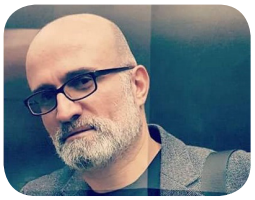

İstanbul Büyük Şehir Belediyesi Tiyatroları, çocukların daha aktif katılımcı olmalarını sağlamak amacıyla "Çocuk İletişim Kutularını" hayata geçiriyor. Çocuklara özel olarak tasarlanan ve Şehir Tiyatroları'nın her sahnesinde yer alacak çocuk iletişim kutusuyla birlikte çocuklar tiyatroya dair fikir, öneri ve taleplerini ifade edebilecekler.

Şehir Tiyatrolarındaki marangoz atölyelerinde kullanılmayan ahşap malzemelerden yapılan iletişim kutuları ile kent yönetiminin aktif katılımcısı olarak çocukların fikirlerini duymak, çocuğun sesini tiyatroda yükseltmek hedefleniyor. Şehir Tiyatroları, çocuk iletişim kutularında belirlenen ihtiyaçlarla çocuk bakış açısını, çocuk tiyatrolarına ve tiyatro sahnelerine taşıyacak…

Çocuk Hakları Sözleşmesinin yerel yönetimlerde hayat bulmasıyla İstanbul'u çocuk dostu bir şehir haline getirmek ve çocukların kendi haklarını talep edebilmesi *için kent yönetiminde çocukların düşüncelerini önemsiyoruz.*

PAŞHAN YILMAZEL: MATEMATİK, EMPATİ, RİTİM

MUSTAFA İRİ

1. Almanya ile Türkiye'de geçen çocukluk ve ilk gençlik devresinde Paşhan Yılmazel tiyatroya nasıl adım attı, oyunculuğa nasıl başladı?

Almanya-Türkiye gidiş gelişleri çocukluk dönemimde sık yaşanan bir durumdu. İnsan ister istemez sıkıntı yaşıyor çocuk da olsa. Uyumlanma problemlerim yoktu. İlkokul böyle geçti. Orta ikide sınıf hocamızın ön ayak olduğu bir 'adution' yapıldı. Beni seçtiler. Böylelikle tiyatroya adım attım. İlk sahne tecrübelerimdi onlar. Yakın çevremizdeki liselerde oynamaya başladık. Güzel sonuçlar elde ettik. İlgi görüyordum. Mutlu olduğumu ve böyle devam etmek istediğimi farkettim. Lise müdürümüz harika bir insandı. Çok iyi ve beni destekleyen öğretmenlerim vardı. Özel ve milli bayramlarda okulda gösteriler yapıyorduk. En sert hocalarımın taklidini yapar, onları bile güldürürdüm. Gönüllerini kazanıp arkadaş olurdum onlarla.

2. Zeytinburnu ve lise yılların 'evin yetenekli çocuğu' olmanın yanında ünlü tiyatro sanatçıları ile de tanıştığın ve onlarla işler yaptığın, sivrilip tanındığın yıllar. Kimdi o sanatçılar? Hangi ortak işlere imza attınız?

Çalışkan bir öğrenci olsam da, doktor mühendis olmak yerine tiyatroda karar kılmak benim için zor olmadı. Konservatuar sınavlarına hazırlanmaya karar verdim. Kısa bir süre sonra İstanbul Devlet Tiyatrosu›nda sözleşmeli oyuncu olarak işe başladım. Hem okulda okuyor, hem de Işıl Kasapoğlu, Tilbe Saran, Cüneyt Türel,Tamer Levent, Bülent Emin Yarar gibi ustalarla çalışma fırsatı buldum. Aynı zamanda da Devlet Tiyatrosu›nda Civan Canova, Sevinç Yıldız, Seray Gözler gibi oyuncularla aynı sahneyi paylaştım. Onlara asistanlık da yapıyordum. Oyunculuk mesleğini en güzel yerinde, en iyi sanatçılarla öğrendim. Pratik anlamda sahneyi tecrübe etme fırsatını Devlet Tiyatrosu›nda yaşamış oldum. Benim için çok özel, çok değerli günlerdi.

3. Oyunculuk kariyerinde tiyatro kadar sinema, dizi ve seslendirme alanında da üretim yapmaktasın. Hangisi daha öne çıkıyor?

Şanslı bir öğrenci olarak okulla birlikte dizilerde oynamaya başladım. ‹Dadı› ve ‹Çekirdek Aile› ile birlikte artık televizyon dünyasında dizi oyuncusu olmuştum. Böylelikle hepsini deneyimledim. Kariyerinde tiyatro kadar sinema üretimi yapan biri olarak hangisi öne çıkıyor diye bir soru sorarsanız aslında hiçbiri daha öne çıkıyor diyemem. Her birinin lezzeti, tadı başka.

4. Komik oyunların ve komik filmlerin aranan oyuncusu iken farkedilir şekilde dram unsurlarına geçiş yapan, yeni tatlar arayan işlerle çıktın karşımıza. Örneğin 'Aşk bu mu?' Nasıl bir oyun?Yeni sezonda ilgi görmeye devam etmesinin nedeni nedir?

'Aşk bu mu?'yu genç bir kardeşimiz yazmıştı. Ondan sonra ben de üstüne bir 30, 40 sayfa ekledim. Bambaşka bir şeye dönüştü. Yeni bir şeye evrildi. Minik bir sahne için düşünürken 5.sezonda hala oynuyoruz ve ilgi görmeye devam ediyor. Gidip sahne almadığımız yer kalmadı. Çocukluk yıllarımı yaşadığım Almanya'da bile oynandı. Bu benim için harika bir heyecandı. 3 defa turne yapacak ilk oyun oldu diyebiliyorum. Mesleğimizde komedi dram oyunculuğu diye bir ayrım yok tabi. Ama yapımcıların beni daha çok komedi türündeki işlere yatkın bulduklarını ve ağırlıklı olarak o yönde düşündüklerini söylemek sır olmaz.

5. Artık bir oyun yazarı hatta bir yapımcı olarak kendi

felsefesini ortaya koymaya çalışan bir Paşhan var karşımızda. Hayranları olan popüler biri için bu ne anlama geliyor? Yol haritasında bundan sonra hangi duraklar olacak?

Açıkçası bu yol uzun bir yürüyüş gibi. Bu yürüyüşün içinde karşımıza çok şey çıkıyor. Mesleki anlamda yapmak istediğim çok şey var daha. Adım adım ilerlemek istiyorum. Yeni bir oyun tasarlıyorum. Bambaşka bir tarzda. Şimdilerde bir sinema filmi yazma süreci içindeyim. Televizyon dizileri var. Yazarlık anlamında verimli bir dönemdeyim. Çok keyif alıyorum yazarken. Yazdığım şeyi yönetmek büyük mutluluk veriyor. Başka bir bakış açısı ile düşünmeye çalışıyorum. Bunu yansıtmaya çalışmak, en az yazmak kadar keyifli. Beş yıl önce 'Aşk bu mu?' ile başlayan, 'Karşı Krallık' ile devam eden serüvenim, son olarak yazıp yönettiğim ve uyarlamasını yaptığım Sam Bobrick'in bu büyük eseri ile sürüyor. 'Dejavu'yu, kendi bakış açım ile insanlara yansıtmaya çalıştım. Karşılık bulması ve izleyiciye kendini sevdirmesi beni çok mutlu ediyor. Sinemada, dizilerde ya da televizyonda elimden geldiğince üreterek oynamaya devam etmeyi planlıyorum.

6. Daha önce de bir Sam Bobrick oyunu ile ses getiren bir iş yapmıştın. Son oyun 'Dejavu' yine Bobrick'ten. Sanırım kendine yakın buluyorsun onun yazarlığını..

'Oğlum Çiçek Açtı' komedi tarihimizde iyi bir yerde duruyor. İstanbul ve Anadolu seyircisi oyuna bayıldı. Müthiş bir ilgi gördü. Benim için harika bir sahne deneyimiydi. Ve şimdi yıllar sonra yine aynı yazardan iddialı bir oyunla karşınızdayız. Bizim içimize çok sindi. Üzerine çok çalıştık. Metni incelerken ve uyarlarken kılı kırk yaran bir titizlikle yaklaşık. Yabancı karakterleri Türkleştirmek oldukça risklidir. Bütün bilinen tekniklere sırtımı çevirip kendi tarzımla oyuncu yönetiminde ezber bozdum.

7. 'Dejavu', ilginç oyunculuklar, sıkı çalışılmış bir metin, sağlam bir dramaturji içeriyor. Müzik kullanımı ve rejisi ile de göz dolduruyor. Dört karakteri tek tek anlatabilir misin? Nasıl yönetmeyi tercih ettin. Nelere dikkat ettin? Gerçekten de akılda kalıcı bir çalışma olmuş..

Öncelikle ‹Dejavu› hakkındaki yorumlarınız için çok çok teşekkür ederim. Gerçekten de akılda kalıcı bir çalışma oldu. Büyük emek verdik. Bence Klişe bir cümle ama gerçekten çok emek verdik. Müziklerinden oyununa kadar kurduğu matematiğin en ince ayrıntısına kadar belli bir ritmi korumaya çalıştığımız bir tür sahne anlayışı ile yola çıktım bu oyunda. Bu matematiği oyuncularla birlikte sahnede paylaşmaya başladığım andan itibaren herşeyin tam da düşündüğüm sonuçları ortaya çıkmaya başladı. Emre Mutlu inanılmaz yetenekleri olan bir oyuncu. Enerjisi ile oyuna çok şey kattı. Çok keyifli sahne paylaşıyorum onunla. Bir yönetmen-oyuncu ilişkisi olarak onunla çalışabilme fırsatı bulduğum için çok mutluyum. Ortak bir kararla çok güzel karakterler yarattık hep birlikte. Adeta oyunu yeniden ve başka biçimde inşa ettik. Ece Bozkaya en büyük yükü omuzladı. En zor olan katmanlı karakter onunki. Ayumi Takano ile çalışmak çok büyük bir tecrübe. Büyük bir kültürün çok saygın bir insanı Ayumi Takano. Oyuna bambaşka bir renk kattı. Yani tamamen bir mozaik. 4 farklı renk ve farklı parça bir araya geldi ve harika bir sonuç ortaya çıktı. Her birine çok teşekkür ederim. Onları tüm kalbimle seviyorum.

8. 1001 Sanat ekibi ile işbirliği verimli sonuçlar elde etmenize neden oldu. Yollarınız ne zaman kesişti? Kerem Yılmaz ile çalışmak nasıl?

Yollarımız 5 yıl önce 'Aşk bu mu?' ile kesişmişti. O günden bu yana dayanışma içinde, birbirinden güzel işler yaptık, başarılar elde ettik. Kerem benim için çok değerli

bir omuz arkadaşı. Omuz yasladığım insan açıkçası.

9. Bir sonraki yıl için hazırlandığın yeni bir proje var mı?

Bir sonraki yıl için 'Human' (İnsan) adında bir proje hazırlamayı düşünüyorum. Üzerinde çalıştığım çok keyifli bir oyun. Dramatik unsurları yoğun olacak. Alışılagelenin dışında. Şimdiden adını vermiş oluyorum ama, içeriği bana kalsın. Bu, öncekilerden farklı. Komediyi keyifle yapıyorum ama bu başka bir frekansta, başka bir anlatımla çıkacak karşınıza. Ben yazacağım, ben yöneteceğim. Yeni bir soluk olacak hem benim için, hem bizi izleyen seyirci için.

10. Bir yazar, oyuncu ve yönetmen olarak bu üç alanın ortasında kendini hangisine yakın hissediyorsun?

Bir sıralama yapamam. Benzetmek gerekirse, ikizkenar bir üçgenin iki tarafı oyunculuk ve yönetmenlik, diğer yanı yazarlık gibi bir tablodan bahsedebiliriz. Dublaj yapmayı da çok seviyorum. Onun keyfi de bambaşka. Müthiş bir haz veriyor bana. Yaptığım işlerin tümü özel ve önemli.

11. Komik olmanın ve sürekli aynı kalmanın yükünden kurtulmuş, kendi sanat anlayışının peşine düşen biri olarak şikayet ettiğini şeyler nelerdir?

Çok şikayet etmeyi sevmiyorum. Yani şikayet etmememiz gerektiğini düşünüyorum. Sadece bazen hayatımızda hem sahnede, hem de dışarda saygının biraz eksik olduğunu ve gittikçe azaldığını hissediyorum. Sadece bana karşı değil, insanların insanlara karşı saygılarından bahsediyorum. Kendilerine olan saygılarından. Yine de pozitif yaklaşmamız gerek. Bardağa dolu tarafından bakmalı.

12. Bu büyük yarışta izleyici ve sahnedeki yıldızlar arasında sevgi olduğu kadar bir tür nefret ve yok etme ilişkisi de var. Senin için 'izleyici' nedir?

Benim için izleyici bu işin yüzde ellisini oluşturuyor. Biz oynayarak, onlar da izleyerek bir elmanın iki yarısı gibi oluyoruz. Biz onlara bir hayal kuruyoruz. Filmde, dizide ve tiyatro sahnesinde onlara hayal tasarlıyoruz. Severler ya da sevmezler. Bu saatten sonra sonucu değerlendirmek büyük oranda seyirciye kalıyor. Her zaman aynı frekansta olma şansını yakalayamazsınız. Bu risk hep var. Ama çok şükür bugüne kadar sarıldık birbirimize. Seyirciye dair herşey çok öğretici geliyor bana.

13. Değişmesi gerekenler listesi yapman gerekse, sanatta ve çekişmelerle dolu ünlüler kervanında neleri yola koymak isterdin? Beklentilerin neler?

Valla böyle bir cümleye cevap vermek dahi negatifliğin içinde olmak gibi geliyor bana. O yüzden tek söyleyeceğim şey sevgiden yana olur. Sevgi ve saygı bizi kurtaracak tek şey. Daha güçlü bir duygu tanımıyorum. Sevgi ve saygı birlikte olduğu sürece diğer herşey çözülecek. Hayat ve sanat ancak o sayede temiz kalır.

14. Gençlere, kendi yeteneğinin farkına varanlara son mesajın ne olurdu?

İnanmaktan vazgeçmeyin çünkü bu iş inanmakla alakalı. İnanmaktan asla vazgeçmeyin. En ufak tereddüt olmasın. Sadece ve sadece kendinize inanın. Eminim doğru yollar sizi mutlu edecek, karşınıza doğru şeyler çıkacak. Tabi ki engebeli olacak, can sıkıcı olacak ama yıllar sonra dönüp baktığınızda tüm bunlar tatlı yara izleri olarak hatırlanacak diye düşünüyorum...

TERÖR

HACER AKBABA

Alman Hava Kuvvetleri'nin savaş jeti pilotu Binbaşı Lars Koch'un yargılanma sürecini anlatan; **Burç Kültür ve Gösteri Merkezi** tarafından sahnelenen "**TERÖR**" oyunu iki perdeden oluşuyor. Bir terörist, içinde 98'i erkek, 64'ü kadın ve 2'si çocuk toplamda 164 yolcunun yer aldığı Lufthansa uçağını, o sırada 70.000 kişinin Almanya-İngiltere futbol maçını izlediği Münih Stadyumu'na düşürme eylemi planlıyor. Uçuşa müdahale etme görevindeki binbaşı, uçaktaki 164 kişinin hayatı ile stadyumdaki 70.000 kişinin hayatı arasında bir seçim yapmak ve bir karar vermek zorunda kalıyor. Üstlerinden böyle bir emir gelmemesine rağmen, inisiyatif kullanarak, uçağı düşürüyor ve 164 kişinin ölümüne neden oluyor. Hatta Anayasa Mahkemesi'nin *"bir hayatın başka bir hayatla ölçülemeyeceği"* ne hükmetmiş olmasına rağmen. Aynı zamanda hukukçu olan yazar Ferdinand Von Schirach'; *"Bir insanın hayatı, başka insanların hayatı ile teraziye konulabilir mi? Anayasanın ilkeleri mi, olağanüstü halin gerekleri mi? Lars Koch suçlu mu? Yoksa asıl suçlular başkaları mı?"* sorularının cevaplarını bu oyun aracılığı ile arıyor.

Oyunun en başında, mahkeme başkanının seyirciye jüri olduğunu belirtmesiyle oyunun bir parçası haline geliyoruz. Yazarın; avukat ve savcı tarafından öne sürülen zıt görüşler ile de bizlerin; mantık, vicdan, hak ve adalet gibi değerleri sorgulamamızı istediği görüyoruz. Oyunu izlerken seyircinin karar vermesi çok zor. Anlatılanlara bağlı olarak karar sürekli değişkenlik gösteriyor. Yazar, olayla ilgili bilgileri metinde izleyiciye adım adım vermiş. Lars Koch'u suçlu görmediğiniz bir anda öğrendiğiniz bir detay bütün yargınızı alt üst edebiliyor. Örneğin, uçaktaki yolcuların kokpite girip teröristi etkisiz hâle getirmek için planlar yaptıklarını öğrendiğimizde, binbaşının bu kararı erken mi verdiğini sorgulamaya başlıyorsunuz.

Savcı Nelson 'a göre Koch suçlu çünkü; binbaşı 70.000 kişinin hayatını kurtarmak için olsa dahi 164 kişiyi öldürdü. Savcı iddiasında şuna yer veriyor*: "Zorunluluk olan durumda bile kendi düşüncelerimize göre ya da belli bir sayı oranına göre; kişiler için ölmeli veya yaşamalı diye biz karar verebilir miyiz? Ve bu verdiğimiz karar ne derece* ***'doğru ve etik'*** olur?*"* Oyun içinde bahsettiği psikolojik dilemmalar ile sanığı köşeye sıkıştırarak, jüriyi de etkilemeyi başarıyor. Savcı Nelson, Koch'a önemli bir soru daha soruyor. *"O 164 kişinin içinde karın ve çocuğun olsaydı, yine o uçağı vurur muydun?"* Bu soruya Koch'un, rahatlıkla cevap veremediğini görüyoruz. Beni etkileyen bi sahneydi, hatta verilecek kararı bir kere daha sorgulatan cinsten. Oyunun sonunda çıkan cevaba göre mahkeme başkanının yaptığı açıklamada, savcının mahkeme sürecinde sorduğu bütün soruların cevaplarını da buluyorsunuz. Peki siz olsanız ne yapardınız?

Lars Koch verdiği kararı gerçekleştirirken anayasaya ve üstlerine karşı geliyor aslında. Ancak kendi ifadesinde de belirttiği gibi aklı, vicdanı ve aldığı tüm askeri eğitim bu eylemi gerçekleştirmesine neden oluyor, üstelik tereddüt etmeden. Bu kararının da arkasında durduğunu başarılı bir şekilde sahnede görüyoruz. Seyirciye iki soru yöneltiliyor: *"Olası bir felaketi önlemek için daha az sayıda suçsuz insanın ölümüne neden olmak mı? Yoksa yasalara bağlı kalarak olayın doğal sürecine tanık olmak mı?"* Lars Koch'ın yaptığı eylemden pişmanlık duymadığını görüyoruz. Düşen uçaktaki ölenler arasında eşi bulunan **Fransizka**

Meiser'ın ise mahkemeye tek bir soru soruyor: *"Eşimin suçu neydi?"* Fakat ben de şunu düşünmeden edemiyorum: *"Eşi 70.000 kişinin içinde de olabilirdi."*

Diğer taraftan; binbaşının ifadesinde yer verdiği ve alt metin olarak da değerlendirebileceğim şu söylem beni oldukça rahatsız ediyor: "*Günümüzde uçağa binen herkes bir riske girdiğinin bilincinde olmalıdır, çünkü terör döneminde yaşıyoruz", "Teröre karşı savaş içindeyiz", "Savaşta her şey olabilir", "Terörist sivil halkı acımasızca silah olarak kullanırsa, biz de gerekirse bu silahı yok etmeyi biliriz".* O ana kadar mantıklı davranarak uçağı düşürmek zorunda kalan binbaşının, bu söylemi altında çok şey yatıyor gibi geldi bana. Kendi kendime "*Yazarın amacı da bu mu?"* diye sormadan geçemedim. Peki demokrasi; bir kişinin insanlık onurunu, yaşama hakkını ve özgürlüğünü her şeyin üstünde tutmuyor mu? O zaman bu söylem demokrasi anlayışından vazgeçmemiz anlamına gelmiyor mu? Peki hangi yasalara ve kurallara göre yaşayacağız biz?

Prömiyerini izlediğimiz oyunda çıkan jüri sonucu; suçlu bulanlar 24, suçsuz bulanlar ise 57 idi. Aslında benim kullandığım gibi **"SUÇSUZ"** oyu kullanan kişiler de Koch'un önündeki seçeneklere göre mantıklı bir seçim yapması gerektiğini düşündü muhtemelen. Gerçekçi bir yaklaşım bana göre, bir o kadar da duygusuz ve soğuk.

Oyunun yönetmeni **Sebahattin KILINÇ**, oyunu temiz bir reji ile ortaya çıkarmış. Kendinizi adeta sinema salonunda hissediyorsunuz. Hatta oyunun afişi dahi bir film afişi gibi tasarlanmış. Oyun başladığı andan itibaren sizi içine alan atmosferi ile neredeyse nefes almayı bile unutuyorsunuz. Neden bu oyunu tercih ettiklerini sorduğumda, Bursa'daki özel tiyatroların farsi ve vodvil tarzı oyunları tercih ettiklerini, artık bu tarzların dışına çıkıp, izleyicilerin sorguladıkları bir oyun sahneye koymak istedikleri cevabını aldım. Prömiyerden sonra her oyunun ardından 15 dk oyun üzerine söyleşi yapmak istediklerini de belirtti. Açıkçası bu tür söyleşilerin oyunu beslediğini düşünüyorum.

Oyuncular; abartıdan uzak biçimde sahnede ellerinden gelenin en iyisini yapıyorlar. Karakter katma çabasına girmeden, rol çalmadan sergiledikleri performanslar, canlandırdıkları karaktere göre tam da olması gibi… Ne bir eksik ne bir fazla. Abartıya kaçan bir durum hiç yok, orantılı olarak gerçekçi ve başarılı. Karakterleri içselleştirdikleri ve bunu oldukça başarılı bir şekilde seyirciye geçirdiklerini düşünüyorum.

Binbaşı Lars Koch karakterinin; geçmişinde travmatik bir sorunu olmayan, iyi eğitimli, çağdaş, örnek vatandaş hatta neredeyse kusursuz bir insan olduğunu görüyoruz. Sonuna kadar fikrinin arkasında durarak, yaptığı eylemin sorumluluğunu bilinçle göğüsleyen Binbaşı Lars Koch'u canlandıran **Muharrem KARYEL**'li oldukça başarılı buldum. **Muharrem KARYEL**; bir uçak dolusu insanın canına kıymaktan dolayı sanık koltuğuna oturmanın ve yargılanıyor olmanın gerginliğini, diğer taraftan da asker duruşu ve binlerce canı kurtarmanın haklı gururunun çelişkisini başarıyla aktarıyor. "*Ben neden buradayım*?" der gibi olan hissiyatını seyirciye etkili bir şekilde geçirmeyi başarıyor.

Yarbay Lauterbach'ı canlandıran **Mustafa BULUT**, askeri düzenin adamı olduğunu hatta sanığın neden, sanık koltuğunda oturduğuna kendinin de şaşırdığını başarılı bir oyunculuk ile seyirciye hissettiriyor. Abartıdan uzak, atmosfere uygun oyunculuğu ile de rolünü içselleştirdiğini görüyoruz.

Oyunun aynı zamanda yönetmeni de olan **Sebahattin KILINÇ**'ın, Avukat Biegler'i canlandırırken görüyoruz. Oyun devam ederken, avukatın sanık ile fısıldaşmaları, onu telkin etmesi ise bizi oyunun içine çeken anlardandı. Gerçek bir mahkeme salonunda hissediyorsunuz kendinizi. Avukat karakterini; kıvrak, zeki, samimi ve coşkulu bir şekilde sahneye aktarıyor. Diğer oyunculardan farklı bir tarz görüyoruz onda. Kendine özgü ifadeleri ve ani çıkışları ile dikkat çekiyor. Ne yaptığını bilen, kendinden emin bir avukatı başarılı bir şekilde canlandırmış.

Mahkeme başkanına hayat veren **Onur ARTUNER** ise başından sonuna kadar duruşmaya hakim. Jüriye kişilerin veya duyguların etkisinde kalmadan karar vermelerini incelikle hatırlatıyor. Etkileyici performansı ile başarılı bir şekilde rolünün hakkını vermiş. Sade oyunculuğu abartıdan uzak, akıp gidiyor…

Işılay SANRI KILINÇ; detaycı, hırslı ve kararlı bir savcı olan Nelson'u canlandırıyor. Soruları ile sanığı sıkıştıran ve jüriyi sorgulatan tavrını, ayakları yere basan kendinden emin bir kadın figürüyle birleştiriyor. Oyunun ritmini ve dinamizmini yukarıya taşıyarak sürekli canlı tutuyor.

Kadriye TUNCA, Fransizka'nın hala yaşadığı acıyı; öyle bir içtenlikle seyirciye geçiriyor ki, etkileyici ve yalın yorumuna hayran kaldım. Seyirci arasından çıkarak, tanık koltuğuna oturması ise bizleri gerçekten bir mahkeme salonunda olduğumuzu hissettirdi. Diğer karakterler; onur, etik ve yasa gibi konuları tartışırken onun içinde bulunduğu ruh hali ise çok daha farklı. Psikolojik olarak en zor durumda olan karakter o. Bunu jestleri, davranışları ve mimikleriyle çok güzel yansıttığını düşünüyorum. Yalın oyunculuğu beni çok etkiledi.

Ve protokol görevlisini canlandıran Öznur ÖZEZGİ. Konuşmasa dahi, mimikleriyle gerçek bir protokol görevlisi duruşu ile oyuna renk katmış.

Figen İLSEVEN'in tasarladığı dekor ve kostümler ile gerçek bir mahkeme salonunda olduğunuzu hissediyorsunuz. Genel olarak özel tiyatrolar masraftan kaçarak dekoru minimalize etmeye çalışırken, bu oyunda kullanılan dekor sayesinde izleyicinin dikkatini mahkeme salonuna çekmekte başarılı olunmuş. Metnin içeriği ile örtüşen bu dekorda gerçekçi bir yaklaşımı tercih etmişler. Mahkeme başkanının oyun başlarken, "B*izler oyuncu değiliz, oyuncu gibi davranmayacağız*" demesi ile örtüşen bu dekoru tercih etmelerini çok yerinde bir karar olarak görüyorum. Oyun sırasında müzik kullanılmamış olması ise, mahkeme salonunda müzik mi olur zaten? sorusu ile örtüşüyor. Bu tercihi de oldukça beğendim. Yalnız; oyunun finalinde bir müzik olması gerektiği kanaatindeyim.

Oyunu izledikten sonra aklımda oluşan sorular: "25 dakikada boşaltılabilen o stat neden yeterli zaman varken boşaltılmadı? O sanık koltuğunda oturması gereken kişi binbaşı mıydı? Yoksa stadın boşaltılması kararından sorumlu olan yetkili mi? Ve yazar; olay örgüsünde neden pilotun uçağı düşürmesinin dışında başka hiçbir olanak yokmuş gibi sadece tek yönlü bir biçimde seyirciye sunmayı tercih etti?"

Yalın oyunculuklarıyla göz dolduran "**TERÖR**"ü, **Burç Gösteri ve Kültür Merkezi**'nde seyredebilirsiniz. Özel tiyatroları ayakta tutmak, destek olmak, verilen emeği göz ardı etmemek adına kesinlikle destek olunmalı.

Ek Bilgi: Şimdilik Almanya'da 40, Avusturya'da 4, Türkiye'de 4, İsviçre'de 3, Japonya'da 2, Danimarka, Slovenya, Macaristan, Amerika, İsrail ve Venezuela'da 1 tiyatroda oynanmış bir tiyatro metni. Her bir tiyatroda kaç temsilde beraat, kaç temsilde mahkûmiyet kararı çıktığı, oyuna ait internet sitesinde görülebiliyor. Buna göre dünya genelinde 510,477 jüri üyesinin % 62.9 u Lars Koch' u "suçsuz" buluyor. Bir tek Japonya'da sonuç "suçlu" olarak çıkıyor. Oyunla ilgili dünya çapındaki oylama sonuçlarına "terror.theater/en" adresinden ulaşabilirsiniz.

KÜNYE

Yazan: **Ferdinand Von Schirach**

Türkçeleştiren: Yücel Erten

Yöneten: **Sebahattin KILINÇ**

Dekor & Kostüm Tasarımı**: Figen İLSEVEN**

OYUNUN KARAKTERLERİ

Mahkeme Başkanı: **Onur ARTUNER**

Lars Koch / Sanık: **Muharrem KARYEL**

Biegler / Avukat: **Sebahattin KILINÇ**

Nelson / Kadın Savcı: **Işılay SANRI KILINÇ**

Christian Lauterbach: **Mustafa BULUT**

Franziska Meiser: **Kadriye TUNCA**

Kadın Protokol Görevlisi: Öznu**r ÖZEZGİ**

YABANCILAŞMA, DAYATMA, SAPMA... GENET, PARAVANLAR...

YAVUZ KOÇ

1961 yılında yazdığı Paravanlar, Genet'nin Balkon ve Zenciler ile birlikte asıl ününü kazandığı üç oyunundan biridir. Kültüral Performing Arts'ın yeni sezonda sahneye koyduğu yapımlardan olan Paravanlar'ın çevirisi Sosi Dolanoğlu'na ait. Yönetmen koltuğunda Yağmur Yağmur'u gördüğümüz oyunda Koreografi Orçun Okurgan'a, Sahne Tasarım Yağmur Yağmur'a, Sahne Çizimi ve Realizasyon Cansu Köksal'a, Kostüm Tasarım Aslı Jackson'a, Işık Tasarım Yakup Çartık'a, Müzik Selin Can Yalçın ve Barış Manisa'ya, Animasyon Ahmet İspirli'ye, İllüstrasyon ise Ömer Gazi Yılmaz'a ait. Oyunda karakterlere Altay Özbek, Cem Tek, Çiğdem Yıldız, Ekin Tunçeli, Eren Akova, Gülnara Golovina, Pusat Ürkmez, Sercan Gülbahar, Şirin Ergüven, Teoman Gelmez, Zeliha Gürsoy'dan oluşan başarılı oyuncu grubu hayat veriyor.

Savaşta geçen bir maskeli balo diyebiliriz Paravanlar için. Bu savaş, Genet'nin bize tuttuğu aynadan yansıyan savaşın suretidir. Bu aynada, hayatını ve eserini belirleyen kavramların; kötülüğün, ihanetin ve en çok da ölümün suretini gösterir bize. Paravanlar, onun ölüme ve ölülere yaklaşım tarzının bir ifadesidir. Paravanlar ölüme ve ölülere adanmış eğlenceli bir şenlik, bir maskeli balodur.

Genet yaşamının büyük bölümünü hapishanede geçirmiştir ve bu durum yapıtlarında etkisini belirgin düzeyde göstermiştir. Yarattığı karakterler toplum dayatmalarına karşı durmakta, dürüstlüğe giden yolda sapmanın gerekliliğini vurgulamaktadır. Bu karakterler hiçbir şeyin karşıtı olmaksızın bir anlam ifade etmeyeceğini ve sapkın davranışın da en az kabullenilen erdemler kadar değerli olduğunu savunurlar. Genet, saçma görünebilecek davranışlara değişmezlik ve önem atfedilerek hayatı bir törenler ve ritüeller dizisine dönüştüren tüm değer sistemlerini keyfi olarak görmektedir. Toplum normlarının tam tersini yüceltir. Karakterleri toplum tarafından dışlanmış, yalnız kalmış ve kendine yabancılaşmış kişilerdir.

Oyunun Yönetmeni Yağmur Yağmur'u kast seçimindeki başarısı ve Paravanlar gibi sahnelenmesi, anlatılması zor bir oyunla izleyici karşısına çıkma cesaretini göstermesinden dolayı tebrik ederim. Karakterleri çok iyi anladığını ve bu durumu ekibe doğru bir şekilde yansıttığını rahatlıkla söyleyebilirim. Farklı, oldukça hareketli ve ince detaylarla süslediği reji anlayışı izleyiciyi kısa zamanda oyunun içine çekmeyi başardı. Olumsuz anlamda tek eleştirim oyunun çözülme süreci olması gerektiğinden daha uzun sürdü. Bu durumdan kaynaklı sonlara doğru tempo iyice düştü ve izlenirlik seviyesi belirgin düzeyde azaldı. Süre revize edilirse oyunla ilgili tek handikap da ortadan kalkacak gibi görünüyor.

Karakterlerin hepsi oldukça başarılı ve her biri ayrı ayrı övgüyü hak ediyor. Yalnız bir karaktere ayrı bir parantez açmam gerekiyor, Altay Özbek… Girdiği her rolde çıtayı en üst seviyeye taşıyan, özellikle "Kadı" rolündeki başarısı ile gözümü kırpmayıp heyecanla izlediğim Altay Özbek'i başarılı performansından dolayı tebrik ederim. Diğer oyuncu arkadaşları karakterleri başarıyla içselleştirmeleri ve yansıtmalarından dolayı kutlarım.

Kostüm tasarımda Aslı Jackson övgüyü hak ediyor. Kostümlerin her detayına oldukça kafa yormuş ve ortaya etkileyici bir iş çıkarmış. Bundan sonra çalışmalarını merakla takip edeceklerim arasına adını yazdırdığını söylemem yanlış olmaz. Bu etkileyici çalışmasından dolayı kendisini tebrik ederim.

Altından kalkması zor bir metnin başarıyla üstesinden gelen reji anlayışı, oldukça ince düşünülmüş ve başarılı kostümleri, karakterlerin her birine methiyeler düzülecek kıymetli bir iş olmuş, Paravanlar. Bu sezon oldukça ses getireceğine inandığım oyunun izleyici ile buluşmasında emeği geçen tüm ekibi kutlarım.

SAKLANMANIN MÜKEMMEL YOLU: SESSİZLİK

SEVAL DENİZ KARAHALİLOĞLU

“Tecavüz, bir insanın kendi katline şahitlik etmesidir!” Kadının sesi öfke, hırs ve acıyla titriyor. Son derece kızgın. Üstelik sesini çıkarmaması için şiddet gördüğü, tecavüze uğradığı öz ağabeysi tarafından hiç tanımadığı biriyle evlenmek üzere sürgün edilmiş. Haksızlığa, tecavüze, uğradığı korkunç şiddete karşı “sessiz” kalması isteniyor. Sessizlik ! Yüzyıllardır bazı şeyler hiç değişmiyor! Kızıl saçlı Ymma (Emma) yaşadıklarının bedelini herkesin burnundan fitil fitil getirmeye kararlı. Üstelik annesi öldükten sonra kilise tarafından “azize” ilan edilince, müthiş bir ironiyle şimdi Azize seçilmiş bir annenin kızı oluyor ama bu onu korumaya yetmiyor ve ısrarla “sessiz” kalması isteniyor.

Silence (sessizlik) 14 yaşında bir kız (Gülin Özkan). Üstelik kız olduğunu bilmiyor. Yani kendini erkek sanıyor. Silence, yani “sessizlik” ilginç bir karakter. Zaten oyun adını buradan alıyor. Ama neden özellikle “sessizlik”? Çünkü kızın ayakta kalabilmesi için annesi onun özellikle erkek olarak yetiştirilmesini istemiş. Çocuğun hayatta kalabilmesi bu sırrın saklanmasına bağlı olduğu için de kesin bir “sessizliğe” ihtiyaç var. Bir kızın erkek kılığına girerek toplumu aldatmasının bir tek cezası var. Ölüm. Çağlar boyunca sözde uygar toplumlarda kadına biçilen değer ve beklenti tek kelimeyle özetlenebilir. “Sessizlik”! Kilisenin yobazlığın zirvesine tırmandığı ortaçağda kilisenin iffetli bir kadından biçtiği rol “sessiz” ve “itaatkar” olmasıydı. Halen öyle.

“Öööööğ, öööööğ” Ymma (Emma – Esra Tarhan) deli gibi kusuyor. Hamile mi, deniz mi tuttu, midesini mi üştü, yediği bir şey mi dokundu bilmiyoruz. Oyun ilerledikçe bu mide bulantısının, kusmaların nedenini anlıyoruz. Yaşadıklarından o kadar gına getirmiş ki deli gibi öğürüyor ve haksızlıklara, tecavüze ve şiddete karşı kusuyor. Kilisenin “sessizlik” beklentisine hiç uymayan Emma şirretin teki. Dili pabuç gibi. Yetmezmiş gibi isyankar, küstah, haddini bilmez ve huysuz. Yani bu özelliklerin biri bile ağabeysi Stefan’ın onu neden sürgün ettiğini anlatmaya yeter. Ama görünenin ardındaki gerçeği ara-

mak her zaman daha isabetli ve eğlencelidir. Yılan lakaplı Kral Stefan kız kardeşi Normandiyalı Emma'yı Cumbria (Kambriya okunuyor) Lordu Silence (Sessizlik) ile bu nedenle evlendirmek istiyor. Baş belasından kurtulmak için onu İngiltere kralına gönderiyor. Evlendirsin diye.

Agnes (Jülide Kara) Ymma'nın hizmetçisi. Mantığın sesi. Emma'nın arkasını toplamaktan yorulmuş vaziyette. Hayatı sürekli sorunları çözmek ve Emma'yı korumakla geçiyor. Taaa ki yolculukta Rahip Roger' la (Hakan Taner Yıldırım) konuşup arkadaşlık kurana dek. Rahip Roger başka bir alem. Kilise ağzıyla konuşan, günahkar olacağım korkusuyla sürekli kendini engellemeye çalışan, kendisine ait tek bir düşüncesi bile olmayan bir adam. İçten içe kilise öğretilerini sorgulayan Rahip Roger için bu yolculuk ilaç gibi gelecektir. Kendi içinde dile getirmekten korktuğu düşüncelerle kilise öğretisi arasında ters düştüğünü itiraf etmektense ölmeyi tercih eder. O derece bağnazdır. Muhafız Eadric (Murat Niyazi Emre) kralın "sen benim cellatım, şiddetimin mimarısın" dediği korkulası adam. İktidarın kılıcını ve gücünü sonuna kadar çekinmeden kullanır. Onun için öldürmek su içmek ve yemek yemek kadar sıradan bir iştir. Yolculuk kendini sorgulamak için iyi bir fırsat olacaktır.

Kral Ethelred'in (İbrahim Güngör) kor gibi parlayan kılıcı, kana susamış iktidarsız lakaplı İngiltere Kralı Ethelred'in Silence 'ın kalesinde yaptığı katliamı anlatır. Yaptığı kan banyosuyla Kral artık iktidarsız değildir. Üzerinden, yüzünden, elbiselerinden ve kılıcından kan damlar. Kan içindeki Ethelred tek kelimeyle dehşet vericidir. Ymma'ya (Emma'ya) aşık olmuştur. Onu, Cumbria Lordu Silence ile evlendirdiği için bin defa pişman olmuş ve Silence'ı öldürüp Emma'yı elde etmek için ordusuyla Cumbria'ya gelmiştir. Bütün hıncını masum halktan çıkarır, Viking kökenlerini bahane ederek Cumbria kalesindeki herkesi kılıçtan geçirir. Hiç kimseye acımaz. Hatta kalenin koruyucu büyücüsü kadını işkence ederek öldürür ve yaptığı işkenceden büyük zevk alır. Bu, "keşke o lanet yatağından hiç çıkmasa ve iktidarsız kalsaydı" dediğimiz andır.

Moira Buffini yazdığı Silence "Sessizlik" oyunu, Bornova Şehir Tiyatrosu tarafından sahneye konuyor. Serdar Biliş'in dilimize kazandırdığı oyunu Onur Erdoğan yönetiyor. Oyunda başrolleri Gülin Özkan (Cambria Lordu Silence), Esra Tarhan (Normandiyalı Ymma (Emma okunuyor)), Jülide Kara (Hizmetçi Agnes), İbrahim Güngör (İngiltere Kralı İktidarsız Ethelred), Hakan Taner Yıldırım / Hasan Gökhan Olcay (Rahip Roger) ve Murat Niyazi Emre / Ozan Gökmen (Muhafız Eadric) paylaşıyorlar.

Dekor tasarımını İlker Şahin'in yaptığı oyunda dekorlar çok sade ve fonksiyonel olarak düşünülmüş. Özellikle birinci perdede sürekli sahnenin önüne ve sahne gerisine doğru sürüklenen büyük tekerlekli ahşap yatak İngiltere Kralı iktidarsız Ethelred'in bir türlü yataktan çıkmayan, korkak ve pısırık tavrını vurguluyor. Büyük ahşap yatak, yemeğini bile döke saça yatakta yiyen, pislik içinde, kokuşmuş bir adamın sefil görüntüsünü vurgular. Oyunun akışı içinde aynı yatak Silence ve Emma'nın zifaf gecesinde düğün yatağı olacaktır. Günah çıkarmak için sahnenin sağında yer alan ahşap bir sandık görürüz. Bu sandık, yazılı ruloları saklamak için açılan pencereleriyle bir kitaplık görevi görür. Oyunun ikinci perdesinde gördüğümüz ahşap araba çok başarılı tasarlanmış. Muhafız Eadric (Murat Niyazi Emre), Emma (Esra Tarhan), Silence (Gülin Özkan), Hizmetçi Agnes (Jülide Kara) ve Rahip Roger (Hakan Taner Yıldırım) aynı arabada Canterbury'den Cumbria'ya kadar birlikte çok uzun bir yol kat ederler.

Özellikle, sahnenin arka planına yansıtılan ışıklı ve hareketli görüntüler bize yolculuğu çok inandırıcı bir şekilde anlatır. Video Tasarımını Batuhan Köksal'ın yaptığı hareketli görüntüler hem arabanın hareket ettiği izlenimini yaratır hem de yolculuk duygusunu seyirciye geçirir. Araba hareket ettikçe dört bir yanda ağaçlar geçer gider, aslında araba sabittir hiçbir yere gitmez ama görüntüler akıp gittiği için biz öyle hissederiz. Puslu gökyüzü, bulutlar, sonbahar manzaraları soğuk havayı iliklerimizde hissettirir, üşürüz. Yolculuğun başında gördüğümüz sonbahar manzaraları, yapraklarını döken ağaçlar, tekinsiz

ormanlar, yolculuk ilerledikçe yerini yağan karla birlikte soğuk kış manzaralarına bırakır. Özellikle ağaçlar, sisli ormanlar müthiş bir derinlik duygusu oluşturarak gizemli, romantik bir hava yaratır. Yolculuğu büyülü ve sırlarla dolu bir maceraya dönüştürür. Kar yağışı, beyazla kaplı ormanlar, lap lapa yağan kar, karla kaplı bembeyaz ağaçların görüntüleri merak ve heyecan duygusunu arttırarak oyunun ritmini yükseltir. İlk perdede sahnenin üç yanına yerleştirilen ışıklı pencerelere yansıtılan renkli aziz vitray görüntüleri sahneyi kilise ortamına taşır. Işık ve çeşitli görüntülerin yansıtıldığı arka plan oyunda sahneden sahneye geçişi kolaylaştırıyor ve oyunun akışı sırasında hikayede anlatılan o anın duygusunu güçlendiriyor.

Oyunun kostüm tasarımı Sevcan Yenihayat Horozgil'e ait. Karanlık Çağ İngiltere'sinin kostümleri başarıyla sahneye yansıyor. Normandiyalı Prenses Emma'nın göz alıcı elbiseleri, hizmetçi Agnes'in sade ama yerini belli eden kostümleri aslında o dönemdeki sınıfları da temsil eder. Herkes istediği kostümü giyemez. Sadece yaşadığı sınıfın kostümünü giymek zorundadır. Aksi takdirde cezası çok ağır olur. Prenses Emma soylu sınıfından kadınları temsil eder ve onun ihtişamını yansıtan elbiseler giyer, hizmetçi Agnes halkı temsil eder ve sadece yoksul halkın giyebileceği sade kıyafetler giyebilir. Rahip Roger'ın rahiplik kıyafeti zaten kilise tarafından belirlenmiştir. Muhafız Eadric aynı zamanda İngiltere Kralı iktidarsız Ethelred'ın da özel muhafızıdır. Eadric bütün askerleri temsil eder. Kılıcıyla şiddeti, katliamları, öldürdüğü insanları ve ölümü anımsatır. Giydiği zincir örgülü miğferi, kılıcı, heybetli görünümüyle her an savaşa ve öldürmeye hazırdır. Kesinlikle arkadaş olmak isteyeceğiniz biri değildir ve insanı korkutur.

Kostümler oyunun karakterlerinin temsil ettikleri sınıfsal yapıyı tanımlarken karakterlerin toplum içindeki yerlerini, davranışlarını da belirler. Hatta orman sahnesinde Eadric, Emma'nın elbiselerine dokunduğu için Emma'nın gazabına uğrar. Emma "bütün bu elbiseleri yakın o pis elleri elbiselerime dokundu" diyecektir. Yani burada elbise sadece basitçe bir elbise değildir, ardında kesin bir sınıfsal ayrım ve dokunulmazlık vardır. Doğal olarak, Eadric tarafından kirletilmiş elbiseleri Emma'nın giymesi beklenemez. İçlerinde sadece Cumbria Lordu Silence bir istisnadır. Kendini 14 yaşında bir oğlan çocuğu zanneden ama gerçekte genç bir kız olan Silence genç bir silahtar gibi giyinir. Genç bir şövalye gibi görünmeye çalışır. Kılıcı, pelerini ve pantolonuyla genç bir asilzadedir. Aslında erkek gibi davranmaya çalışan sevimli bir ergendir. Yiğitliğine laf ettirmez ama nasıl davranacağını da bilemez. Şaşkın, saf, kesinlikle çok sevimli ve bir o kadar çaresizdir. Bütün bu zengin duygu geçişleri

çok hızlı biçimde gerçekleşir. Sevimli oğlan çocuğu Silence'ı Gülin Özkan büyük bir başarıyla canlandırıyor. Küçük oğlan- kızın saflığını, mücadeleci ruhunu, şaşkınlığını, çaresizliğini kesinlikle sevimli ama mükemmel bir doğallıkla ve abartısız bir oyunla yansıtıyor.

Oyunda gergin anlarda, hikayenin iniş çıkış noktalarında ışık dramatik yapıyı güçlendirirken seyirciyi oyuna dahil ediyor. Merak, tedirginlik, korku, şiddet, sırların açığa çıkışı, dozu giderek artan heyecanlı anlar hep ışığın kullanımıyla güçlenir. Oyunda ışık tasarımı Engin Doğan'a ait. Zindan sahnesinde zincirlenmiş kralın öfkesi, Silence'ın dua edişi, Emma'nın kusması, İngiltere Kralı'nın o pasif halinden çıkarak kan içici bir canavara döndüğü an, Kralın klanın büyücüsüne işkence ettiği o korkunç anlarda ışık karakterlerin üzerindedir ve o anda karakterin ne hissettiğini yansıtırken o duygunun seyirciye geçmesinde büyük katkıda bulunur. Bazen de kılıca yoğunlaşarak ölümün dehşetini hissetmemizi sağlar. Mağara sahnesinin karanlık ve loş ortamında herkesin kendi gerçeği ile yüzleştiği anları muhteşem bir büyüyle yansıtır. Mağara duvarlarında beliren eski dönemlere ait kırmızı figürler bizi büyülü bir gerçekliğe ve masal dünyasına doğru sürükler. Oyunda ışık bir oyun kişisi gibi davranır. Oyunun afiş tasarımı ve görselleri Alpgiray Kelem'e ait. Anı yakalayan tablo gibi fotoğrafları bizi oyunun unutulmaz anlarına geri götürür.

Oyunun bel kemiğini oluşturan "sessizlik" kavramı olayların ve karakterlerin gizledikleri sırları, günahları, yaralarını örtmeye yarayan bir çeşit zırhtır. Özenle korunan bu sessizlik, mağarada bozulur. Mağara sahnesinde, karakterler kendi açmazlarıyla yüzleşirken sessizlik örtüsü altına sakladıkları korkuları da dört bir yana saçılır. Bu oyun boyunca itinayla korudukları sessizliğin bozulduğu, itirafların geldiği andır. Korktukları her şeyi itiraf ederler. Sessizliğin bozulmasıyla karakterler özgürleşir ve ne istediklerine karar verirler. Bu oyunun kırılma noktasıdır.

Oyun, iktidar ve itaat edenlerin arasındaki ilişkilerde üstü örtülen gerçekliğe gönderme yapar. Sessizlik örtüsü altında gizlenen gerçeklere ulaşmak o kadar kolay değildir. İlk önce "sessizlik" örtüsünü delmek gerekir. Ve bu bazen yüzyıllar boyu sürebilir. Oyunda Agnes aklı, Roger kilisenin bağnaz düşüncelerini, Eadric şiddeti, Ethelred iktidarı, Silence ve Emma her şeye rağmen hayatta kalmaya çalışan kadını temsil ederler. Bütün bu kavramlar ve düşünceler oyun boyunca çatışır ama hikayenin yazgısını Emma'nın cesareti ve kararlılığı belirleyecektir.

Bornova Şehir Tiyatrosu oyuncularının hepsi çok başarılı, rollerin keyfini çıkarta çıkarta oynuyorlar. Lezzetli bir oyunculukla sahneye yansıtılan karakterler, inandırıcılıklarıyla insanı oyunun içine doğru çekiyor. Aslında oyun boyunca sahnede toplam altı oyuncu görüyoruz ama sanki çok kalabalık bir oyuncu kadrosu varmış gibi hissediyoruz. Bu da oyuncuların, güçlü oyunculuklarıyla öyküde geçen ama aslında sahnede görmediğimiz bütün o insanları sanki sahnedeymiş gibi hissetmemizi sağlıyor. Son derece akıcı ve hiç düşmeyen o canlı temposuyla seyircinin bütün ilgisini oyun boyunca sahnede tutmayı başarıyorlar. Oyun iki perde olmasına rağmen seyirci oyundan kopmuyor ve hikayedeki süreklilik ilkesi korunuyor. Bornova Şehir Tiyatrosu uzun yıllardan beri seçtikleri oyunlarla ve yakaladıkları kaliteyle müthiş bir repertuar oluşturuyorlar. Özellikle günümüze İzmir'deki birçok usta oyuncu Bornova Şehir Tiyatrosunun mutfağında yetişmiştir. Uzun yıllardan beri, bir türlü hayata geçirilmeyen, İzmir Şehir Tiyatrosunun yerini doldurmaya çalışan Bornova Şehir Tiyatrosu, "şehir tiyatrosunun" bir kent için ne kadar önemli olduğunu ve bir kentte kültürel anlamda çok büyük bir farklılık yaratacağını da gösteriyor. Bize, İzmir Şehir Tiyatrosu'nun bir an önce hayata geçmesi gerektiğini anımsatıyor.

T.C. KÜLTÜR VE TURİZM
BAKANLIĞI

DEVLET TİYATROLARI
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

Festival zamanı! 2020

Devlet Tiyatroları, Bursa
7. Uluslararası Balkan Ülkeleri Tiyatro Festivali

Devlet Tiyatroları - Sabancı
22. Uluslararası Adana Tiyatro Festivali

Devlet Tiyatroları, Diyarbakır
17. Orhan Asena Yerli Oyunlar Tiyatro Festivali

Devlet Tiyatroları, Konya
13. "Bin Nefes Bir Ses" Uluslararası Türkçe Tiyatro Yapan Ülkeler Festivali

Devlet Tiyatroları, Ankara
16. "Küçük Hanımlar Küçük Beyler" Uluslararası Çocuk Tiyatroları Festivali

Devlet Tiyatroları, Trabzon
21. Uluslararası Karadeniz Tiyatro Festivali

Devlet Tiyatroları, Van
18. Akdamar Çocuk ve Gençlik Tiyatroları Şenliği

Devlet Tiyatroları, Antalya
11. Uluslararası Tiyatro Festivali

/devlettiyatrolari /devtiyatro /devlettiyatrolari

www.devtiyatro.gov.tr

ANKARA

Cimri
Yazan: Jean-Baptiste Poquelin Molière
Çeviren: Sabahattin Eyüboğlu
Rejisör: Işıl Kasapoğlu
3 - 6 - 8 - 29 Mart 2020

Reis Bey
Yazan: Necip Fazıl Kısakürek
Yöneten: Özer Tunca
10 - 13 - 15 - Mart 2020

Temiz Ev
Yazan: Sarah Ruhl
Çeviren & Yöneten: Aclan Büyüktürkoğlu
3 - 4 - 5 - 6 - 7 - 20 - 22 - 31 Mart 2020

Lüküs Hayat ***(Müzikal)***
Besteci: Cemal Reşit Rey
Söz Yazarı: Ekrem Reşit Rey
Rejisör: Murat Atak
3 - 4 - 5 - 6 - 7 - 10 - 11 - 12 - 13
14 Mart 2020

Tembel Memiş ***(Çocuk Oyunu)***
Yazan: Nurhan Karadağ
Rejisör: Çağman Pala
8 - 29 Mart 2020

Aşkımız Aksaray'ın En Büyük Yangını
Yazan: Güngör Dilmen
Rejisör: Sinan Pekinton
10 - 11 - 12 - 13 - 14 - 17 - 18
19 - 20 - 21 - 31 Mart 2020

Divâne Ağaç (Yunus Emre)
Yazan: Turgay Nar
Yöneten: Hüseyin Köroğlu
24 - 25 - 26 - 27 - 28 Mart 2020

Midas'ın Altınları ***(Çocuk Oyunu)***
Yazan: Güngör Dilmen
Yöneten: Kadri Özcan
1 - 8 - 15 - 22 - 29 Mart 2020

Gidion'un Düğümü
Yazan: Johnna Adams
Çeviren & Yöneten: Buğra Koçtepe
10 - 11 - 12 - 13 - 14 - 17 - 18 - 19
20 - 21 - 24 - 27 - 29 Mart 2020

Yedi Kapılı Kent ***(Çocuk Oyunu)***
Yazan: Ayla Çınaroğlu
Oyunlaştıran: Necati Arpacı
Yöneten: Esat Tanrıverdi
1 - 3 - 4 - 5 - 6 - 7 - 8 - 10 - 11 - 12
13 - 14 - 15 - 17 - 18 - 19 - 20
21 - 22 - 31 Mart 2020

Papağan Kaçtı ***(Çocuk Oyunu)***
Yazan: Özen Rodop
Yöneten: O. Boğaçhan Sözmen
1 - 8 - 10 - 12 - 24 - 25 - 26 - 27
28 - 31 Mart 2020

Shirley Valentine ***(Konya DT)***
Yazan: Willy Russell
Çeviren: Ahmet Alpaslan Sağır
Yöneten: Mustafa Uzman
24 - 25 - 26 - 27 - 28 Mart 2020

Maskeliler
Yazan: Ilan Hatsor
Çeviren: Nebil Tarhan
Yöneten: Nafiz Sami Gürcüali
3 - 4 - 5 - 6 - 7 - 24 - 25 - 26 - 27
28 Mart 2020

Annemin Son Çılgınlıkları ***(İzmir DT)***
Yazan: Julie Jensen
Çeviren: Ekin Tunçay Turan
Rejisör: Bengisu Gürbüzer Doğru
3 - 4 - 5 - 6 - 7 Mart 2020

Şair, Şiir, Şuur - Mehmet Âkif Ersoy
(Bursa DT)
Yazan: Burak Akyüz
Yöneten: Murat Ozan
17 - 18 - 19 - 20 - 21 Mart 2020

Mavi Pullu Balık ***(Çocuk Oyunu)***
Yazan: Haluk Işık
Yöneten: Edip Tümerkan
1 - 3 - 5 - 8 - 10 - 12 - 15 - 17
22 - 24 - 26 - 29 - 31 Mart 2020

Açık Denizde
Yazan: Slawomir Mrozeck
Çeviren: Yücel Erten
Rejisör: İlham Yazar
3 - 4 - 5 - 6 - 7 - 10 - 11 - 12 - 13
14 Mart 2020

Kapan (Sleuth)
Yazan: Anthony Shaffer
Çeviren: Göksel Kortay
Yöneten: Gökhan Kocaoğlu
17 - 18 - 19 - 20 - 21 - 31 Mart 2020

Siyahlı Kadın (Bir Hayalet Oyunu)
Yazan: Susan Hill
Oyunlaştıran: Stephen Mallatratt
Çeviren: Ayşe Hacımirzaoğlu
Yöneten: Mesut Turan
24 - 25 - 26 - 27 - 28 Mart 2020

Altın Kız ***(Çocuk Oyunu)***
Yazan: Keva Apostolova
Çeviren: İsmail Bekir Ağlagül
Yöneten: Seval Ersu
1 - 3 - 5 - 8 - 10 - 15 - 17 - 19 - 22
24 - 26 - 29 - 31 Mart 2020

Gulyabani
Yazan: Hüseyin Rahmi Gürpınar
Uyarlayan: Lale Oraloğlu
Yöneten: Y. Volkan Özgömeç
3 - 4 - 5 - 6 - 7 - 24 - 25 - 26 - 27
28 Mart 2020

İkinci Bölüm
Yazan: Neil Simon
Çeviren: Cemil Büyükutku
Yöneten: Ayşe Berna Konur
10 - 11 - 12 - 13 - 14 - 17 - 18 - 19
20 - 21 - 31 Mart 2020

12 Öfkeli.
Yazan: Reginald Rose
Çeviren: Ş. Necati Şahin
Rejisör: M. Akif Yeşilkaya
4 - 5 - 7 - 11 - 12 - 14 - 18 - 19
21 Mart 2020

Terörist
Yazan: Rıdvan Şentürk
Yöneten: Selçuk Göldere
1 - 17 - 20 - 22 - 25 - 26 - 28 - 31 Mart 2020

Meraklısı İçin Öyle Bir Hikaye
Yazan: Sait Faik Abasıyanık
Oyunlaştıran: Savaş Dinçel
Yöneten: Murat Çidamlı
3 - 6 - 8 - 10 - 13 - 15 Mart 2020

Satranç
Yazan: Stefan Zweig
Çeviren: Ayça Sabuncuoğlu
Oyunlaştıran: Ahmet Yapar
Yöneten: Özgür Avcu
3 - 4 - 5 - 6 - 7 - 20 - 21 - 22 Mart 2020

Kontrabas
Yazan: Patrick Süskind
Çeviren: Hale Kuntay
Rejisör: Metin Belgin
10 - 11 - 12 - 13 - 14 - 27 - 28
29 - 31 Mart 2020

Vatan Yahut Namık Kemal
Yazan: Ergun Sav
Yöneten: Faruk Günuğur
7 - 8 - 13 - 14 - 15 - 17 - 18 - 19
20 - 21 - 31 Mart 2020

Hüzzam
Yazan: Güner Sümer
Yöneten: Olcay Poyraz
24 - 25 - 26 - 27 - 28 Mart 2020

Lena, Leyla ve Diğerleri ***(Sivas DT)***
Yazan: Zehra İpşiroğlu
Yöneten: Ayşen İnci
10 - 11 - 12 - 13 - 14 - 15 - 17 - 18
19 - 20 - 21 Mart 2020

Bankta İki Kişi
Yazan: Alexander Gelman
Çeviren: Belgi Paksoy
Yöneten: E. Erdinç Doğan
24 - 25 - 26 - 27 - 28 Mart 2020

Eyvah Nadir
Yazan: Ahmet Metin Önel
Yöneten: Ali Meriç
1 Mart 2020

İSTANBUL

Hanımefendi'nin Ziyareti
Yazan: Friedrich Dürrenmatt
Çeviren: Kemal Bekata
Rejisör: Can Gürzap
1 - 24 - 25 - 26 - 27 - 28 - 29
31 Mart 2020

Büyüklere Masallar
Masal Masal İçinde ***(Çocuk Oyunu)***
Yazan: Ahmet Ümit
Uyarlayan: Günay Ertekin
Yöneten: A. Sabri Özmener
3 - 4 - 5 - 6 - 7 - 8 Mart 2020

Hırçın Kız
Yazan: William Shakespeare
Çeviren: Nurettin Sevin
Dramaturgi - Reji: Yücel Erten
1 - 10 - 11 - 12 - 13 - 14 - 15 Mart 2020

Uçmak "Hezarfen Ahmed Çelebi"
Yazan: Ömer F. Oyal
Rejisör: Hakan Çimenser
17 - 18 - 19 - 20 - 21 Mart 2020

Turta Girmemiş Orman
(Çocuk Oyunu)
Yazan: Dila Er & Gözde Kısa
Yöneten: H. Elif Erdal
22 - 28 - 29 Mart 2020

İyi Şanslar
Yazan & Yöneten: A. Okday Korunan
1 - 31 Mart 2020

Bay Z.
Yazan: Bülent Usta
Yöneten: Ali Atilla Şendil
3 - 4 - 5 - 6 - 7 - 8 - 24 - 25 - 26 - 27
28 - 29 Mart 2020

Bir Picasso
Yazan: Jeffrey Hatcher
Çeviren: Şükran Yücel
Yöneten: Ahmet Levendoğlu
10 - 11 - 12 - 13 - 14 - 15 - 17 - 18
19 - 20 - 21 - 22 Mart 2020

#Cehennem
Yazan: Jennifer Haley
Çeviren: Gülay Gür
Rejisör: Metin Belgin
3 - 4 - 5 - 6 Mart 2020

Josef Bieder'in Yıldızının Parladığı An (Aksesuarcı)
Yazan: Eberhard Streul
Çeviren: Yücel Erten
Yöneten: Ali İpin
10 - 11 -12 - 13 - 14 - 15 - 17 - 18
19 - 20 - 21 - 22 Mart 2020

80 Günde Devr-i Alem
Yazan: Jules Verne
Uyarlayan: Mark Brown
Çeviren: Başak Othan
Yöneten: Gökhan Kocaoğlu
24 - 25 - 26 - 27 - 28 - 31 Mart 2020

Kendi Gök Kubbemiz (Yahya Kemal)
Yazan: Yahya Kemal Beyatlı & Sönmez Atasoy
Yöneten: Okday Korunan
1 - 31 Mart 2020

Meraklısı İçin "Öyle Bir Hikaye"
Yazan: Sait Faik Abasıyanık
Uyarlayan: Savaş Dinçel
Yöneten: Ozan Uçar
3 - 4 - 5 - 6 - 12 - 13 - 14 - 26
27 - 28 Mart 2020

Siz Ne Dersiniz ***(Çocuk Oyunu)***
Yazan & Rejisör: Faik Ertener
3 - 4 - 5 - 7 - 8 - 14 - 15 - 26 - 27
28 - 29 Mart 2020

Filozof Ahmed
Yazan: Alain Badiou
Çeviren: Ayberk Erkay
Rejisör: Murat Karasu
10 - 11 - 12 - 13 - 24 - 25 - 26
27 Mart 2020

Bir Nefes Dede Korkut
Yazan: Anonim
Derleyen&Yöneten: Gökçe Kurt Elitez
17 - 18 - 19 - 20 - 21 Mart 2020

İkinci Nöbetçinin Sıkıntıları (Pazar Okumaları)
Yazan: Orhan Güner
Yöneten: Ahmet Mark Somers
1 Mart 2020

Aziz Dostum Çehov
Yazan: Anton Çehov
Çeviren: Yılmaz Gruda
Yöneten: Zafer Algöz
5 - 6 - 7 - 8 Mart 2020

Kadıncıklar (Pazar Okumaları)
Yazan: Tuncer Cücenoğlu
Yöneten: Sevinç Erol
15 Mart 2020

Kontrabas
Yazan: Patrick Süskind
Çeviren: Hale Kuntay
Rejisör: Metin Belgin
19 - 20 - 21 - 22 Mart 2020

Sonbahara Son Güller (Pazar Okumaları)
Yazan & Yöneten: Özen Yula
29 Mart 2020

Alyoşa
Yazan: Hayati Çitaklar
Yöneten: Ahmet Mark Somers
12 - 13 - 14 - 15 Mart 2020

Kosovalı Peer Gynt
Yazan: Yeton Neziray
Çeviren: Senem Cevher
Yöneten: Saydam Yeniay
19 - 20 - 21 - 22 Mart 2020

Giydirici
Yazan: Ronald Harwood
Çeviren: Ergun Sav
Rejisör: Hakan Çimenser
1 Mart 2020

Tamamen Doluyuz
Yazan: Becky Mode
Çeviren: Lale Eren Dalsar
Yöneten: Elif Erdal
13 - 14 - 15 Mart 2020

Yedi Kapılı Kent ***(Çocuk Oyunu) (Ankara DT)***
Yazan: Ayla Çınaroğlu
Oyunlaştıran: Necati Arpacı
Yöneten: Esat Tanrıverdi
27 - 28 - 29 Mart 2020

İstasyon
Yazan: Olexandr Viter
Çeviren: Senem Cevher
Yöneten: Ali Atilla Şendil
20 - 21 - 22 Mart 2020

Fatima'nın Erkekleri
Yazan: Ali Kemal Güven
Yöneten : Serkan Salihoğlu
3 - 4 - 5 - 6 - 7 - 8 Mart 2020

İZMİR

Kafesten Bir Kuş Uçtu (Guguk Kuşu)
Yazan: Ken Kesey
Uyarlayan: Dale Wasserman
Çeviren: Bilge Koloğlu
Rejisör: Yunus Emre Bozdoğan
3 - 4 - 5 - 6 - 7 - 10 - 11 - 12 - 13
14 - 31 Mart 2020

İki Köyün Masalı ***(Çocuk Oyunu)***
Yazan: Ünal Yeter
Yöneten: Evren Serter
8 - 15 - 26 - 29 Mart 2020

Arf Sabiti
Yazan: Feraye Şahin
Yöneten: M. Sadık Yağcı
17 - 18 - 19 - 20 - 21 - 24 - 25 - 26
27 - 28 Mart 2020

Annemin Son Çılgınlıkları
Yazan: Julie Jensen
Çeviren: Ekin Tunçay Turan
Rejisör: Bengisu Gürbüzer Doğru
17 - 18 - 20 - 21 - 22 - 31 Mart 2020

Kuzu Maydanoz'un Maceraları ***(Çocuk Oyunu)***
Yazan: Nil Ünlü Aycıl
Yöneten: Levent Ulukut
1 - 3 - 5 - 8 - 12 - 15 Mart 2020

Kim Bay Schmitt?
Yazan: Sébastian Thiery
Çeviren: Ebru Kara
Yöneten: Levent Ulukut
3 - 4 - 5 - 6 - 7 - 10 - 11 - 12 - 13
14 Mart 2020

İkimizin Dünyası
Yazan: Michael Frayn
Çeviren: Ali Yalaz
Yöneten: Yusuf Köksal
17 - 18 - 19 - 20 - 21 - 31 Mart 2020

Profesyonel ***(İstanbul DT)***
Yazan: Duşan Kovaçeviç
Çeviren: Başar Sabuncu & Bilge Emin
Rejisör: Işıl Kasapoğlu
24 - 25 - 26 - 27 - 28 - 29 Mart 2020

Kanlı Düğün
Yazan: Federico García Lorca
Çeviren: A. Turan Oflazoğlu
Rejisör: Bozkurt Kuruç
4 - 6 - 7 - 10 - 11 - 13 - 14 Mart 2020

Kantocu ***(Müzikal)***
Yazan: Haldun Dormen
Yöneten: Sabri Özmener
Beste: Serpil Günseli
25 - 27 - 28 Mart 2020

BURSA

Taş Bademleri
Yazan: Remzi Özçelik
Yöneten: Berrin Kulya Balkanlar
3 - 4 - 5 - 6 Mart 2020

Küçük Prenses ***(Çocuk Oyunu)***
Yazan: Frances Hodgson Burnett
Uyarlayan: Arkadiusz Klucznik & Dariusz Czajkowski
Çeviren: Şebnem Cirit & Füsun Ataman
Yöneten: Berrin Kulya Balkanlar
1 - 3 Mart 2020

Keşanlı Ali Destanı
Yazan: Haldun Taner
Rejisör: Bora Özkula
27 - 28 Mart 2020

Bir İnce Sızı Nisan 1915
Yazan: Tufan Gündüz
Uyarlayan: Tufan Gündüz & Faruk Emre Özünlü
Yöneten: Adnan Erbaş
31 Mart 2020

Tıngır Mıngır Ülke ***(Çocuk Oyunu)***
Yazan & Yöneten: Kazım Güçlü
29 Mart 2020

Yalan Makinası
Yazan: Vassily Sigarev
Çeviren: Hüseyin Mevsim
Yöneten: Murat Ozan
5 - 6 Mart 2020

ADANA

Bir Kümes Hikayesi ***(Çocuk Oyunu)***
Yazan: Hilmi Zafer Şahin
Yöneten: Şirin Ergüven Hamşioğlu
1 - 6 - 8 - 10 - 13 - 20 Mart 2020

Fareler ve İnsanlar
Yazan: John Steinbeck
Çeviren: Zeynep Avcı
Yöneten: Jason Hale
3 - 4 - 5 - 6 - 7 Mart 2020

Sıradan Bir Gün
Yazan: Dario Fo - Franca Rame
Çeviren: Egemen Berköz
Yöneten: Şahin Ergüney
10 - 11 - 12 - 13 - 14 Mart 2020

Miletos Güzeli
Yazan & Yöneten: O. Coşkun Irmak
17 - 18 - 19 - 20 - 21 Mart 2020

Matruşka
Yazan: Tuncer Cücenoğlu
Yöneten: Hakan Boyav
5 - 6 - 7 Mart 2020

Nihayet Bitti
Yazan: Peter Turrini
Çeviren: Sibel Arslan Yeşilay
Yöneten: Tolga Çiftçi
12 - 13 - 14 - 19 - 20 - 21 Mart 2020

TRABZON

Sahibinin Sesi *(İstanbul DT)*
Yazan: Sevim Burak
Yöneten: İskender Altın
3 - 4 - 5 - 6 - 7 Mart 2020

Sherlock Holmes'un İntihar Kulübü Macerası
Yazan: Jeffrey Hatcher
Çeviren: Buğra Koçtepe
Yöneten: N. Mert Hürol
12 - 13 - 14 - 26 - 27 - 28 Mart 2020

Oz Büyücüsü *(Çocuk Oyunu)*
Yazan: Lyman Frank Baum
Uyarlayan: Özlem Saraç
Yöneten: Muzaffer H. Kırıkkalp
17 - 18 - 22 - 24 - 25 - 26 - 29
31 Mart 2020

Kuzguncuklu Fazilet
Yazan: Yılmaz Karakoyunlu
Yöneten: Adnan Erbaş
19 - 20 - 21 Mart 2020

DİYARBAKIR

Kargo *(Sivas DT)*
Yaza: Tess Berry-Hart
Çeviren: Aslı Önal
Yöneten: Filiz Alpgezmen
5 - 6 - 7 Mart 2020

Pal Sokağı Çocukları *(Çocuk Oyunu)*
Yazan: Ferenc Molnar
Çeviren: Tarık Demirkan
Uyarlayan: Serra Canbay
Yöneten: Ebru Kara
1 - 22 Mart 2020

Sihirli Kitap *(Çocuk Oyunu)*
Yazan: Nesrin Kazankaya
Yöneten: Ömer Eryiğit
8 - 15 - 29 Mart 2020

Kurtlar Sofrası
Yazan: Vahe Katcha
Uyarlayan: Julien Sibre
Çeviren: Şefik Onat
Yöneten: Saydam Yeniay
12 - 13 - 14 Mart 2020

Karar
Yazan: Ferdinand Von Schirach
Çeviren: Haldun Ulvi Alacakaptan
Yöneten: Ç. Umut Tanyolu
19 - 20 - 21 - 26 - 27 - 28
31 Mart 2020

Çocuğum
Yazan: Margaret Mayo
Çeviren: Cihat Türkoğlu
Rejisör: Ali Hürol
10 - 11 - 24 - 25 Mart 2020

Lena, Leyla ve Diğerleri *(Sivas DT)*
Yazan: Zehra İpşiroğlu
Yöneten: Ayşen İnci
3 - 4 Mart 2020

Yardımcı Aranıyor
Yazan: Emine Erdem Alpyürük
Yöneten: Gonca Eryiğit
10 - 11 - 15 - 17 - 18 - 22 - 24
25 - 29 - 31 Mart 2020

ANTALYA

Bimarhane
Yazan: Murat Can Kibiroğlu
Yöneten: Ömer Naci Topcu
4 - 5 - 6 - 7 - 25 - 26 - 27 - 28 Mart 2020

Uğur Böceği Benekli *(Çocuk Oyunu)*
Yazan & Yöneten: Nilbanu Engindeniz
1 - 3 - 10 - 15 - 17 - 22 - 31 Mart 2020

Windsor'un Şen Kadınları
Yazan: William Shakespeare
Çeviren: Haldun Derin
Yöneten: Nesimi Kaygusuz
11 - 12 - 13 - 14 Mart 2020

Buzlar Çözülmeden
Yazan: Cevat Fehmi Başkut
Yöneten: K. Alpay Aksum
18 - 19 - 20 - 21 Mart 2020

ERZURUM

Profesyonel *(İstanbul DT)*
Yazan: Duşan Kovaçeviç
Çeviren: Başar Sabuncu & Bilge Emin
Rejisör: Işıl Kasapoğlu
4 - 5 - 6 - 7 Mart 2020

Şapka
Yazan: Tuncer Cücenoğlu
Yöneten: Birkan Görgün
12 - 13 - 14 Mart 2020

Çizmeli Kedi *(Çocuk Oyunu)*
Yazan: Charles Perrault
Uyarlayan: Süleyman Metin Arslan
Yöneten: Emrah Keskin
10 - 11 - 15 - 22 - 31 Mart 2020

Eğer Bu Bir Film Olsaydı
Yazan: Almir İmsireviç
Çeviren: Bilge Emin
Yöneten: Ç. Umut Tanyolu
19 - 20 - 21 - 26 - 27 - 28 Mart 2020

KONYA

Kasetçi
Yazan: Yılmaz Gruda
Yöneten: Alpay Ulusoy
5 - 6 - 7 Mart 2020

Nasreddin - İnadın Sonu- *(Çocuk Oyunu)*
Yazan: Özer Tunca
Yöneten: İlayda Alakoç Ünel
3 - 4 - 17 - 18 - 24 - 25
31 Mart 2020

Gulyabani *(Ankara DT)*
Yazan: Hüseyin Rahmi Gürpınar
Uyarlayan: Lale Oraloğlu
Yöneten: Y. Volkan Özgömeç
19 - 20 - 21 Mart 2020

Işıltılı Haşerat
Yazan: Philip Ridley
Çeviren: H. Can Utku
Yöneten: Can Ali Çalışandemir
12 - 13 - 14 - 27 - 28 Mart 2020

SİVAS

Karar *(Diyarbakır DT)*
Yazan: Ferdinand Von Schirach
Çeviren: Haldun Ulvi Alacakaptan
Yöneten: Ç. Umut Tanyolu
5 - 6 - 7 Mart 2020

Düş Yakamdan
Yazan: Mustafa Arıkoğlu
Yöneten: Nesimi Kaygusuz
12 - 13 - 14 - 19 - 20 - 21 - 26 - 27
28 Mart 2020

Ayışığı Sirki *(Çocuk Oyunu)*
Yazan & Yöneten: Muzaffer H. Kırıkkalp
3 - 4 - 10 - 11 Mart 2020

VAN

Yarım Gün Ülkesi *(Çocuk Oyunu)*
Yazan: Ayça Nur Kip Akyol
Uyarlayan: Ayça Nur Kip Akyol & Ali Yoleri
Yöneten: Hasan Çağdaş Kılıç
1 - 4 - 15 Mart 2020

Yanlışlıklar Komedyası
Yazan: William Shakespeare
Çeviren: Bülent Bozkurt
Yöneten: Özgür Avcu
5 - 6 - 7 Mart 2020

Mikrobik ile Gribik *(Çocuk Oyunu)*
Yazan: Kurtuluş Bilgilioğul
Yöneten: Abdulselam Çok
22 - 25 - 29 Mart 2020

Umut Kavşağı
Yazan: Serap Işık
Yöneten: Betül Feyizoğlu Gökçer
12 - 13 - 14 Mart 2020

Penceredeki Atlar
Yazan: Matei Visniec
Çeviren: Oya Yılmaz
Yöneten: Nesimi Kaygusuz
19 - 20 - 21 - 26 - 27 - 28 Mart 2020

DEVLET TİYATROLARI

Genel Müdürlük gerektiğinde oyun düzeninde değişiklik yapabilir.

/devlettiyatrolari
/devtiyatro
/devlettiyatrolari

www.**devtiyatro**.gov.tr

biletinial
www.biletinial.com

ERDİ IŞIK İLE...

MUSTAFA İRİ

Sezonda 3 oyunu olan bir yerli yazar olarak genel bir değerlendirme yapar mısın. Yazarlık sürecin nasıl başladı. Yola çıkmaya ne zaman karar verdin?

Sarajevo'da Tiyatro doktorası yapıyorum. Doktora derslerimi tamamlamak için orada yaşadığım dönemde, oyunculuk- yazarlık- yönetmenlik ve yapımcılık dersleri aldım. Yazarlık derslerimi de Oscar ödüllü film ''No Mans's Land/Tarafsız Bölge" nin yönetmeni Danis Tanovic'ten almıştım ve kendisi, yazma konusunda beni oldukça cesaretlendirdi. Bir başka hocam olan yönetmen ve akademisyen Lejla Panjeta'yla da ilk denemelerimi paylaştım. Onun verdiği güvenle ilk oyunum olan ''Görkemli Domatesli Pasta" sizin bildiğiniz adıyla ''Dali'nin Kadınları" nı yazdım ve Türkiye'ye geldiğimde de Galataperform'un Yeni Metin Yeni Tiyatro atölyelerine katıldım. 3 yıldır da düzenli olarak devam ediyorum. Bir yandan hem oyun yazıyor, hem de öğrenci motivasyonumu kaybetmemeye çalışıyorum. Bunların sonucunda, 2 senede 4 oyunum sahnelendi ve bu sezonda da dediğiniz gibi 3 oyunum sahnelenmeye devam ediyor. Her anlamda benim için oldukça verimli bir yıl oldu.

Yurtdışında bir tiyatro doktorası dönemin vardı. İlk oyununu ve o süreci anlatır mısın?

Doktoram hala devam ediyor. Şu an tez aşamasındayım. Her şey yolunda giderse bu yıl içerisinde bitirmeyi planlıyorum. İlk oyunumu da belirttiğim gibi Sarajevo'da yazdım. Türkçe ve İngilizce yazıyor, yazdıklarımı hocalarımla paylaşıyordum. Genelde oyunlarımın araştırma süreci uzun, yazma süreci kısa geçer ama ilk oyunumda her iki aşama da oldukça uzun ve sancılı bir süreçti. Türkiye'ye geldikten sonra, tiyatrolarla görüşmeye başladım. En zor kısmı da oyunumu okutabilmekti. Bunun için çok çaba harcadım, ama değdi. Sadri Alışık Tiyatrosu, oyunumu sahiplendi ve hayata geçirdi. Oyun, hayal bile edemeyeceğim sahnelerde sahnelendi. Benim de yazarlık sürecimde, ismimi duyurmama ve artık nihayet oyunlarımı okutabilmeme olanak sağladı.

Günceli absürdle harmanlayan yeni bir çıkış noktası yakaladın oyunlarında. Absürd tiyatro eğilimin nereden geliyor, bu türe bakışın nedir?

Oyunlarımda, toplumsal sorunları dile getirmeye ve seyircinin kendisini sorgulamasına olanak sağlamak istiyorum. Bunun için absurd tiyatro çok etkili. Her zaman absürd tiyatroya karşı ilgim vardı. Haliyle, oyunlarıma etkisi de kaçınılmazdı. Eğitim hayatım, Türkiye, Amerika, Almanya ve Bosna'da geçti. Tüm bu ülkelerde de absurd tiyatroyla ilgili çalışmaları takip etmeye çalıştım. İlk yazarlık denemelerim ve hikayelerim de tamamen bunun üzerineydi. Zamanla, daha gerçekçi yerlere evrilsem de absürd'ten hiçbir zaman kopmadım ve oyunlarıma farklı bir bakış açısı kattığını düşünüyorum. Belki yeni bir yazar için, riskli bir tercih olabilir ama bu konuda cesur olmaya çalışıyorum.

Yerli yazar eksikliğinden söz ediyoruz ama yeni yerli yazarların yolunu sürekli yıkıyoruz. Oyunlarını kabul ettirme konusunda ne tür sıkıntılar çektin. Bu konudaki temel sorun sence ne?

Çok yerinde ve güzel bir soru. Bu konuda oldukça dertliyim. Genel anlamda, en büyük sorunum, yerli yazarların

metinlerinin okunmaması. Yerli metinler aradığımızı sürekli dile getiriyoruz, ama yazarlarımızdan gelen oyunları okumuyoruz. Okuduğumuzda da onların metinlerini geliştirmekten ziyade, direkt reddediyoruz. Bir örnek verecek olursam, geçen sene yabancı bir yazarın metnini sahneleyen tiyatrocu bir arkadaşım, metin üzerinde çok çalıştıklarını, onu resmen yeniden yazdıklarını ve o haliyle sahnelediklerini söylemişti. Ben de kendisine o metin yerli bir metin olsaydı, ona da aynı tavrı gösterecek miydiniz diye sordum ve dürüstlükle hayır dedi. Çünkü, biz her şeyden önce kendi yazarlarımıza güvenemiyoruz. Onların kendilerini geliştirmelerine olanak sağlamıyoruz ve maalesef her zaman yabancı metinlere öncelik veriyoruz. Ben ilk metnimi okutmakta çok güçlük çektim ve bu konuda yazar arkadaşlarıma mümkün olduğunca destek olmaya çalışıyorum. Yerli metinlerin desteklenmesinin, daha çok sahnelenmesinin gerektiğini düşünüyorum. Bu konuda Galataperform'un yıllardır devam eden Yeni Metin Yeni Tiyatro festivalini de takip ediyor ve çok başarılı buluyorum.

Sansür ve otosansür ile nasıl başa çıktığını merak ediyorum. Çünkü senin metinlerinde dizginlenemeyen cesur denemeler var. Bu konuda sorun yaşamış olmalısın..

Elbette yaşadım. Birkaç sene önce, tiyatro yapımcısı olan bir arkadaşım, oyunlarımı çok güzel bulduğunu ama asla Türkiye'de sahnelemeyecek oyunlar yazdığımı söylemişti. Hem seçtiğim konular, hem de tarzımdan dolayı. Bir yazarın kendisine yapacağı en büyük kötülük, metinlerine otosansür uygulaması olur sanırım. Bu konuda, mümkün olduğunca fikrimin peşinden gitmeye çalıştım ve sonuna kadar da gideceğim. Metinlerim, herkese hitap etmeyebilir, ama mutlaka günün birinde karşılığını bulacaktır diye düşündüm her zaman.

Oyunlarında kurumsallığı ve dayatılanı reddeden bir dil var. Karakterlerini bir mekana sıkıştırmayı, bir düşünceye hapsetmeyi seviyorsun. Bu senin tarzın diyebilir miyiz?

Evet, diyebiliriz. Özellikle bir mekana ya da olaya karakterlerimi hapsetmeyi, daha doğrusu onları sıkıştırmayı seviyorum. Yeni oyunlarımda da bunu sık sık göreceksiniz .

Yazarken nasıl bir teknik uyguladığını ve nelerden beslendiğini sormak istiyorum..

Öncelikle bir fikir üzerinden ilerliyorum. Beni kaşıyan, motive eden ve heyecanlandıran bir fikir. Sonrasında uzun bir araştırma sürecine giriyorum. Bu fikrin olgunlaşması da diyebiliriz. Sık sık notlar alıp, okuyorum. Birkaç ay sonra, hikayeyi kafamda bitirmiş oluyorum. Sonra da kısa bir sürede ilk draftımı yazmış oluyor ve onun üzerinden revizelerimi yapıyorum. Genel anlamda global sorunlara eğiliyorum ve o konularda okuduğum ne varsa- bir üçüncü sayfa haberi de olabilir- beni beslediğini söyleyebilirim.

Senin oyunlarında mahremiyete açılan bir kapı var ve ben oradaki tavrı çok sevdim. Sosyolojik ve psikolojik açıdan afişe ettiğin, bir anlamda deşifre ettiğin bazı gerçeklerle yüzleşiyoruz. Yazdığın karakterlerin sırlarını ifşa etmekten mi keyif alıyorsun?

Evet. Sırlar karakterlerimi güçlü ve bilinmez yapıyor, ve onları ifşa ettiğimizde karakterlerin yaşadığı çatışma oyunu daha da güçlendiriyor. Hepimizin bildiği, ama dile getirmekten çekindiği durumlarla haşır neşir olmayı da seviyorum. Bu bir anlamda, seyircinin kendisiyle yüzleşmesine de imkan veriyor ve seyircilerin kendilerini sorgulamasını sağlıyor. Bunu yapmaya çalışıyorum, umarım bunda bir nebze de olsa başarılı oluyorumdur.

Bu yoğun vicdan muhasebesi ve yüklediğin sorumluluk karakterlerin için zor yükler değil mi?

Evet, bir bakıma onları teste tabi tutuyorum. Hepimizin hayatında karşılaştığı kriz anları var ve bunlarla mücadele etme yöntemlerimiz farklı. ''Hipokrat"ta da karakterlerimiz, gerçekle yüzleştikleri anda sarsılıyorlar ve bununla baş etmeye çalışıyorlar. Bunda da başarılı olup olmadıklarını seyirciye sormak gerek.

Hipokrat oyunu yoğun ilgi görüyor. Hatta içerik ile ilgili tartışmalara da neden olduğunu biliyorum. Yine de hızı kesilmedi. Başarısı sürüyor. Nasıl bir oyun Hipokrat. Kenan ve Canan ile çalışmak nasıldı?

8 Ekim 2019'da prömiyer yaptık ve o günden bu güne 40 oyunu geride bıraktık. Genel anlamda çok güzel tepkiler alıyoruz. İstanbul dışında Ankara, İzmir, Eskişehir, Bursa gibi şehirlerde de oynadık. Güzel bir ekip olduk ve işimizi çok iyi sahipleniyoruz. Oyun başlamadan önce, birkaç doktor konuyu nasıl irdeleyeceğimiz hakkında endişe duyduğunu söylemişti; ancak oyun çıktıktan sonra kendilerinden de güzel dönüşler aldık. Doktorların ilgisinden memnunum, ama oyun aslında sadece doktorlara değil hepimize hitap ediyor. Her ne kadar karakterlerimiz doktor olsalar da oyunu izleyenlerin, mutlaka kendileriyle bir şekilde özdeşlik kurdukları yerler olmuştur. Canan Ergüder ve Kenan Ece hem çok disiplinli hem de çok iyi oyuncular, her ikisi de sahnede muazzam. Oyunun en büyük güçlerinden biri de oyunculuk performansları ve bu anlamda ikisinin de sezonun en iyilerinden olduklarını düşünüyorum. Bu arada Kayhan Berkin de oyuncularımıza iyi bir alan sağladı ve oyunu çok iyi yönetti. Kayhan'la çalıştığım için kendimi şanslı hissediyorum. Toy İstanbul da her anlamda bize kapısını açtı, oyunu sahiplendi ve ortaya sezonun güzel oyunlarından biri çıktı diye düşünüyorum.

Her yazar oyununu izlensin diye yazar. Senin oyunların izleyiciyi rahat bırakmayan, baskı altına alan oyunlardan. İzleyiciden beklediklerin neler? Bir izleyici nasıl olmalı?

Seyircimizin kendisini sorgulamasını istiyoruz. İzleyiden

en önemli beklentim bu açıkçası. Bir izleyiciden genel anlamdaki beklentim ise, o koltukta oturduğu sürece oyuna odaklanması ve kısa bir süreliğine de olsa dış dünyadan uzaklaşıp, anlattığımız meselenin üzerine düşünmesi.

'10 Saniye' oyunundan bahsedelim biraz da. Tümüyle ilginç bir metin bu. Alternatif yapısı ile, kurduğu dil ile sıra dışı bir yerde duruyor. Oyunculukları da öyle..

Evet, 10 Saniye özellikle kurgusuyla oyunlarım arasında ayrı bir yerde duruyor. Kutsallık kavramını tartıştığım bir oyun. Özellikle bizim gibi toplumlarda, annelik ve öğretmenlik meslekleri kutsal kabul ediliyor ve ben bu oyunda bunu biraz deşmek istedim açıkçası. Her anne ve öğretmen kutsal mıdır? Patalojik bir anne olamaz mı? Ya da sapkın bir öğretmen? Bunlara ek olarak Dünya'nın global sorunlarından biri olan hayvan istismarını da tartıştığımız bir oyun. Oyunun yönetmeni, Serkan Üstüner'in metni çok iyi analiz ettiğini, zor bir metnin üzerinden iyi geldiğini ve oyunda güzel bir imzasının olduğunu düşünüyorum. Nergis Öztürk ve Algı Eke'nin uyumları ve oyunculukları çok iyi. Nergis, benim için tam bir sahne hayvanı. Algı da en az onun kadar iyi. Sahnede her ikisi de oyunculuk dersi veriyor adeta. O yüzden onları izlemek, her anlamda çok keyifli.

Oyunların, çağdaş insanın evrensel sorunlarına bizden de bir bakış getiriyor. Yurtdışında oynanmasını ister miydin?

Yukarıda da belirttiğim gibi oyunlarımda evrensel sorunlara odaklanıyorum. Dünya'nın herhangi bir yerinde oynanabilecek bir yapı oluşturmaya çalışıyorum. Oyunlarımın yurt dışında sahnelenmesiyle ilgili güzel gelişmeler var aslında. Şimdilik sürpriz olsun, ama Dali'nin Kadınları ve Hipokrat'la ilgili önümüzdeki yıl güzel haberler verebilirim.

Dali'nin Kadınları ve Sultana oyunların da belli bir başarı yakaladı. Onların hikayelerini ve geçirdiği aşamaları bir de senden dinleyelim..

Görkemli Domatesli Pasta, sizin bildiğiniz adıyla Dali'nin Kadınları ilk oyunum ve 2 sezondur sahnelenmekte. Türkiye'nin pek çok şehrinde oynadık. Oynamaya da devam ediyoruz. Uzun bir süre kapalı gişe gitti, adımı duyurmamda da çok etkili oldu. Bu sebeple, benim için yeri her zaman özel olacak. Sadri Alışık Tiyatrosu'na oyunumu teslim ettim ve açıkçası sonrasındaki sürece dahil olmadım. Sultana ise benim yazdığım bir mini diziydi. Projenin konusu itibariyle Türkiye'de yayınlanması çok zordu. Ben de güvendiğim bir hikayeden vazgeçmek yerine, onu oyunlaştırmak istedim. Biri Türk, biri Belaruslu olan iki direk dansçısı üzerinden bir kadın oyunu olarak yeniden tasarladım ve geçtiğimiz sene Taşra Kabare tarafından sahnelendi. Çok güzel bir iş çıktı ortaya, ama Taşra Kabare'nin kapanması üzerine oyunu durdurma kararı aldık. Hepimizin içinde kalsa da önümüzdeki dönemlerde mutlaka yeniden hayata geçireceğiz.

Kendini ispatlamadan önce önüne çıkan en büyük engel neydi?

Oyunlarımı okutamamak ve bir televizyon kanalında çalıştığım için tiyatrocudan ziyade televizyoncu algısıyla karşılaşmak benim önüme çıkan en büyük engellerdi diyebilirim.

Türk Tiyatrosunun geldiği yeri nasıl değerlendiriyorsun? Temel sorunlar nedir?

Bildiğiniz üzere bir 'altın çağ' tartışması sürüyor. Seyircinin son birkaç yıldır tiyatroya olan ilgisinden çok memnunum, bunun daha da artmasını umuyorum. Çok fazla oyun var, ama genel anlamda iyi bir oyun bulmanın güç olduğundan bahsediyoruz. Çok oyundan ziyade, nitelikli oyun sayısı arttıkça tiyatromuz çok daha iyi kalkınacaktır. En büyük sorunlarımızdan birinin de sahne sayısının yetersizliği olduğunu düşünüyorum.

Galataperform ile çalışmalar devam ediyor mu?

Evet. İlk olarak, 3 sene önce İleri Oyun Yazarlığı atölyesine katılmıştım. Şimdi de ustalık sınıfında çalışmalarıma devam ediyorum. Sultana ve 10 Saniye oyunlarımı, Galataperform'un atölyeleri kapsamında yazdım. Bu konuda Yeşim Özsoy, Ferdi Çetin ve Ozan Ömer Akgül gibi isimlerden de çok destek aldım. Kendilerine buradan sizin aracılığınızla bir kez daha teşekkür ediyorum. Yerli yazarlar için çok iyi bir okul olduğunu düşünüyorum. Her şeyden önce, yazmaya teşvik eden bir kurum. Beni de çok iyi besliyor. Bu yüzden Galataperform'la olan bağımın uzun yıllar süreceğini düşünüyorum.

Oyunların için çalışmayı seçtiğin yönetmenler konusundaki kriterlerin neler?

Fikirlerimi önemseyen, yaratım sürecine her anlamda destek olan, oyuncu yönetimi iyi olan tüm yönetmenlerle çalışmaya sıcak bakıyorum. Oyunun türü ve dünyasına göre elbette kafamda birkaç yönetmen beliriyor. Burada o yönetmenlerin daha önce izlediğim oyunları da etkili oluyor.

Son olarak yeni projeler var mı? Bundan sonraki hedefler neler?

Önümüzdeki sezon için 2-3 oyun üzerine çalışıyorum. Üçü de tür olarak birbirinden tamamen farklı olan projeler. Yurt dışı ile ilgili de güzel gelişmeler oluyor. Hedeflerimden biri de yurt dışında bu projelerden birini hayata geçirebilmek. Cesur işler yapmaya devam etmek istiyorum. Bu noktada, önümüzdeki sezonki işlerim sizleri şaşırtabilir.

ONUR ŞENAY İLE...

ERBİL GÖKTAŞ

Bugün Mecidiyeköy'de, ulaşım ve otopark sorunu olmayan, teknik olanakları, ve konforlu seyir alanı ile seyircilerin ve tiyatro gruplarının ilgisini çeken KATS Sahne'nin Genel Sanat Yönetmeni Onur Şenay konuğumuz.

KATS Sahne'nin bir açılımı var mı? Sahnenin adı neden KATS?

KATS Sahne; Kamuran Akkor, Tiyatro Şenay'ın baş harfleri. Kendi ismini kendi koydu sahnemiz. Kurucular olarak farklı branşlarda işler de yapıyoruz ve "Neredesin?" sorusuna kısaca "KATS'dayım" diye cevap veriyorduk inşaat sırasında. Birbirimizi ancak bu şekilde bulabiliyorduk. Sonra hiç başka bir isim düşünmedik. Kelimenin ağız yapısına ters gelmesi de hoşumuza gitti. İlk başlarda "Kets" diye okumaya çalışanlar vardı, neyse ki sonunda insanların ağzı alıştı.

Sahnenin kuruluş serüveninden biraz bahseder misiniz? Nasıl bir fikirle yola çıktınız? Hayalleriniz nelerdi ve ne kadarını gerçekleştirebildiniz?

Kuruluş serüvenimiz çok heyecanlıydı. Bir sene boyunca inşaat sürecimiz geçti. Alt yapımızı mümkün olduğu kadar kuvvetli kurmaya çalıştık. Mekanımızı tiyatro salonuna çevirmek için çok mücadele ettik. Mücadelemize değdi işin açıkçası. 5. Sezonumuzu yaşıyoruz. Bu altı yıl nasıl geçti hiç fark etmedim. Çok zor zamanlar geçirdik hem ülke hem tiyatro olarak. Bombalar, ekonomik kriz derken sahnemizi oturtmak için zor zamanlar geçirdik. Hiçbir sponsorumuz ya da destekçimiz olmadı. Ne yaptıysak kendimiz yaptık. Bu geçen zaman zarfında repertuvar tiyatrosu olmayı hedeflemiştik ve başardık da. Hatta bu sezon başka bir başarıya daha imza attık. Sanırım tiyatro tarihinde bütün bir sezon boyunca televizyonda reklamı dönen ilk tiyatroyuz. Mümkün olduğu kadar yeni fikirler üretmeye çalışıyoruz, bu büyük sorumluluk.

KATS'ın sabit bir kadrosu var mı? Bu kadro kimlerden oluşuyor?

Bir tiyatro ekibinin en önemli kozu bence kemik kadrosudur. Takım birlikte hareket edebilmeli ve farklı fikirlere açık olabilmeli. Şanslıyım ki uzun zamandır birlikte çalıştığımız dostlarımız var. Kamuran Akkor, Özdemir Çiftçioğlu, Menekşe Uçaroğlu, Ümit İlban, Nur Gürkan, Cengiz Orhonlu, Berrak Tuna, Ceren Kaplak Arslan, Veysel Karaçayır, Duygu Karaca, İsmail Şahin, Özge İnce… Söylerken bu kadar uzun süreceğini düşünmemiştim. Gerçekten kalabalıkmışız.

KATS Sahne'nin sanat yönetimi hangi ilkeleri benimsiyor?

Yenilikçi, üretken ve paylaşımcı olmak en önemli ilkelerimiz. Ne anlatmak istediğimiz sorusu sahnede hep karşımıza çıkıyor. Bu kadar kısa zamanda çok oyun ürettik. Hepsinin fikri birbirinden farklı olmalıydı, bunun için çok özen gösterdik. Sahnemizi başka tiyatro gruplarıyla da paylaşmanın önemli olduğunu biliyorduk. Misafirlerimizi elimizden geldiğince iyi ağırlamaya çalıştık. KATS Sahne bu sezon ayda ortalama altmış oyun oynuyor ve hepsi hemen hemen kapalı gişe. Tiyatro ekiplerinin çoğaldığı sahnelerin yetmediği bir dönemde yaşıyoruz ve en önemli şeyin paylaşım olduğunu düşünüyorum.

Bugüne kadar hangi prodüksiyonları gerçekleştirdiniz? Oyun seçiminde nelere dikkat ediyorsunuz?

Gerçekten çok prodüksiyon çıkardık. Hepsinin ayrı yeri var içimde. Bu sezon devam eden üç oyunumuz var, bir de Mart ayında sezona yetişecek "Seyirci" oyunumuz için hazırlık yapıyoruz. Kelebekler Özgürdür oyunumuz bu sezon çıkan yeni oyunlar arasında.

KATS'ı tiyatromuzda nereye yerleştirebiliriz sizce?

KATS Sahne nereye yerleşir ben bilmiyorum. Herkese açık olma gayretimiz var ve heyecanla çalışıyoruz. Amacımız biz bu dünyadan ayrıldığımızda sahnemiz hala bizi temsil etsin istiyoruz. Önemli olan kalıcı olmak.

Gençleri destekliyor musunuz? Genç grupları, genç yazarları…

En az kendimiz kadar değer veriyoruz gençlere. Birçok genç grup içeride ve mümkün olduğu kadar desteklemeye çalışıyoruz. Şu ara Oda Tiyatrosu, Popup, Vollnokta, Tiyatro Öteki Hayatlar gibi tiyatrolar düzenli olarak sahnemizde oynuyorlar. Herkese adaletli bir şekilde yaklaşıp dengeli bir oyun trafiği çıkarıyoruz. Salon yetmiyor ve bu yüzden eski alışkanlıkları tekrar Türk tiyatrosuna yerleştirmeye çalışıyoruz. Mesela hafta içi matine oyunlarına başladık, önce merak ettik işe yarar mı diye fakat seyircinin talebi olduğunu hemen fark ettik. Kendimizi ailece iyi hissediyoruz.

Eklemek istediğiniz bir şey var mı?

Bu röportaj için teşekkür ederim. Bu sohbetimizde ben de fark ettim ki iyi yoldayız. Kat edecek daha çok yolumuz var biliyorum fakat sanatla yaşamak harika bir şey!...

Bu güzel söyleşi için çok teşekkür ederiz.

TÜRKİYE'DE SAHNE TASARIM SÜRECİNDE DUYGU SAĞIROĞLU VE METİN DENİZ'İN YERİ

SİBEL TOMAÇ

ÖZET

Sahne tasarımını tiyatroda metinden ve mekândan soyutlamamayı, önemli olanın oyunda yaratılmaya çalışılan mekânın yaratılması olduğuna dikkat çekip, tiyatro olarak neresi kullanılırsa kullanılsın, önemli olanın metne, sahnelemeye, oyuncuya hizmet eden, anlatıma yardımcı olan, oyunun önüne geçmemenin yanında, kendi içinde de anlamlı ve anlatıma yardımcı bir tasarım anlayışını öğretmek önemlidir.

Bu makalede Türkiye' deki Sahne Tasarımı kavramını oluşturma çalışmalarına büyük katkı sağlayan, sahneyi süslemeden veya sahne resminden ayrı olarak benimsenmesi için yapılan uğraşın yanında, modern sahne tasarımının oyuna ve metne sağladığı katkıların öne çıkması için uğraşan, mekân yaratımının farkına varılmasını sağlayan tasarımcılar Duygu Sağıroğlu ve Metin Deniz' in tasarım anlayışı, yaptıkları tasarımlardan yola çıkarak örneklerle incelenecektir.

Anahtar Kelimeler: Sahne Tasarımı, Duygu Sağıroğlu, Metin Deniz, sahne resmi, dekoratör

Giriş

Sahne tasarımı aslında mimarlık gibi eski bir sanat olmasına karşın, tarihsel gelişimi içinde değişime uğrayıp, özgün tasarım sanatı kimliğine ancak yirminci yüzyılda kavuşmuştur. Daha önce kullanılan Sahne resmi terimi, bu sanat dalının önceki algılanmasıyla ilgili fikir vermektedir. Günümüz tiyatro anlayışında ise, oyunun dramatik yapısından, aksiyonuna, vurgulanmak istenen temel düşüncenin yansıtılmasına yardım etmektedir. Tasarım sürecini etkileyen, yapılmak istenen vurgudur.

> Gerçekleştirilen dramatik anlatımın bir öğesi olan Sahne Tasarımı görsel etkinin önemli bir parçasıdır. Bu etkiyi sağlayan her şey, tekst, yönetmen, oyuncu, sahne ve ışık düzeni, kostüm, müzik, makyaj vb. hepsi görsel etkiye hizmet ederken, sahne tasarımının ayrılmaz parçalarıdır. Oluşturulan görsellikten istenen doğanın canlı bir kopyasını oluşturabilmektir. Tasarım biçimi bunun nasıl yansıtılmasını tercih edilmesiyle ilgilidir. Bu bir süsleme olarak da görülebilir, gerçekçilik temel alınabilir veya soyutlamaya da gidilebilir. Tüm yaratıcı sanatlardaki gibi Sahne tasarımcısı da bir üslup yaratma peşinde olmalıdır. Yaratılan bu üslubun diğer öğelerle birleşerek (metin, yönetmen, görsel ve işitsel diğer öğeler) bir bütünlük oluşturması arzulanandır. Tasarımcı tasarımının gerçekçi veya soyut olmasını vurgulanmak istenen fikre uygunluğuyla seçebilir.
>
> *… Sahne dekoru bir iç dekorasyon değildir, oyun kişileri ve öykünün anlatılmasına yarayan kendine özgü bir yaratıştır. "* (Özer, 1991)

Sahne tasarımcısı doğanın ve teknik olanakların getirdiği her türlü malzemeyi kullanarak mekânı ve bütünü tanımlar. Geçmişteki resimsel sahne tasarımının getirisi, resimsel ve durağan bir gerçekliğin yerine, sahnesel yaratımın yönetmenin denetiminde bir sentez olarak benimsenmesiyle doğan tam sorumlu bir tasarımcı kavramı oluştu.

Türkiye'de batılı anlamda sahne kavramı 19. yüzyıl sonlarında İstanbul' da görülmeye başlamış ve ilk atılımlarda resim/dekor anlayışı benimsenerek, gelen yabancı tasarımcılarda bu doğrultuda çalışmalar yapmıştırlar. Ödenekli tiyatroların kurulmasıyla 1930'larda ancak dekor/kostüm ile ilgili çalışmalar yapılmışsa da, Avrupa tiyatrolarındaki tasarımların taklidi başarı sayılmıştır. 1940'lı yıllarda resim eğitimi alan sanatçılar sahne tasarımına yönelmiştir.

(Nutku, Darülbedayi' nin Elli yılı, 1969) Carl Ebert tarafından Ankara Tatbikat sahnesine Dekor Sanatçısı olarak alınan ressam Turgut Zaim, ilk sahne tasarımı eğitimini yurtdışında alan ressam Tarık Levendoğlu, resim öğretmenliği de yapan Turgut Atalay, İç mimarlıktan gelip ilk Tiyatro Dekorları Atölyesini kuran Doğan Aksel, resim/heykel eğitimi alan Metin Deniz' i sayabiliriz.

Duygu Sağıroğlu

1932 Trabzon doğumlu Duygu Sağıroğlu, Galatasaray Lisesinin ardından İTÜ Mimarlık Fakültesinde eğitim gördü. 1956' da Ankara Küçük Sahnede dekorcu ve grafikçi olarak çalışmaya başladı. 1959 da Atıf Yılmaz'ın Karacaoğlan'ın Kara Sevdası filmiyle sinema sektörüne asistan olarak girdi ve sinema alanında birçok çalışmada yer aldı. Dekor tasarımı, sanat yönetmenliği, yönetmen asistanlığının yanında senaristlik ve yönetmenlik de yaptı. 1990'lardan sonra tekrar dekor tasarımına ağırlık verdi. Sağıroğlu Türk tiyatrosunda süslemeci tasarıma karşı çıkan ilk tasarımcıdır.

> *"Benim mesleğe girdiğim dönemde dekoratif anlayış hakimdi. Ama her şeyde. Resimde bile süslemecilik ağır basıyordu. Eğer o dönemde bir şeylere karşı çıktıysam ki, bugünden bakınca evet, yaptığım işlerde karşı çıktığımı görüyorum, bunun nedenini şimdi yıllar sonra bir hoca olduktan sonra çok daha nesnel olarak görebiliyorum. Neden artık dekoratif süslemeci bir anlayış ortadan kalkmalı? Flaubert Madame Bovary'i yazdığı dönemde Pascal da laboratuvarda bilimsel araştırmalar yapıyordu. Bir sanatçının bilimsel* dünyanın gelişmelerinden bağımsız davranma olanağı yoktur artık. *Flaubert Madame Bovary' nin hangi zehri kullandığında ne tür bir etkilenme yaşayacağını bilimsel olarak araştırmak zorunda hisseder kendini… mesele doğal görünmek ya da natüralist bir üslupla yaklaşmak değil konuya. Her türlü sanat artık çağının dilini kullanmak, çağının bilgisini göz ardı etmeden alıcısına ulaşmak için bir yöntem bulmak zorunda. Ben tiyatro için tasarım yapmaya başladığımda kordonlara gerili bezler üzerine resimler yapılarak dekor hazırlanıyordu. Bugün hala bazı tiyatrolarda mekân anlayışının ve mekân kurma sisteminin buna göre düzenlendiğini görmek çok acı veriyor. Tiyatro mekânı tarihine göz attığımız zaman Rönesans döneminden hatta neredeyse 19. Yüzyıl sonuna kadar üzerlerine perspektif çizilerek derinlik kazandırılmaya çalışılmış mekân resimlerinin tiyatroda mekân açmak için kullanıldığını biliyoruz. Ama çağın dikte ettirdiği bir dekor anlayışına yol açmak gerek, yoksa hayatın gerisinde kalıyor tiyatro* (Koldaş, 2013)*"*

Metnin gerektirdiği bir dünyanın yaratıldığı bir yer olması anlayışı, öncesindeki dönemin dekor anlayışından kesin bir biçimde ayrılır. Bu yaklaşım iki dekoratörde vardır: Duygu Sağıroğlu ve Metin Deniz. Dekoratörün metinden elde edeceği şeyin, yazarın mekân ile ilgili verilerinden değil de söylemediklerinden, ama metinde kendini ele veren dünyayı keşfetmek olduğunu söyleyen Sağıroğlu ve Deniz bu noktada buluşur. Mekân tasarımı böylece oyunun vazgeçilmez bir parçasına dönüşür. Kendinden önceki tiyatro mekânı anlayışının tersine gerçek malzemeden yola çıkarak tasarımlar yapmıştır. Metin Deniz de bu yolda ilerleyerek, malzeme kullanımının mizansene ve oyunculuğa yansımasını da sağladı. Yapaylığı aşmaya çalışırken, malzemenin dokusu ve ruhunu oyunun diliyle birleştirmeye çalıştı. Her malzemenin bir dili olduğunu savunurken, eğer malzeme tekstin dokusu ve içeriğiyle buluşuyorsa başka bir şeyler söyler demektedir. Dekorda bir standart bulma yolunda çalışmalar yapan Sağıroğlu, çoğu tiyatronun turneye giderken dekorlarını azaltmasından, Anadolu'da oynanan oyunlarda eksik ve yanlış dekorlar kullanılmasından rahatsızdı. Bunun önüne geçmek için yaptığı dekorların taşınabilir, her mekânda kullanılabilir, en az teknisyenle kurulabilecek tasarımlar olmasına yöneldi. Özellikle Genco Erkal tiyatrosuna yaptığı pek çok dekor turneye çıkabilmiştir.

Hem sinema hem tiyatroda çalışan Sağıroğlu, aldığı mimari eğitimin de getirisi olarak tek boyutlu pano resim anlayışının dışında, üç boyutlu görseli hep arayıp, metinlere de böyle yaklaştı. Sahneyi bir heykel olarak gördü. Tek bir noktadan seyredilmek yerine, her açıdan görülebilen dekorlar tasarladı. Sinema sayesinde hızlı çalışma, çok açılı görme ve planlamada gelişti.

Sinema basit bir çığlıktır…

Sanat insanın içindeki çığlıkla yapılır, çığlık yoksa hiçbir şey yapılamaz diyen Sağıroğlu, İçindeki çığlık, şelale lav

gibi kabarıp fışkırıyorsa, deneyim, beceri, sımsıcak bir insan yüreği ve coşku dolu bir insan sevgisi varsa, sevmeyi, paylaşmayı, yüceltmeyi öğreten, tartışan uğraşan bir şeyse sanat olur demektedir. Kendini teşhir veya vitrin için sanat yapılmamasını, sanatın başkaları ve insani değerlerin yüceltilmesi için yapılmasını savunur.

Gençlere söyleyeceğim tek şey insanları sevin, çok sevin, o derdiniz olsun, (https://www.youtube.com/watch?v=n-q4uzD-m0E&t=2s)

Sinemada ilk yönetmenlik denemesi olan 1965 yapımı çok ses getiren filmi "Bitmeyen Yol" sansür ve yasaklamalarla savaşır. Yoldan geçen köylülerin üstlerindeki kıyafetlerini satın alıp, filmdeki oyunculara giydirmesine, geleneksel müzikler kullanmasına rağmen, senaryonun yanında kostümleri ve müzikleri de rahatsız edici bulunur.

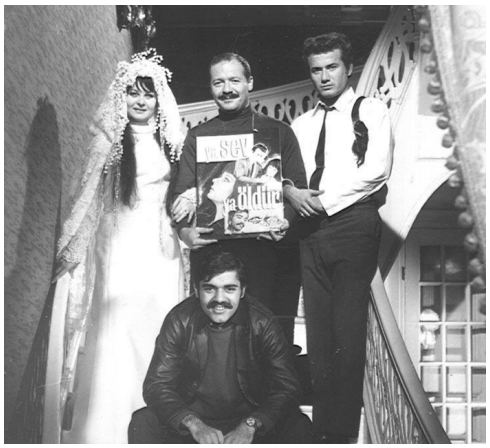

Şekil 1 Bitmeyen yol oyuncular

Şekil 2 Bitmeyen yol okuma çalışmaları

Tiyatrodan uzaklaştığı bu zamanlardan 1976 ya kadar sinemada birçok film yapar. 1976'dan sonra senarist olarak sinemada çalışmaya devam eder.

Şekil 3 Ya sev ya öldür

1990'larda tekrardan tiyatroya dönerek sahne tasarımı yapmaya başlar. Dostlar Tiyatrosu, Tiyatro Stüdyosu, Aksanat Prodüksiyon Tiyatrosu ve İstanbul Şehir Tiyatrosunda birçok tasarım yapmıştır. 1998' de Dostlar Tiyatrosundaki Simyacı oyunuyla Afife ödüllerinde En İyi Dekor ödülünü almıştır.

Şekil 4 Simyacı/ Dostlar Tiyatrosu Afife Tiyatro Ödülleri 1998 "En İyi Dekor

Şekil 5 BİR DELİNİN HATIRA DEFTERİ/ Dostlar Tiyatrosu

Bir dekoratörün bana göre metinden elde edeceği şey, yazarın mekân ile ilgili verileri değil, söylemedikleri ama bir biçimde yazdığı metnin kendiliğinden ele verdiği dünyadır. Yani bir dramaturg olarak yaklaşmak gerek metne… (Koldaş, 2013)

2009' da İstanbul Şehir Tiyatrolarında sahnelenen Maskeliler oyunuyla Afife ödülleri, Lions ödülleri, Tiyatro Dergisi ödüllerinden yılın sahne tasarımı ödülünü almıştır.

Şekil 6 MASKELİLER / İstanbul Şehir Tiyatrosu 2008

Bunun yanında 2000 yılında Dokuz Eylül Üniversitesinden Muhsin Ertuğrul Emek ödülü, İKSV' dan 2017' de Onur ödülü almıştır. Bundan başka birçok farklı kurum ve festivallerden ödüller almıştır.

Malzemenin bir dili vardır ve bir şeyler söyler…

Şekil 7 DERİN BİR SOLUK AL/ Tiyatro Stüdyosu 1993

Şekil 8 İNSANLARIM/ Dostlar Tiyatrosu 1993

Prof. Duygu Sağıroğlu, 38 yıl boyunca, Sinema TV bölümünde kesintisiz eğitim kadrosunda yer aldığı MSGSÜ Senatosu tarafından 16 Eylül 2014 tarihli kararıyla verilen Onursal Profesörlük unvanını 17 Mayıs 2016'da teslim almıştır. Kendinden önceki mekân tasarımı anlayışının aksine gerçek malzemeden yola çıkarak tasarımlar yapmıştır.

Metin Deniz

> *Sahneyi her zaman büyük bir heykel gibi gördüm. İçinde insanların dolaştığı kocaman bir heykel…*

Metin Deniz, 1940'ta İstanbul' da doğdu. 1957' de girdiği Güzel Sanatlar Akademisinde Halil Dikmen, Cevat Dereli ve Zühdü Muradoğlu'nun öğrencisi oldu. İstanbul Şehir operasında realizatör olarak çalışırken, kuruma bir dekor yapmaya gelen Duygu Sağıroğlu ile tanıştı ve onun dekorlarının realizatörü olarak çalışmaya başladı.

> *Ondan çok şey öğrendim. Ölçekli çizim yapmasını bile bilmiyordum. Teknik dışında çok farklı bir şey, tiyatro kavramını, tiyatronun dünyasını öğrendim ondan.* (Koldaş, 2013)

Tiyatroda çalışmak istemeyen Deniz, tiyatro korkusunu ve yabancılığını Duygu Sağıroğlu sayesinde yenmiş, pek çoklarının aksine tiyatroda var olmaya devam etmiştir. İlk tasarımı kendisi tarafından olmasa da yazar tarafından beğenilmiş. Övgü almıştır.

> İlk sahne tasarımımı Şehir Tiyatrosundaki İspinozlar oyunu için söyledikleri ve en kötü dekorumu yaptım. Bir türlü işin içinden çıkamıyordum. Bir üslup bulamıyor, neyi neden yaptığımı bilmiyordum. Oyunun ilk bölümünün dekoru nispeten fena değildi. Yoksul bir iç *mekandı. Birinci perdede dekor denilen şeyi yapmaya çalıştım. Sahneyi gerçek mekanmış duygusu vermeye çalışarak donattım. İkinci bölüm ise rezaletti. Varlıklı bir evi bir türlü kuramıyordum. O yüzden bilinçsizce bir sembolizme doğru gittim. Düzeltmeye çalıştıkça daha da bozuyordum. Yağmurlu bir geceydi. Bu işten kurtulmanın tek çaresinin tiyatroya bir yıldırım düşmesi olduğunu düşündüm. Genel provaya Orhan kemal de geldi. Herkesten utanıyordum. Beni bir şey sanmışlardı ama ben her şeyi rezil etmiştim. Orhan Kemal geldi, beni öptü, hayatımda bu kadar güzel bir dekor görmediğini söyledi. Bundan sonra tüm oyunlarının dekorlarını mutlaka benim yapmamı söyledi. 21 yaşındaydım* (Koldaş, 2013)

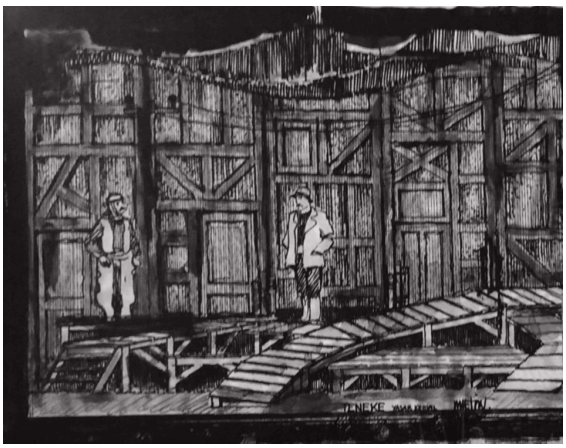

Şekil 9 İspinozlar İstanbul Şehir Tiyatrosu 1964

Tiyatro aşkını hissetmeye başlayınca, operadan ayrılıp bağımsız olarak özel tiyatrolarda çalışmaya başlamış, pek çok tiyatronun kuruluşunda kurucu üye olarak yer almıştır. 1960' larda tiyatronun zirve yaptığı yıllarda o da tasarımlarıyla dikkat çekmeye başladı. 1974' te Beklan Algan'la İstanbul Şehir Tiyatroları Tepebaşı Deneme Sahnesinin kurulmasında görev aldı. Burada geleneksel çerçeve sahne yerine, oyuncu ile seyirci arasında iletişim kurulabilecek mekan denemeleri yaptı. Bu arada yurtdışı çalışmaları da başlamıştı. 1980'li yılların sonlarına kadar sürdü bu çalışmaları. Deniz, döneminin en özgün tiyatro tasarımcılarındandır. Yaptığı çalışmalarda kendisini Tiyatro Dekoratörü olmaktan çok Sahne yorumcusu olarak tanımlar.

> *Sahne seyirciden kopuk, uzak değil, zaman zaman ortaya gelir, zaman zaman seyircisi bile katılır oyuna. İşte bu sanenina dekorcusunun işi de ismi de başladır artık. Dekor yerine çevre düzeni ya da sahne tasarımı dedirtmek için çok kavga verdim.* (Özer, 1991)

Oyunlar için mekân incelemeleri de yapan Deniz, Teneke oyunu için Adana' ya gider. Orada Yörüklerin yaşam alanlarını inceler. Oyunun hangi mekânda geçeceğine kararını böyle verir.

Şekil 10 Teneke Gülriz Suriri Engin Cezzar tiyatrosu, 1965

Sahnenin ya da tiyatro mekanının sanatsal değerlendirilmesinin, reji ve oyunculuk kadar önemli olduğunu söyleyen Deniz, sahne yorumunun reji ve oyunculukla bir bütün oluşturmasını savunur. Tasarımın ayrıntıları provalarda çıkar, fikirler olgunlaşırken bir bütün olarak ortaya çıkar. Tasarımcının oyundan bağımsız düşünemeyeceğini, oyun/oyuncu/mekân ve yönetmenle birlik ve onlara faydalı olmalıdır.

> *Metin'i ilk, Keşanlı Ali Destanı'nda Duygu'nun asistanı olarak tanıdım. Belirli bir kesim tiyatrocunun tiyatro anlayışına yakın olan, Türk tiyatrosunun bütün o durağan, tutucu yapısı içinde görsel olarak en yeni, en atılımcı, en deneyci senografı olarak o dönem hepimizin Duygu'ya bir bağlılığı vardı. Duygu film yapmak için ortadan çekilince, onun bıraktığı boşluğa Metin girdi ve onun çizgisini kanımca daha da ileri götürdü. Bu kez hepimiz Metin'e sarıldık. Ben Gülriz Sururi/Engin Cezzar Tiyatrosunda yaptığı işleri büyük beğeniyle izliyordum. Nitekim 1968/69' da kendi başıma Bir Delinin Hatıra Defteri'ni sahneye koymaya karar verdiğimde, başvurduğum kişi o oldu.*
>
> *Genco Erkal*

Oyunda bir üslup birliği oluşturmak gerektiğini düşündüğünden, çalışmanın birinci gününden sahneleneceği güne kadar bunu gerçekleştirmeye çalışırdı.

> *O da Duygu Sağıroğlu da geç kalmayı bir ekol haline getirmişlerdir nedense. Yönetmene ve oyunculara işlerini geç teslim etmelerine gerekçe olarak, siz üç ay prova yapıyorsunuz, bizim tasarımımız da bir süreç gereksiniyor, bu karşılıklı etkileşim meselesi derler. Eve doğrudur. Ama o zaman sürekli prova izlemeleri ve değişimleri takip etmeleri gerekir. Oyuncuların mekânı kullanma gereksinimi vardır. Asıl tasarımın yerini tutacak bir düzenleme de yapılsa, nedense oyundan birkaç gün önce gerçek tasarımla karşı karşıya kalan oyuncu bocalar. Topluluğun bir ferdi olmayı talep eden tasarımcı, topluluğun içinde o kadar da yaşamalı…*
>
> *Başar Sabuncu*

Okuduğunda hemen kâğıda dökmez fikrini, baştan bitmiş bir resimle sınırlamaz. Değişip dönüşen, aksiyona katılan bir tasarımdan yana olduğundan, prova sürecinde gelişim devam eder.

Metin Deniz' in tasarımcığında ilk akla gelen zaaf geç kalmasıdır. Genel olarak tiyatrolarda yönetmen olsun, oyuncular olsun, dekor kostüm önce hazır olsun biz de ne yapacağımızı bilelim diye düşünür. Oysa Metin'in geç kalması yönetmenin, oyuncunun gecikmesi kadardır. Çünkü dekor oyunun yaratım sürecinden bağımsız bir biçimde oluşmamaktadır.

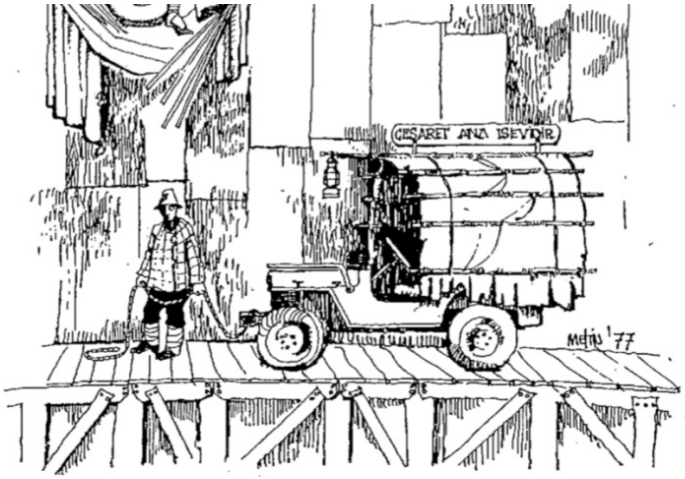
Mehmet Akan

Palto oyununda perde açılınca görünen, fonda eski yamalı bir paltonun büyütülmüş bir görüntüsü vardır. Kullandığı kumaş, Rusyanın boğucu atmosferini yansıtmasında yardımcı oluyordu. Oyundaki tüm mekanları sofitadan indirmiştir. Oyun için antikacılardan ve bitpazarlarından objeler buldu ve gerçek malzemelerle çalıştı, bu sonraki tasarımlarında da devam etti. Biraz da mekan ve teknik imkansızlıklar yüzünden başladı gerçek mekanları soyutlamaya.

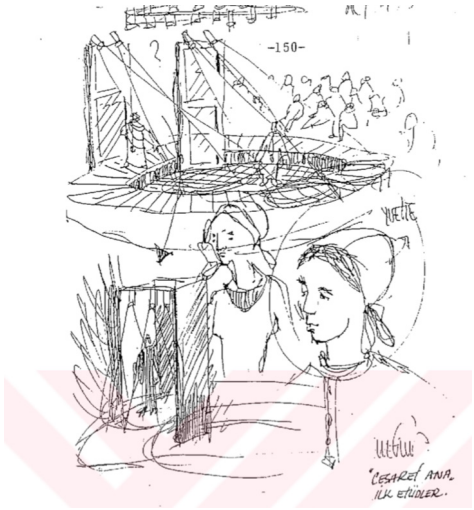
Şekil 11 Palto Gülriz Sururi/Engin Cezzar tiyatrosu 1966

Tepebaşı Dram Sahnesinde oynanan Brecht' in Cesaret Ama ve Çocukları için yaptığı tasarım, tasarım konusundaki görüşlerini yansıtmaktadır. Seyirci döner koltuklarda ortada oturuyorken, sahne seyirciyi çevrelemektedir. Çevresel Sahne uygulamasının Türkiye'deki ilk örneklerinden olan bu çalışma 1977' de gerçekleştirilmiştir. Oluşturulan çevresel sahne hem aksiyonun rahatça izlenmesini, hem de teknik konularda rahat hareket edilmesini (sahnede kullanılan jip, çevresel sahne olması dolayısıyla rahatça hareket ettirilmiştir) sağlamıştır.

Resim 106: Cesaret Ana ve Çocukları - Eskizler (1977)

Şekil 12

Şekil 13 Cesaret ana

Rosenbergler Ölmemeli oyununda sahneyi olduğu gibi kaldırıp, salonun yan tarafına taşımasıyla, sadece yönetmenin yorumuna uyan değil, onu vurgulayıp zenginleştiren, sahne üzerinde yönetmen ve oyunculara kolaylık sağlayıp oyunun değerini arttıran bir ortam yaratmıştır. Dekor yapmaz, mekan yaratır, her mekana göre de çözümler üretirdi.

Dekorun oyunla ilgili bir illüzyon yaratmak değil, oyuna getirilen yorumu güçlendirmek işlevini savunan Deniz, yorumun bütünlüğünden yola çıkarak yönetmenlik de yapmıştır. Galile' yi yönetirken illüzyon etkisini kesmiştir. Yaratılan duvarlar yer yer fon perdeleriyle kesilmesiyle hem illüzyon kırılmış hem de dekor parçalarında ekonomik davranılmış olmuştur. Tasarımcının mekan araştırmaları sonunda bulduklarını elemeden, yorumlamadan sahneye getirmeye kalktığında yaptığının sadece müzesel bir atmosfer yaratır. Tersine araştırmalarını oyunun rejisi ve ana fikri çerçevesinde eleyip, yorumlaması ve soyutlama yapmasıyla, oyunda nefes alan, aksiyonu bütünleyen, kimliği olan bir mekâna dönüştürmelidir.

> *Gen.Ar tiyatrosunda Nazım Hikmet' in Yolcu oyununu benim en natüralist tasarımımdır. Daracık ve alçak bir sahneye tüm dokusu, rengi, ışığı ile bir iç mekânı taşımaya çalıştım. İspirto acağının üzerende kaynayan demlik, arada bir dışardan geçen trenin ışığı, camlardaki buzlanma…*

Şekil 17 Yolcu 1966

Tiyatroda aşırı uzmanlaşmadan değil, bütünsel çalışmadan yanadır. Tasarımcı, kostümcü yönetmen diye ayrılmayıp, hepsinin bir bütünün parçaları olduğunu savunur.

> *Hayal gücü, imgelem diye adlandırdığımız yaratıcılık sürecinin çıkış noktasından sonra dış olgular ve imgelerin araştırılmasından sonra en önemli adımlar, seçme, değerlendirme, ayıklama ve senteze varma aşamalarıdır...*
>
> *"Metin' de o dönemin Brechtçi anlayışını görürüm. Tiyatroda olduğumuzu hiç unutmayız. Hiçbir zaman gerçek bir ev, bir oda dekoru yaptığını görmedim. Onun üzerinde hep bir mü* dahale *vardır. Bir şeyler parçalanmıştır, içinden bir şeyler seçilmiş en çarpıcı en anlatımcı, yorumlayıcı unsurlar çekilip ön plan çıkarılmıştır* (Çakır, 2015).

Ona göre dekor, bir bütün olan tiyatro sanatını oluşturan çeşitli öğelerden biridir ve bu bütünlüğü sağlayabilmek için yöneticiden müzikçiye, oyuncudan dekorcuya kadar bu öğeleri gerçekleştiren herkesin ortak bir çalışma yürütmesi, yani tiyatroyu ortaklaşa yaratması gerekmektedir.

Metin Deniz ile 9 Mayıs 2019 tarihli görüşmeden…

SİBEL TOMAÇ: Merhabalar ben Sibel Tomaç. KOÜ sahne tasarımı mezunuyum. Şimdilerde yine aynı okulda yüksek lisans öğrencisiyim. Sanat hayatınızla ilgili bilgi almak istiyorum.

METİN DENİZ: Tabi elimden ne gelirse yapmaya hazırım.

SİBEL TOMAÇ: Bu sanatın en eskilerinden birisiniz, sahne tasarımına getirdiğiniz yeniliklerle ilgili neler söyleyebilirsiniz, sanırım sizden önce sahne tasarımı kavramı da yoktu?

METİN DENİZ: Aşağı yukarı öyle sayılır, şimdiye kadar dekor diye geçiyordu, ama dekor değil, dekor süsleme bezeme anlamına gelen bir kelime, sahne tasarımı ise bir yorum. Yani 50 defa Macbeth yapılsa, ellisinde de farklı yapılabilir, yani bunun sonu yok o yüzden de senografi yani sahne yorumudur. Tasarım sözünün doğru olduğunu söyledik, sahne tasarımı olarak tuttu da galiba herkes öyle kullanıyor doğrusu da bu.

Ben ne yenilik yaptım, neler getirdim bunları söylemek zor. 1962 senesinden beri yapıyorum. Operayla başladım. Akademide öğrenciyken boyacı olarak girmiştim. Realizatörlük yaptım. Sonra dekoratörlük yaptım. İstanbul şehir operasında. Belediyeye bağlı. O sırada tiyatroyla tanıştım, daha önce tiyatroyla pek ilgim yoktu. Tiyatroyla tanışınca opera bana daha light geldi. Operayı çok severim. Özellikle dinlemeyi, yaptığım işleri bile pek izlememişimdir. Birkaçını izlemişimdir. Ama müzik olarak dinlerim. Ama yine de tiyatro gibi değildi.

Tiyatro İnsanlarla daha iyi kontakt kurulabilen bir sanattı. Her gün yeniden oynanıyor olması büyük bir çekicilikti. Film gibi değil. Kaseti tak seyret gibi değil. Operadaki dönemim sırasında bazı tiyatroların ilgisini çekmiş olmalıyım ki bazı tiyatrolar benden dekorunu yapmamı istediler. Tiyatrolar için sahne tasarımı yapmamı istediler. Ben de başladım ve operadan ayrıldım. 4/5 sene sonunda ayrılmış oldum. Sonrasında çok uzun yıllar bağımsız olarak çalıştım. Bir ara Muhsin beyin davetiyle şehir tiyatrolarında oyun koydum. Ondan sonra Galile'nin Yaşamı'nı koydum şehir tiyatrolarında. Fakat bu büyük bir prodüksiyondu. Tuttu. 4 saat süren bir oyundu. Kadro da çok iyiydi. Çok beğeni kazandı. Sonra sürdü gitti. Yılda 10/12 sahne tasarımı yaptığım yıllar oldu. Daha sonra yurtdışından davetler geldi. Yurtdışında çalıştım. Ağırlıklı olarak Fransa ve İsviçre. İlk oyunumu Mehmet Ulusoy'la birlikte yaptık Fransa'da. Kafkas Tebeşir Dairesi. O da 2/3 sene oynadı. 16 yıl kadar gidip geldim yurtdışına. Daha sonra burada devam ettim. Tam bilmiyorum ama 250 ye yakın oyun yaptım sanıyorum.

Prensiplerimi söyleyebilirim. Herkes sahne tasarımı deyince bir şeyler çizilir, o yapılır, onun içinde de insanlar oynar diye düşünür. Oysa ben öyle yaklaşmadım. İlk başladığım yıllarda da çalıştığım yönetmen arkadaşlar da benim düşüncelerime ortak oldular. Engin Cezzar, Müşfik Kenter, Genco Erkal'ın Dostlar Tiyatrosunun kurucularındanım. Sahne tasarımının estetiğin ötesinde bir şey olduğunu, seyirciye destek verdiğini söyleyebilirim. "Seyircisiz bir tiyatro olamaz"ın savunucusuyum. Tabi ki olamaz. İstediğiniz kadar bir oyun üzerinde çalışın, ama o seyirciyle bir araya gelmeyince tiyatro değildir.

SİBEL TOMAÇ: Tasarımlarınızda anlaşılma kaygısı var mıydı, izleyenler anlasın ister miydiniz?

METİN DENİZ: Hayır yoktu. Bir oyun nasıl iki saat sürüyorsa, benim dekorumda da bunu yapmaya çalıştım. İstediğim buydu. Sahneye koyduğum objenin ne olduğunu iki saat sonra anlasın isterdim. Örneğin Kafkas tebeşir Dairesi dekoru (Fransa'da yaptığım) 42 metreye 40 metre içi 2 cam kalınlığında süngerli bezden oluşuyordu. Dağılıyordu, dağ oluyordu, bayır oluyordu, ev oluyordu, otel oluyordu, her şey oluyordu, oyun sırasında değişiyordu. Aslında bir otel yoktu, ama seyirci onun otel olduğunu kabul ediyordu. Kitapta bazılarının fotoğrafı var. Ama tüm oyunlarımın yok. Bazı tasarımları oyun sonrasında oyunculara, yönetmenlere falan hediye ediyordum. Kitaptan bende de bir tane kaldı. Kitap metin denizden çok, bir dönemin tiyatro tarihi gibi. Daha çok 60 devrimiyle birlikte tiyatroda bir patlama oldu. Birlikte oluşan patlamanın ürünleriyiz biz. O zamanlar 19 20 yaşlarındaydık

SİBEL TOMAÇ: Daha çok epik oyunlar mı yaptınız, simgesel dekorlar mı yaptınız?

METİN DENİZ: Tiyatroda başka bir şey yapamazsınız ki, deniz yapabilir misiniz, sahne 3 tarafı kapalı bir kutudur. Seyirci bir tarafından bakar. Siz de onun içinde.

SİBEL TOMAÇ: Kostüm de yaptınız mı?

METİN DENİZ: Tabi, zaten ikisini birlikte yapıyordum. Kostüm yapmadan dekor yapmıyordum önceden.

SİBEL TOMAÇ: Birlikte çalıştığınız dekoratör, kostümcüler, yanınızda yetişenler?

METİN DENİZ: Var tabi, pek çok kişi yetişti yanımda. En son Cem Köroğlu Afife aldı, o da benim öğrencilerimdendi.

SİBEL TOMAÇ: Hala ders veriyor musunuz?

METİN DENİZ: İki üç senedir vermiyorum. Ben zaten mimari dersi veriyordum, yüksek lisans öğrencilerim de oldu, Haliç'te lisans öğrencilerim de oldu. İzmir'den bir doktora öğrencim oldu, herhalde dili sürçmüş, beni devlet tiyatrosu sanatçısı diye yazmış, ama ben evet devlet tiyatrosuna birkaç iş yaptım ama hiçbir zaman devlet tiyatrosunda düzenli çalışmam olmadı. Şehir tiyatrosunda 8 sene baş dekoratörlük yaptım. Daha sonra Gencay Gürün'le anlaşamayıp istifa ettim. Şehir tiyatrosundan istifa eden ilk, belki de tek kişiyim.

SİBEL TOMAÇ: Suluboya kullanıyorsunuz değil mi?

METİN DENİZ: Evet desende suluboya severim, mekânda çini mürekkebi kullanıyorum. İnsanın deseni olması bu mesleği seçerken çok büyük bir avantaj ama şart değil, yani sahne tasarımcılığı için ille de çok iyi çiziyor olmak yeterli bir şey değil, oyunu çok iyi yorumlamak lazım, yönetmenin düşüncelerini çok iyi kavramak lazım, sürekli iş birliği içinde olmak lazım. O yüzden de uzun yıllar dekoru çok geç teslim eden adam muamelesi gördüm. Şikayetçi de değilim.

SİBEL TOMAÇ: Tasarımcı mı tasarımında iddialı olmalı, yoksa yönetmenin dediğini mi yapmalı?

METİN DENİZ: Ben hep kendi fikrimi savundum, yönetmenlerden de destek gördüm. Hiçbiriyle de yorumumdan dolayı kırgınlık küskünlük olmadı. Daha çok yardımları olsun isterdim ama genellikle dünyanın her yerinde sahne tasarımcısına bir baskı vardır, hadi tasarımı getir de ben de oyuncularımı ayağa kaldırayım diye. Kapı nerede, baca nerede gibi. Bunu yapabilmek için de oyunu çok iyi kavramış olmak gerekiyor, hele birde soyuttan somuta gidiyorsanız onu çok iyi icra edip, ikna etmeniz lazım. Senin dediğin benim dediğim değil, yönetmeni ikna etmek önemli. Yönetmenler genelde sahne tasarımcısına güvenmek isterler, haklı olarak, çünkü onların en büyük desteğidir, ama bazı oyunlar var ki mesela ben Ferhat ile Şirin' i iki üç teklifi reddettim. Onlar başka arkadaşlarla çalıştılar. Benim için yapamam dememin nedeni vardı. Bir defa aşırı derece dil edebiyat olarak güzel yazılmış bir oyundu. İkincisi dünyanın en güzelleriyle doluydu oyun. Nazım ı eleştirmek haddim değil ama, Ferhat'ın nakışları dünyanın en güzel nakışı, Şirin dünyanın en güzel kızı, Mehmene Banu dünyanın en çirkin kadınıydı. Hep en en… benim kitabımda öyle bir şey yoktu. Hangi nakışı yapacaktım ki sahnede, seyirciye dünyanın en güzel nakışı olduğunu söyleyecektim. Bunların hepsi izleyicinin duygularıyla ilişkili bir şey, sonra yaptım Yücel Erten le, Ferhat ile Şirin yaptık. Ama onu da hapishanede geçirdik. Güzel bir oyun oldu. 1999 da yapmıştım sanırım. Kitapta var.

SİBEL TOMAÇ: Geleneksel tiyatro hakkında ne düşünüyorsunuz, ben daha çok geleneksel tiyatroyla ilgileniyorum, karagöz kukla oynatıp yapıyorum, bitirme tezim de onunla ilgili.

METİN DENİZ: Bir Karagöz koleksiyonumuz vardı, Ankara Vehbi koç a hediye ettik. İki oyun takımı, tüm kişileriyle.

SİBEL TOMAÇ: Siz mi yapmıştınız tasvirleri?

METİN DENİZ: Hayır, çok iyi bir Ermeni usta yapmıştı. Çocukken oynatırdım arkadaşlara beraber. Geleneksel tiyatro koydum sahneye İsviçre' de. Nasreddin ve Zeynep. Bir eksizi var kitapta. Bir oyun tamamen sahnede kuruluyordu. Oyuncular sırtında getiriyordu sahneye, yönetmeni de benim. Çok Shakespeare yaptım tabi. Çok sahneli oyunlarda tüm sahneleri tek tek çizerdim. Makaleler yazdım. 4 Nisan 1975'te Milliyet sanat ta bir yazı, 1988 de gösteri dergisinde bir yazı…

SİBEL TOMAÇ: Yönetmenlik de yaptınız?

METİN DENİZ: Evet çok yaptım, yurtdışına bir, Türkiye'de çok yaptım.

SİBEL TOMAÇ: Neden tasarım dersi vermediniz?

METİN DENİZ: Verdim, güzel sanatlar akademisinde bir yıl verdim, ama çok sıkıldım, biz akademiliyiz, Mimar Sinanlı değiliz, kendimizi Mimar Sinanlı saymayız, bizim zamanımızdaki eğitim farklıydı, sonra bir sene kadar gittim, ama lise gibi bir yer olmuş.

SİBEL TOMAÇ: Eskizlerinizi saklıyor musunuz?

METİN DENİZ: Kimini saklıyorum, kimini bağışladım, bazısını Nihal hanıma hediye ettim. Kitaba 4 senesini verdi. Çekmecelerde var tabi ama düzene koyamadık. Bir kütüphanem var. Ama toparlayamadık. Birçok tasarımcıyla da çalıştım.

SİBEL TOMAÇ: Kitapta Duygu Sağıroğlu ile ilgili pek çok şey var. Onunla da tanışmanız, tasarımlarından etkilediniz mi?

METİN DENİZ: Operadayken tanıştık, operaya bir dekor yapmıştı. O zaman ben realizatördüm, daha sonra o sinemaya yöneldi. Ben de sinemaya çalıştım ama Duygu gibi değil… Arşiv eskiden önemli değildi. Çizdiğimiz kostümleri oyunculara hediye ederdik. Sonra Nihal'le topladık bazılarını…. Duygu Sağıroğlu ile Keşanlı Ali destanını yaptık. O askere gitti, bana kaldı

SİBEL TOMAÇ: Öyle mi, benim bitirme tezim o olacak,

Keşanlı Ali Destanındaki kadın karakterlerin Karagöz'e yansıması.

METİN DENİZ: Enteresan, bir kopya gönderirsen okumak isterim.

SİBEL TOMAÇ: Tabi bitince memnuniyetle.

METİN DENİZ: Eskişehir üniversitesinde bir Keşanlı yapmıştık. Ona da bak…

SİBEL TOMAÇ: Peki… Bilgisayar programlarını kullanıyor musunuz?

METİN DENİZ: Evet çok iyi bilgisayarcı değilim, ama kullanıyorum, kullanıyor idim, ama çoğu el çizimidir. Ama yaptığım vakit kullanıyordum. Şimdi pek yapmıyorum

…

METİN DENİZ: Arşiv eskiden önemli değildi, çizdiğimiz kostüm desenlerini oyunculara hediye ederdim. Sonra Nihal (Nihal Koldaş) bunları toplamaya yardım etti.

SİBEL TOMAÇ: Tasarımcılarla ilgili kitap bulmak çok zor. Osman Şengezer yapmış. Bizde bir söyleşiye gelmişti, onun kitapları var bende.

METİN DENİZ: Evet. Uluslararası bir kitapta benim de ve birkaç Türk tasarımcının da işleri var.

SİBEL TOMAÇ: Günümüz tasarımcılarını nasıl görüyorsunuz?

METİN DENİZ: Çok farklı. Şimdi olanaklar çok değişti, tiyatrolar gençlerden oluşuyor, tiyatro salonu sadece İstanbul'da 50/60 tane apartman dairesi var. Orada oynayınca da kendini gösteremiyor çocuklar. Eskiye göre daha kötüleşti tasarımcının durumu. Evet, yurtdışında çok farklı olanaklar var. Çok yüksek buraya göre.

Kaynakça

Akı, N. (1963). *Türk Tiyatrosu Tarihi.* Ankara : Ankara Üniversitesi Basımevi.

Aksel, E. (1988). *Tiyatro tasarımının iç yapısı Tasarımcının Ödevleri.* istanbul: Mimar Sinan Üniversitesi .

And, M. (1983). *Cumhuriyet Dönemi Türk Tiyatrosu.* Ankara: Türkiye İş Bankası, Kültür Yayınları.

araştırmaları, T. s. (2019, Haziran 13). http://www.tsa.org.tr/tr/kisi/kisi-bio/1494/duygu-sagiroglu. adresinden alınmıştır

Beta, B. (2019, Haziran 13). https://www.biyografya.com/biyografi/8120. adresinden alınmıştır

Çakır, T. M. (2015). *Tiyatroda Dekor ve Sahne Tasarımı.* İstanbul: Mitos Boyut yay. .

Çamurdan, E. (2019, Haziran 13). http://www.esencamurdan.com/makale-detay/metin-deniz,-tiyatroda-mekan-ve-%C4%B0nsan/40. adresinden alınmıştır

Koldaş, N. G. (2013). *Metin Deniz Tiyatroda Mekan ve İnsan.* İstanbul: Maya Kitap .

Kuruyazıcı, H. (2003). *Başlangıcından Günümüze Tiyatro Yapılarının Gelişmesi.* İstanbul: İÜ Edebiyat Fakültesi Tiyatro Eleştirmenliği ve Dramaturgi Bölümü.

Nutku, Ö. (1969). *Darülbedayi' nin Elli yılı.* Ankara: Ankara Universitesi, Dil ve Tarih/Coğrafya fakültesi yay.

Nutku, Ö. (1985). *Dünya Tiyatrosu Tarihi 2.* İstanbul: Remzi Kitabevi.

Özer, A. O. (1991). Cumhiriyet dönemi Türk Tiyatrosunda Tasarım ve Mekan Değerlendirme Yaklaşımları. *Dokuz Eylül Ünv.* izmir.

Öztürk, A. (2013). Türk Sinemasında Toplumsal Gerçekçilik akımı ve Sansür. *İÜ Yükseklisans tezi.* İstanbul.

https://tiyatrolar.com.tr/duygu-sagiroglu

https://tiyatrolar.com.tr/duygu-sagiroglu

https://www.youtube.com/watch?v=n-q4uzD-m0E&t=2s

https://www.youtube.com/watch?v=MGU4pbgdpVU

https://www.youtube.com/watch?v=7BnhVn4EVEo

Metin Deniz' le görüşme, 09 05 2019 , Maya sahnesi, İstanbul

ADADA OLAN ADADA KALIR!

OĞUZ TURGAY

Konu bir 'tiyatro festivali' olduğunda, herhalde yer almasına en çok yakışacak mecra, bir 'tiyatro' dergisi olmalıydı. Bu karardan yola çıkarak, bir önceki sayıya yetişemediği için, festival dosyasını bu sayıya taşımayı tercih ettim.

Bozcaada Kaymakamlığı ve Bozcaada Belediyesi'nin ortaklığı sonucunda ilk kez düzenlenen Tenedos Tiyatro Festivali, üç günlük muhteşem bir sanat şölenine dönüştü. Bizzat başından sonuna kadar takip ettiğim festival, her ne kadar 'butik' olarak tanımlansa da zengin bir etkinlik programıyla Bozcaadalı sanatseverlerle buluştu. Dünya ve Türk yazınının önemli yapıtlarının, çarpıcı yorumlarla Türkiye ön gösteriminin gerçekleştirildiği festivalde, atölyeler, çocuk oyunları, söyleşiler ve mini bir konser yer aldı.

Fotoğraf: Bozcaada Belediye Başkanı Hakan Can Yılmaz.

Tenedos Tiyatro Festivali'nin içeriğinde barındırdığı ilkler nedeniyle, Bozcaada'nın kültürel hafızasında ayrıcalıklı bir konuma yerleştiğini düşünüyorum. Adada yer alan kurum ve kuruluşlar tarafından desteklenerek, Türkiye'de ilk kez Bozcaada'da sahnelenmesi tasarlanan 'tiyatro' oyunu, festival projesinin başlangıç noktasını oluşturuyor.

Adaya özel bir tiyatro oyunu fikri, oldukça heyecan uyandırmış olmalı ki, kamu kurumları ve yerel kuruluşların projeye gösterdiği ilgi, festival tanıtım broşüründe açık olarak görünüyor.

Özel proje, arkasına aldığı güçlü desteğin farkındalığıyla, daha fikir aşamasında kendini butik bir festivale dönüştürmeyi başarmış durumda. Bu başarının ardında da Bozcaada'da yetişmiş, konservatuvar eğitimli genç bir oyuncu olan Yasin Özcan yer alıyor.

Festival Genel Koordinatörü Yasin Özcan hayalden gerçeğe dönüşen süreç hakkında, "Üç yıl öncesine ait bir kişisel bir fikirdi. Üç yıllık olgunluk sürecinin sonunda hayata geçirebildik.

Başta belediye başkanımız, kaymakamımız ve yerel işletmeler, festivalimizi inanılmaz desteklediler. İlkini gerçekleştirebildiğimiz için inanılmaz mutluyuz.

Normalde festivallerin oyunları olur ama bizim oyunumuzun festivali var. Bu festivali diğer festivallerden ayıran en önemli ayrıntının bu olduğunun altını önemle çizmek istiyorum.

'Lampedusa' adlı oyunumuzu, izleyicilerimizle ilk kez buluşturabilmenin sevincini yaşıyoruz. Festivalimizin ikinci oyunu olan Kreutzer Sonat ise ilk kez Bozcaada'da Türk izleyicisi ile buluşuyor. Festivalimizin son oyunu da Deniz Karaoğlu'nun tek kişilik ödüllü performansı 'Kader Can'. Bu festival bizim bebeğimiz desem çok doğru olur. Bu festivali büyütmek için, elimizi şimdiden taşın altına koyduğumuzu herkesin bilmesini istiyorum. Gelecek yılın çalışmalarına şimdiden başladık." ifadelerini kullandı.

Festivalin gerçeğe dönüştürülmesi noktasında kilit rol üstlenen Bozcaada Belediye Başkanı Dr. Hakan Can Yılmaz festivale dair açıklamalarda bulunurken genç oyuncu Yasin Özcan'ın emeğine vurguda bulunarak festivale dair, "Bozcaada, kültür sanat faaliyetleri açısından bu kadar küçük bir yer olmasına rağmen, birçok yöreye örnek olacak bir yerleşim. Yaklaşık üç yıldır 'Adada Tiyatro Var' konsepti ile Ekim ayından Mayıs ayına kadar Devlet Tiyatroları, Belediye Tiyatroları ve özel tiyatroları davet ediyoruz. Bu yıl farklı bir formatla ilkini düzenlediğimiz bir tiyatro festivali ile 'Adada Tiyatro Var' etkinliğimizin perdelerini açmış olduk. Etkinliklerin Bozcaada'nın sosyo - kültürel dokusuyla çok uyuştuğunu düşünüyoruz.

Yasin Özcan, İstanbul'da yaşayan Bozcaadalı genç bir tiyatro oyuncusu. Bu etkinliğin başlamasında onun çok büyük bir emeği oldu ve bize bir yol haritası çizdi. Sayın kaymakamımızın, belediyemizin, Bozcaada'nın bütün yerel işletmelerin ve Bozcaada halkının desteği ile bu sene birincisini gerçekleştiriyoruz. Açılış oyununda da görüldüğü üzere salon hıncahınç doluydu. İnşallah geleneksel hale gelecektir." dedi.

Genel Koordinatör Özcan'ın, arkasına aldığı destek so-

nucunda Versus Tiyatro ile yaptığı işbirliği, beraberinde Bozcaada'nın ilk özel tiyatro yapımı olan 'Lampedusa' adlı oyun ile taçlandırılmış oldu. 'Harold Pinter Ödülü' sahibi Anders Lustgarten'in çağımızın en önemli sorunlarından göçmenlik ve yoksulluğu iki farklı karakter üzerinden anlattığı sarsıcı oyun Hira Tekindor çevirisi ve Kayhan Berkin yönetmenliğinde sahneye taşındı. Cem Zeynel Kılıç ve Özlem Öçalmaz ikilisinin başarılı oyunculuklarının yer aldığı yapım, Tenedos Tiyatro Festivali'nin açılış oyunu olarak izleyicilerden tam not aldı. Oyunda, göçmenlerin umut yolculuklarının öldüğü, turistik plajlarıyla ünlü cennet adası Lampedusa ve dünyanın en büyük metropollerinden biri olmasının yanı sıra parası olmayanın dışlandığı Londra'da yaşayan iki farklı karakter üzerinden Avrupa'nın göçmen sorununa yaklaşımı sorgulanıyor.

Fotoğraf: Kreutzer Sonat.

Festivalin Sanat Yönetmenliğini de üstlenen Versus Tiyatro Sanat Yönetmeni Kayhan Berkin, projenin oluşum süreci ve sahneye taşıdıkları oyun hakkında,

"Yasin Özcan, Bozcaada Belediyesi sponsorluğunda bir tiyatro oyunu hazırlamak istediklerini aktardı. Ben de bunun üzerine oyun okumalarına başladım. Okuduğum oyunlar arasında da Lampedusa'nın hem Bozcaada hem de Türkiye'nin şu anda içinde bulunduğu durumu için çok güncel bir metin olduğunu ve güçlü olduğunu düşündüm. Hira Tekindor'dan çevirmesini rica ettim. Cem Zeynel Kılıç ve Özlem Öçalmaz ikilisiyle birlikte bu oyunu hazırladık.

Fotoğraf: Murat Mahmutyazıcıoğlu, Yazarlık Atölyesi.

Daha sonra Özcan'ın önerisi üzerine bunun sadece bir oyunla sınırlı kalmaması ve sürecin bir festivale dönüştürülmesi fikri üzerinde uzlaşmaya vardık. Butik bir festival olması ve içinde tiyatro oyunları, oyunculuk atölyeleri ve müziğin yer aldığı bir etkinlik programı oluşturduk. Bozcaada Belediye Başkanı, Bozcaada Kaymakamı ve yerel işletmeler gerçekten çok büyük destek verdi. Önümüzdeki sene de devamını düzenlemeyi düşünüyoruz. Olabildiği kadar İstanbul dışında da tiyatro festivallerinin olmasını ve oradaki tiyatro izleyicisiyle İstanbul'da sahnelenen oyunları buluşturmak gibi bir niyetimiz var. Bu festival de planlarımız için bir öncü oldu. Belki başka şehirlerde de bu tarz festivaller düzenlenir. Düzenlenen her festival, başka girişimcilerin de belki önünü açar ve onlara da cesaret verir." dedi.

Festival Komitesi Başkanı Gökhan Gürün, Bozcaadalıların festivala sahip çıktığını söyleyerek, "Bozcadalı bir tiyatro oyuncusu olan Yasin Özcan, Bozcaada'nın kendi oyununu yapmakla ilgili fikrini ilk olarak benimle paylaştı. İlgili bazı yönlendirmelerde bulundum. İlk etapta oyun özelinde konuşurken daha sonra 'Küçük bir festivale dönüştürebilir miyiz!' fikrine dönüştü. Kayhan Berkin ile yaptığımız ikili görüşme sonrasında yeni bir oyun hazırlığının yanı sıra bir de festival düzenleme fikrini gözden geçirdik ve süreci başlatmaya karar verdik.

Festivalin Sanat Yönetmenliğini Kayhan Berkin üstlendi. Festival Genel Koordinatörü olarak görev alan Yasin Özcan organizasyonun Bozcaada ayağını yönetirken,

Komite Başkanı olarak İstanbul ayağında tanıtım ve ekibin koordinasyonu gibi konularda yoğun çalışmalarımız oldu. Mehmet Yılmaz, Festival Operasyon Yöneticisi olarak süreçte yer aldı. Festivalin grafik tasarım ve uygulama Alper Kurbaloğlu gerçekleştirdi. Festivalde büyük emeği geçen ekibimizde; Çağla Eybek, Çiğdem Aksüt, Deniz Özçelik, Dilara Melami, Gülfem Aksoy, Joe Conchie, İdil Eğilmez, Kerim Urun, Onur Aydın, Pelin Bölükbaş, Sadık Seven, Semih Değirmenci ve Utku Arslan görev aldı.

Fotoğraf: Başarısızlık Hikayeleri Söyleşisi.

Özellikle Bozcaadalı birçok işletme sahip çıktı festivale. Daha sonrasında belediye sahip çıktı, Kaymakamlık sahip çıktı. Tiyatro başlığı altında herkes bir çatı altında buluştu.

Lampedusa oyunu Versus'un Bozcaada için yapmış olduğu bir projedir. Oyun Bozcaada Belediyesi ve halkının sponsorluğunda, yerel esnafın katkılarıyla ortaya çıktı ve Bozcaada'nın tarihe geçen ilk oyunu oldu." dedi.

Fotoğraf: Kayhan Berkin, Oyunculuk Atölyesi.

Festivalin ilk günü etkinlikleri, Müfit Aytekin'in Halk Eğitim Merkezi'nde çocuklara yönelik düzenlediği 'Oyunculuk Atölyesi' ile başladı. Beklentilerin üzerinde bir ilginin yaşandığı atölyede keyifli dakikalar yaşandı. Kayhan Berkin'in yetişkinlere yönelik düzenlediği 'Oyunculuk Atölyesi', festival mekanları arasında yer alan Salhane'de gerçekleşti.

Cem Zeynel Kılıç ve Özlem Öçalmaz'ın rol aldığı ve festivalin en çok merak edilen oyunu 'Lampedusa', Türkiye ön gösterimini gerçekleştirmek üzere Halk Eğitim Merkezi'nde izleyici karşısına çıktı. Tek perde ve 60 dakika süren oyun, izleyicilerin büyük alkışları arasında sona erdi.

Bozcaada Kaymakamı İbrahim Gültekin ve Bozcaada Belediye Başkanı Dr. Hakan Can Yılmaz'ın teşekkür konuşmalarının ardından oyunun yönetmeni ve oyuncuları izleyicilerle oyun sonrası söyleşi gerçekleştirdi.

Gecenin son etkinliğinde, enstrüman olarak insan sesi kullanıldığı, çok sesli müzik anlayışlarıyla koro müziğinin Türkiye'deki öncülerinden olan Chromas grubunu temsilen davet edilen; Asya Özcan, Berru Tüze, Ersin Kaan Kök, İlayda Parçalı, Melih Emen ve Semih Değirmenci'den oluşan Mini-Chromas, seslendirdikleri şarkılarla gecenin renkli anlarına Salhane'de imza attı.

Festivalin ikinci günü etkinlikleri, Olcay Yusufoğlu'nun Halk Eğitim Merkezi'nde seslendirme – dublaj meraklıları için düzenlediği 'Sesin Ruhu – Ses Oyunculuğu (Voice Acting) Atölyesi' ile başladı. Bir sonraki etkinlikte konuşmacı olarak yer alan Haluk Şahin'in, adanın sanatsal düzlemini konu edinen 'Bir Sanat Beldesi Olarak Bozcaada' söyleşisi Salhane'de düzenlendi.

Hülya Gülşen ve Ece Çeşmioğlu'nun katıldığı, Cenk Doğar'ın moderatörlüğünü üstlendiği 'Başarısızlık Hikâyeleri' Gümüş Bistro'da oldukça neşeli anların yaşanmasına neden oldu. Hülya Gülşen 'Adada olan adada kalır!' diyerek başladığı zaman yolculuğunda, sanat yaşamı boyunca karşılaştığı eğlenceli ve komik anılarını dinleyicilerle paylaştı.

Kayhan Berkin'in yönettiği ve oynadığı, dünyaca ünlü Rus yazar Lev Tolstoy'un, yayımlandığı tarihlerde tartışmalara yol açan ünlü romanı Kreutzer Sonat, festivalin ikinci gününde Türkiye ön gösterimi yaparak izleyici karşısına çıktı. Tek perde ve 55 dakika süren oyun, izleyicilerden büyük alkış aldı. Oyun sonrası düzenlenen söyleşide Berkin, oyunun metin hazırlık sürecinden, sahneleme aşamasına kadar olan tüm süreci izleyicilerle paylaştı.

Festivalin üçüncü ve son günü etkinlikleri, katılımcıların büyük bir ilgi gösterdiği seramik atölyesi ile başladı. Sahilde yer alan Miskin Atölye'de Murat Atsay gözetiminde düzenlenen 'Toprağın Büyüsü' başlıklı seramik atölyesi, yeteneklerini denemek ve deneyimlemek isteyen festival katılımcılarıyla doldu.

Etkinliğin bir sonraki durağı olan Gümüş Bistro'da, oyun yazarı Murat Mahmutyazıcıoğlu, ödüllü oyunlarının yazım sürecini paylaştığı 'Yazı Masasında Bir Gün' başlıklı interaktif bir yazarlık atölyesi düzenledi. Bir şeyler yazmaya istekli katılımcılara, 'Bir hikaye yazmaya nereden başlamalı!' sorusunu gayet açık ve anlaşılır tekniklerle açıklayan genç yazar, atölye esnasında ortaya çıkarılan taslakların, geliştirilip e-posta yoluyla gönderildiği takdirde okuyacağının sözünü verdi.

Bir sonraki etkinlikte, elbette tiyatro denildiği zaman ilk akla gelen, geleceğin tiyatro paydaşlarına yönelik ' Soğuktan Korkmayan Tek Kuş' adlı çocuk oyunu oldu. Festival ana gösterim sahnesi olan

Halk Eğitim Merkezi'nde sahnelenen oyun, çocuklar tarafından büyük ilgi gördü.

Murat Mahmutyazıcıoğlu'nun yazdığı ve yönettiği, Deniz Karaoğlu'nun tek kişilik ödüllü performansı 'Kader Can', festivalin kapanış oyunu olarak Halk Eğitim Merkezi'nde sanatseverlerle buluştu. İzleyicilerin kahkahalar eşliğinde izlediği oyun, Tenedos Tiyatro Festivali'nin tam olarak izleyicide bırakmak istediği mutluluk halinin yansıması olarak tarihin sayfalarındaki yerini aldı. Oyunun ardından sonrası oyunun yönetmeni Murat Mahmutyazıcıoğlu ve oyuncusu Deniz Karaoğlu izleyicilerden gelen soruları yanıtladı.

'Bozcaada'da 3 gün 3 gece Tiyatro' motosuyla yola çıkan 1. Tenedos Tiyatro Festivali, insanların yüzünde ve ruhunda bıraktığı derin tebessüm ile sona erdi.

Darısı 2. Tenedos Tiyatro Festivali'nin başına.

YERİN ALTINDA

Sema Göktaş'ın 2004'te Kültür Bakanlığı'yla TOMEB'in (Tiyatro Oyuncuları Meslek Birliği) ortaklaşa düzenlediği "Ütopya Yarışması"nda ödül alan oyunu Yerin Altında, tam olarak tanımlanamayan "felaket" nedeniyle kendilerini bir anda yerin altında bulan Mehmet ve Ayşe'nin hikayesi üzerinden insanların değişime verdiği tepkiyi konu edinen "evrensel" bir oyun. Tüm dünyayı kaplayan tehlikeye karşı toplumda duyarlılık ve farkındalık sağlamak isteyen yazar, toplum ütopyasının gerçekleşmesi için de bir kapı aralıyor.

2 Mart 2020 Pazartesi, Saat: 20.00, Kocaeli/İzmit SDKM Oda Tiyatrosu

9 Mart 2020 Pazartesi, Saat: 20.00, Kocaeli/İzmit SDKM Oda Tiyatrosu

16 Mart 2020 Pazartesi, Saat: 20.00, Kocaeli/İzmit SDKM Oda Tiyatrosu

18 Mart 2020 Çarşamba, Saat: 20.30, KATS SAHNE Gayrettepe-ŞİŞLİ

25 Mart 2020 Çarşamba, Saat: 18.00, KATS SAHNE Gayrettepe-ŞİŞLİ

25 Mart 2020 Çarşamba, Saat: 20.30, KATS SAHNE Gayrettepe-ŞİŞLİ

6 Nisan 2020 Pazartesi, Saat: 20.00, Kocaeli/İzmit SDKM Oda Tiyatrosu

20 Nisan 2020 Pazartesi, Saat: 20.00, Kocaeli/İzmit SDKM Oda Tiyatrosu

21 Nisan 2020 Salı Saat: 18.00/20.30, İst. Levent/Özdilek Arkası Tiyatro Karnaval

22 Nisan 2020 Çarş.Saat: 18.00/20.30, İst. Levent/Özdilek Arkası Tiyatro Karnaval

23 Nisan 2020 Perş.Saat: 18.00/20.30, İst. Levent/Özdilek Arkası Tiyatro Karnaval

24 Nisan 2020 Cuma Saat: 15.00/20.30, Asmalı Sahne, Asmalımescit Beyoğlu

25 Nisan 2020 Cumartesi Saat: 15.00/20.30, Asmalı Sahne, Asmalımescit Beyoğlu

1 Haziran 2020 Pazartesi, Saat: 20.00, Kocaeli/İzmit SDKM Oda Tiyatrosu

8 Haziran 2020 Pazartesi, Saat: 20.00, Kocaeli/İzmit SDKM Oda Tiyatrosu

15 Haziran 2020 Pazartesi, Saat: 20.00, Kocaeli/İzmit SDKM Oda Tiyatrosu

22 Haziran 2020 Pazartesi, Saat: 20.00, Kocaeli/İzmit SDKM Oda Tiyatrosu

29 Haziran 2020 Pazartesi, Saat: 20.00, Kocaeli/İzmit SDKM Oda Tiyatrosu

LÜKÜS HAYAT

YETKİN YÜKSEL

Ankara yollarındayız. Tiyatronun peşinden diyar diyar dolaşmaya devam ediyoruz. Bu seferki durağımız, Ankara Devlet Tiyatrosu ve Ankara'yı ayağa kaldıran, meşhur Lüküs Hayat'ı Instagram ve Facebook çağında yeniden sükse yapar hale getiren Atak Ailesi. Murat-Ayşe Atak sadece ülkemizde değil, dünyada da tiyatro sanatına hizmet eden ender ailelerden. Devlet Tiyatrosu'na uzun yıllar hizmetinden sonra, ülkemizin bir konservatuarında hocalık, birçok belediye ve şehir tiyatrolarında rejisörlük ve sanat adına atılan sayısız imzalardan bahsedebiliriz. Ayşe Atak, gecesi gündüzü sanat olan ünlü yönetmenin hem sağkolu, hem de yaşam ortağı. Kurdukları atölye birçok yeni oyuncunun yetişmesini sağladı, üretime üretim kattı. Eşsiz enerjisi ile bu kutsal okul, adeta bir müze gibi.. Duvarlar ünlü yönetmenin oyunları, aldığı ödüller, kültür sanat ve siyaset yaşamından insanların fotoğrafları ile süslü. Titizlikle hazırlanmış çok özel bir sanat okulu burası. Benzeri yok. İçeri girdiğimiz andan itibaren heyecanımızı gizleyemedik. Temizliğine hayran kaldık. Sanat üretimlerine hayran kaldık. Yetiştirdiği öğrencileri takip edip başarılarından mutlu olmalarına hayran kaldık. Özel bir kurum ve çağdaş bir butik okul denebilir. Etkilenmemek mümkün değil.

Lüküs Hayat izlemek üzere Çayyolu'ndaki Ankara Devlet Tiyatrosu Cüneyt Gökçer Sahnesi'ne doğru yola koyulduk. Geldiğimizde tiyatronun kapısında oluşan kuyruğa hayretle baktık. Biletler adeta karaborsada. Herkes oturacak yer bulma derdinde. Bir ay öncesinden bütün koltuklar satılmış. Soğuk Ankara havası birden bire ısınıyor.

Ezberler bozulmak içindir. Ankaralı, kapalı gişe oynayan Lüküs Hayat ile eski bir ezberi bozuyor. Hem de bunu yeni şeyler yaparak sağlıyor.

'Lüküs Hayat' denince aklımıza İstanbul Şehir Tiyatroları gelir. Haldun Dormen'in yönettiği çeyrek asır oynayan oyun. İstanbullu tiyatro severler birkaç kez 'Lüküs Hayat'ı izlemiştir. İstanbul'da yeni sezon sanat açılışında konuşan Zihni Göktay; 'Lüküs Hayat'sız şehir tiyatrosu, Zihni Göktay'sız 'Lüküs Hayat' olmaz demişti! Büyük alkış alan bu sözler bir ezber miydi acaba? 'Bu ezberi Ankara Devlet Tiyatrosu bozdu' demek çok mu iddialı olurdu? Hayır olmazdı. Rejisör Murat Atak bu düşünceyi değiştirdi. Muhteşem güzellikte yeni bir 'Lüküs Hayat'ı ülkemizin tüm sanat severlerine sundu.

Lüküs Hayat Müzikali'ni yazmaya başladığımız andan itibaren aklımıza hemen Muhsin Ertuğrul gelir. Türk Tiyatrosu'nun kurucularından olan Muhsin Hoca, tiyatro adına her şeye önderlik yaptığı gibi, Müzikal çalışmalarına da önderlik yaptı. Ekrem Reşit Rey'den bir müzikal yazmasını rica etti. Bu konuda çok farklı rivayetler dolaşır. Ekrem Reşit Rey yazdı mı, yazmadı mı? Müzikalin yazılmasında Nazım Hikmet var mı, yok mu? Duyduklarımıza bakacak olursak, müzikalin metnini Nazım Hikmet yazmış. Tarih bilir!

Gelelim konusuna; oyun, Batılılaşma sürecinde oluşmaya başlayan burjuva sınıfın içinde yaşadığı, ekonomik, sosyal ve kültürel değişim sancılarını anlatır. Esasında sınıflar farklı gibi görünse de, sorunlar aynıdır. Ekonomik ve kültürel değişim evrenseldir. Çöküş ve çıkış arasına sıkışan insanların ve arada kalan bir toplumunun gülünç tablosudur. Şarkılı danslı panoramasıdır. Oyun, katmanlı çatışmalar içinde akıp giden güçlü bir olay örgüsüne sahip. Olay örgüsü uzun olduğu için, oyunun sahnelenme sürecindeki dalgalanmaları rejisörün oya gibi işlemesi gerekir ki; Murat Atak bu konuda nitelikli ve yüksek bir çalışma ortaya koymuş. Oyunun açılışında orkestra seyirciye adeta güzel bir mini konser veriyor ve bu sayede kendini tanıtıyor. Ardından oyun başlıyor. Murat Atak bu hayli kalabalık oyunda tipleri karakterleştiriyor. Oyunun niteliğini güçlendirerek katmanlı çatışmayı anlaşılır kılıyor. Basit gibi görünen epizotlar ardında 'şimdi ne olacak acaba?' diye soru sormamıza neden oluyor. Yenilik orada kalmıyor. Döner sahneye yerleştirilen konak, farklı bakışlardan görme olanağı sağlıyor. Yaşamlar tam oradayken herkes kendi bakmak istediği yerden bakma hakkına sahip. Böyle olunca da oyunun temel yapısı güçleniyor. İzlenirlik artıyor.

Sahne tasarımı Sertel Çetiner'e ait. Dekor tasarımı kusursuz. Hantal değil. Oyuncu her alanı kullanmaya zorlanmıyor. Metin, dekor ilişkisi fevkalade bir uyum içinde. Böylelikle sahne ve konu geçişleri net. Kostüm Tasarımı İnci Kangal Özgür'e ait. Kaç kostüm var sayamadık. Yüzlerce diyebiliriz. Oyuna katkı sağlayan enerjisi yüksek yüzlerce kostümü izlerken büyüleniyorsunuz. Dünyanın her yerinde 'işte bizim içimizden çıkmış bir müzikal' diyebilmek gerçek bir mucize. Işık tasarımı ise Zeynek Işık'a ait. Deneyimli ışık tasarımcısı Zeynel Işık›ın sahne geçişlerinde yarattığı atmosferi çok sevdik. Derinliklerin içinde inceliği ve zarafeti yakalama becerisi oyuna çok katkı sağlamış. Oyunda en dikkat çeken unsurdu koreografi… Koreografi Ömür Uyanık'a ait. Dinamik ve olay örgüsünü besleyen bir yapı ile karşı karşıyayız. Batılaşmanın getirdiği alafranga yaşam tarzının kostüm yansımaları ve dönem izleri akıl almaz biçimde olağanüstü.

Oyunculuklara gelince;

Türk Tiyatrosu'na emek vermiş onlarca deneyimli oyuncuyu bir araya getirmek hiç kolay değil. Hatta çok zor. Belki de imkânsız. Murat Atak bunu da başarmış. Oyunlardan, dizilerden tanıyıp sevdiğimiz birçok oyuncu Lüküs Hayat için bir araya gelmiş. Muhteşem bir enerji oluşturulmuş. Alın size 'Bir takım oyunu nasıl olur?'a emsalsiz bir örnek. Tüm roller dengeli ve oyuna katkı sağlayan özelliklerle dolu. Oyuncular, rollerini bir nefes ile içine almış ve yaşamaya başlamış gibi. Rıza rolünde Levent Çemen'i seyrediyoruz. Levent Çemen abartmadan dengeli ve enerji dolu oyunu ile göz dolduruyor. Ayrıca oyun kurma yeteneğini çok sevdim. Bir tık ileri gitse oyun çekilmez bir hal alabilir. Tuluat yaparken denge ve espri iç içeydi. Zevkle izledik. Zeynep rolünde Rengin Samurçay'ı izliyoruz. Bu kadar yorucu rolü deneyim ve enerjisiyle yüksek bir yere taşıyor. Hayranlık uyandırıyor. Yorulmadan atmosfer yaratan duruşu akılda kalıcı. Rengin Samurçay'ı sahnede izlemek ayrıcalık. Fıstık rolünde Mehmet Ali Tokulu'yu izledik. Oyunun kurulmasında ve akışlarındaki öncü dengesi oyuna farklı bir hava katmış. Esasında oyun karakterlerini teker teker yazabiliriz. Nasılsa tüm roller en kıyıda kalan dansçıya kadar dengeli, oyuna katkı sağlayan özellikte.

İzleyici ve bizler için bu tür bir çalışmayla karşılaşmak astrolojik bir piyango gibi. İkinci şans ise oyunu Bozkurt Kuruç ile birlikte izlemek. Bozkurt Hocamız bilindiği üzere Devlet Tiyatrolarının önceki genel müdürlerinden. Murat Atak yorumunda sahnelenen 'Lüküs Hayat'ı ayakta alkışlamasını unutmayacağız...

Şişli'de bir apartman.

Yoksa eğer halin yaman.

Nikel kubik mobilyalar.

Duvarda yağlı boyalar.

İki tane otomobil.

Bir açık biri değil.

…..

Lüküs Hayat, lüküs hayat.

Bak keyfine yan gel de yat.

Ne ömür şey, oh ne rahat.

Yoktur eşin lüküs hayat.

Murat Atak ve ekibini kutluyoruz. Uluslararası düzeyde bir işe imza attıkları için. Ezber bozdukları için. Bizi Ankara'ya davet edip unutamayacağımız bir anı kazandırdıkları için.

İyi seyirler.

SEMAVER KUMPANYA'NIN KLASİKLEŞEN BAŞYAPITI... METOT...

YAVUZ KOÇ

İspanyol yazar Jordi Galceran'ın 2003 yılında kaleme aldığı Zerrin Yanıkkaya'nın çevirisini yaptığı oyunun Yönetmen koltuğunda aynı zamanda oyuncu olarak da karşımıza çıkan Serkan Keskin oturuyor. Serkan Keskin'e, Mustafa Kırantepe, Sarp Aydınoğlu, Sezin Bozacı gibi başarılı isimler eşlik ediyor. Işık ve Dekor Tasarımda Cem Yılmazer'i gördüğümüz yapımda, Ses Tasarım Alper Maral'a, Kostüm Tasarım ise Aslı Ersüzer ait.

"Metot" günümüz iş dünyasında, plaza katlarında düşündüğümüzden daha fazla rekabetin olduğu, dışardan bakanların göremeyeceği ve düşünemeyeceğimiz kadar vahşiliğin olduğu bir dünyayı bize kahkahalar attırarak gösteriyor. İş görüşmesine gelen dört kişi şirketin insan kaynakları bölümüyle görüşeceklerini sanırken hiç tahmin edemeyecekleri, gizemli mesajlar ile işi kapmak için hünerlerini göstermeleri gereken bir dizi sınav ile karşılaşıyorlar.

Semaver Kumpanya'nın birçok oyununu olduğu gibi Metot'u da başarılı bulduğumu söyleyebilirim. Akıcı rejisi, temponun düşmeye başladığı anlarda rejinin yerinde müdahaleleri, izlenirlik açısından seviyeyi oldukça yukarılara çekmiş. Bu durum izleyicinin sahneden memnun ayrılmasını sağladı. Oyun içinde oyun kavramı izleyiciye çok net aksettirildi. Serkan Keskin oyunculuğunun yanında Yönetmen olarak da iyi bir iş çıkarmış.

Daha önce sahnelediği oyunların çoğunu izlediğim ve her defasında son derece başarılı bulduğum Serkan Keskin, yine başarılı performansıyla göz doldurdu. Oyunun ana karakteri olarak, oyundaki absürd durumu karakteri çerçevesinde son derece başarılı içselleştirmiş. Bu performansı, hayat verdiği karakterle izleyicinin özdeşlik kurmasını sağladı. Genel hatlarıyla oldukça başarılı bir performans ortaya koydu.

Akşam Yemeği oyununun ardından ikinci kez sahnede izleme fırsatı bulduğum Mustafa Kırantepe başarılı performansı ile kimi zaman oyunun ana karakterinin önüne geçmeyi başardı. Oyundaki güldürü unsurunun büyük bir kısmını başarıyla sırtladı. Ruhsal ve duygusal gelgitleri, oyunun temposuna yön veren ani çıkışları görülmeye değer performanslar arasında yerini aldı. Üst düzey performansından dolayı kendisini tebrik ederim.

Sezin Bozacı ve Sarp Aydınoğlu, rejinin ve karakterlerinin izin verdiği ölçüde üzerlerine düşen görevi başarıyla yerine getirdi. Her iki başarılı oyuncuyu da tebrik ederim.

Oyunun Dekor kısmında Cem Yılmazer başarılı ve farklı bir işe imza atmış. Fakat sahnenin sağında ya da solunda oturuyorsanız görüş açınız oldukça düşüyor. Sahnenin sol köşesinde oyunu izleyen biri olarak birçok detayı kaçırdığımı söyleyebilirim. Sanırım bu oyunu kendi sahnesinde izlemek izleyici açısından doğru bir karar olur.

Özetle; yıllardır izleyici karşısına çıkıp kapalı gişe sahnelenen Metot mutlaka gidip görülmesi gereken yapımlardan. Serkan Keskin ve Mustafa Kırantepe'nin başarılı performanslarına Sezin Bozacı ve Sarp Aydınoğlu'da benzer şekilde destek verince ortaya daha şimdiden unutulmazlar arasına girecek bir iş çıkmış. Izleyiciyi konu, performans, reji ve dekor anlamında tatmin eden ender oyunlardan. Emeği geçen tüm ekibi samimiyetle kutlarım.

TEĞETİYATRO

GÜRBÜZÜN HÜRMÜZLERİ

tek perde
müzikli komedi

YAZAN/YÖNETEN: SİBEL TOMAÇ YÖNETMEN YARD. / DRAMATURG / IŞIK: MUHAMMET EMİN TAŞDEMİR
MÜZİK: ÇAĞRI ÇAKAR DEKOR/KOSTÜM: SİBEL TOMAÇ ŞARKI SÖZLERİ: FİLİZ BİNGÖL AKGÜL
AFİŞ TASARIM: HÜSEYİN İNAN KUZEL FOTOGRAFLAR: OĞULCAN DELİPINAR
YAPIMCI: GÜLŞAH TOMAÇ OYUNCULAR: RECEP FATİH TEZOL / SİBEL TOMAÇ
MÜZİK İCRA: ÇAĞRI ÇAKAR

TC KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞININ
MADDİ KATKILARIYLA

"BU YAŞTA HÂLÂ SAKLANARAK SİGARA İÇİYORUM", TİYATRO PINARI

METE ÇUBUKÇU

Fotoğraf: "*Bu Yaşta Hâlâ Saklanarak Sigara İçiyorum*", Tiyatro Pınarı.

27 Şubat gecesi, derin bir acı yaşadık. Türkiye, İdlib/Suriye bataklığında, 34 evladını kaybetti. Ölen onca masum genç insan, canımı yakıyor. İçim kanıyor, gazete haberlerine bakmaya takatim yok. Politikacıların beylik sözlerine de karnım tok… Ne benim memleketimde, ne de komşu diyarlarda, masum insanlar öldürmesin / öldürülmesin istiyorum.

İNADINA SANAT VE İNADINA EDEBİYAT!

İNADINA YAŞAM!

Bugünü hazırlayanlar, kendileri güle oynaya hayatlarına devam ederken, bizlerin eve kapanmasını ve onların yalan taziyelerine inanmamızı bekliyorlar. Hayır, bugün, herhangi bir sıradan günden daha çok edebiyata ve sanata sarılmak lâzım…

Edebiyatın ve sanatın, tüm bu kötülüklerin iç yüzünü suratımıza vurmasına, her zamankinden çok ihtiyacımız var. Onların hümanist ışığıyla içimiz aydınlatılmalı!

İşte bu gerekçelerle, ben yine acımı onarmak için tiyatronun aydınlık rehberliğine kendimi saldım. 29 Şubat akşamı, Kıbrıs Şehitleri Caddesi üzerindeki Ünal Gürel Sahnesi'nde, İzmir'in ışık saçmaya devam eden inci topluluğu Tiyatro Pınarı'nın sahnelediği "*Bu Yaşta Hâlâ Saklanarak Sigara İçiyorum*" oyununu izledim. Anlatılan insan hikâyeleri acı olsa da, düşündürdükleri ve yol göstericiliği, kalp sızısını dindiriyor. Tüm o kötülüklere karşı, bilimin ve sanatın ışığında mücadele etmek için yürekten bir motivasyon veriyor.

İnsanoğlunun tarihinde, kötüler ve kötülükleri hep ola geldi / olacak da. Ama iyi insanların, hümanist düşlerinin ve hayata geçirdikleri güzelliklerin sonu gelmeyecek. Şüphesiz, bu iyilikler ve güzellikler bizi ayakta tutuyor / tutacak da. Ülkemde yaşanan son birkaç günün acısı, bana, birkaç iyi kalpli insanı ve melek yüzlerini hatırlattı. İçlerinden, üç büyük tiyatro ustasını (*Yıldız Kenter, Gülriz Sururi ve Jale Birsel*) seçtim ve birbirinden bağımsız zamanda söylediklerini anımsadım.

Tiyatronun Tanrıçası Yıldız Kenter ile bir buluşmamızda, ona sormuştum: "*Bu kadar acıların ve kötülüklerin yaşandığı bir memlekette, bu kadar güzel işi yapmayı nasıl başardınız?*". Cevabı bilgeceydi: "*Kötüler kadar, iyiler de*

var… Ben, onlarla vakit geçirmeyi tercih ettim".

Gülriz Sururi, müthiş bir yaşam enerjisiyle, etrafına ışık saçtı. Bir defasında, "*Enerjiniz muhteşem!*" demiştim. Cevabı, düşündürücüydü: *"Eee, yaşam güzel… Hayat, bana şunu öğretti: <<Kötü insanları, yakınında tutmayacaksın. O insanların enerjini düşürmesine asla izin vermeyeceksin>> "*.

Ve canım Jale Birsel… Son yılların kötülükleri, onu sarsıyordu. Eee malum, o bir Cumhuriyet kızıydı! Atatürk'ün kurduğu Cumhuriyet'in en güzel yıllarında, en mutlu heyecanları yaşamıştı. Özellikle geçtiğimiz 10 yılın geri gidişlerini ve didişmelerini, çok anlamsız buluyordu. Sebep olanlar için en temiz haliyle, "*Onlar, kötü insanlar*" diyordu. Sonra, gün gelip, iyi birilerinden bahsederken de, gözleri ışıl ışıl bir halde, "*Aaa canım benim, ne güzel bir insandı*" diye yâd ederdi. Örneğin; Salâh Birsel'den ve Şükran Güngör'den bu sıcaklıkta bahsettiğini çok iyi hatırlıyorum. Bu güzellikte andığı isimlerden birisi de, Yves Bertrand idi. Devlet Tiyatrosu'nun emektâr sanatçılarından Olcay Poyraz, Jale Birsel'in değerlilerindendi. Jale Birsel, Olcay hanımın sevgili eşi Yves Bertrand'ı da yakından tanımıştı ve ondan, kendine has o seçicilikle, güzellikle bahsederdi.

Olcay Poyraz ve rahmetli eşi Yves Bertrand, birlikte çeşitli oyun metinlerini Fransızcadan dilimize çevirmişlerdi. Beraber yaptıkları son çeviri de, Cezayir asıllı Rayhana Obermeyer'in (1963), 2009 yılında Fransızca yazdığı "*Bu Yaşta Hâlâ Saklanarak Sigara İçiyorum*" (*Orijinal Adı: "À mon* âge *je me cache encore pour fumer"*) oyunuydu. Olcay Hanım ve sevgili eşi, bu oyunu, yazarı Obermeyer'in aynı zamanda oyuncusu da olduğu bir yapımda Fransa'da izlemişlerdi. Oyun metni, onları o denli etkilemişti ki, hemen yazarıyla iletişime girmiş ve Türkçeye çeviri iznini almışlardı. Devlet Tiyatroları Genel Müdürlüğü'ne de sunulan bu etkileyici metne ilişkin, Olcay Poyraz'ın yıllarını verdiği kurumdan bir dönüş olmamıştı. Eee, çok muhtemeldir ki, oyunun sorgulayıcı teması, Türkiye'yi son yıllarda yöneten karanlık egemen güçleri, tedirgin edebilecek nitelikteydi. İstanbul'da özel bir tiyatro topluluğu da, çevirmeni ile bir ön iletişime girmekle yetinmiş, ama sonrasında onun iznini almadan oyunu sahnelemişti.

Oyunun hak ettiği değerle ve çevirmeninin izniyle sahnelenmesi ise, İzmir'de Tiyatro Pınarı topluluğuna nasip olacaktı. Topluluğun Genel Sanat Yönetmeni Gülder Pınar, büyük bir saygı örneği göstererek, oyunu "*Yves Bertrand anısına*" sahnelemeye karar vermişti. Tüm duyurularını da, bu kapsamda yapmıştı. 29 Şubat 2020 tarihinde, benim de izleyicileri arasında olduğum yapım, 25. temsilini sunmuştu. Bu özel performansın sonunda, oyunun yönetmeni Gülder Pınar'ın en ön sıradaki seyirciler arasında olan Olcay Poyraz'a çiçek sunması, emektâr sanatçıyı fazlasıyla duygulandırmıştı. Bu üstün saygı örneği, seyircilerin de heyecanlı alkışlarıyla takdir topluyordu.

"*Bu Yaşta Hâlâ Saklanarak Sigara İçiyorum*" oyunu, yazarı Obermeyer'in yönetmenliğinde, 2016 yılında sinemaya da aktarılmıştı. Filmin ana mekânı olarak, Selanik/Yunanistan'da Osmanlı döneminden kalma tarihî bir hamam seçilmişti.

Oyun, kadınların özgürlüklerinin ciddi bir şekilde kısıt-

Fotoğraflar: "*Bu Yaşta Hâlâ Saklanarak Sigara İçiyorum*", Tiyatro Pınarı.

Fotoğraf: "*Bu Yaşta Hâlâ Saklanarak Sigara İçiyorum*", Tiyatro Pınarı.

landığı 1995 yılının Cezayir'inde bir hamamda geçmektedir. Sahneye çıkan dokuz kadın şunlardır:

***Fatima**, hamamda masör olarak çalışan güçlü bir kadındır. Metnin başkahramanıdır. Kocasından yıllarca eziyet görmesine karşın, kimseden korkusu yoktur. Hamamı çekip çeviren, O'dur.*

*Fatima'nın yardımcısı **Samia**, 29,5 yaşındadır, hâlâ evlenmemiştir. En masum haliyle, aşk ve evlilik hayali kurmaktadır. Fatima, onu, kızı gibi görmektedir ve kollamaktadır.*

*16 yaşındaki **Meryem** (Meriem), hamile kalmıştır. Abisinin onu ve bebeğini katletmesinden korunmak için Hamam'a sığınmıştır. Oyunun sonuna kadar, Hamam'da saklandığını bilen tek kişi Fatima'dır.*

***Latifa** (Orijinal metinde Keltoum), öğretmendir. Diğerlerinin aksine, âşık olduğu kocasıyla mutlu bir evliliği vardır. Ama çocuklarının olmaması, onu üzmektedir. Başka bir şehirde yaşayan eşinin, eve dönmesini heyecanla bekler.*

***Luiza** (Louisa), uzun yılların biledi̇ği hayat tecrübesiyle yaşlanmış bir kadındır. 10 yaşındayken zorla evlendirilmiştir. Babası yaşındaki kocasında bulamadığı sevgiyi, genç kayınbiraderi ile yaşadığı yasak aşk ile tatmıştır. Çocukları da, bu yasak ilişkinin ürünüdür. Ölmeden önce son bir kez, Fransa'ya göçen sevgilisine (kayınbiraderine) sarılmanın hayalini kurar.*

***Nadya** (Nadia), laik olduğunu dillendirmekten korkmayan genç bir kadındır. Üniversite öğrencisiyken, bu cesur halleri, ona zarar vermiştir. Gerici dindar militan erkeklerin saldırısına uğramıştır. Korkuya kapılmış, âşık olduğunu sandığı erkekle evlenmeye karar vermiştir. Ama bu evlilik, hüsranla sonuçlanmıştır. Boşanmıştır ve yeniden üniversite dönmüştür.*

***Ayşa** (Aïcha), Nadya'nın boşandığı kocasının annesidir. Ebelik yapmaktadır. Tutucu bir kadındır. Sürekli ders vermeye çalışan ve etrafını bunaltan yaşlı bir kadın olmuştur.*

***Zaya** (Zahia): Nadya'nın ablasının okuldan dönem arkadaşıdır. Kocası, çocukluğundan itibaren yaşadığı haksızlıklar karşısında, radikal bir dinci olmuştur ve bu yolda, ölmüştür. Zaya da, çocuklarıyla yalnız kalmıştır ve kocasının yoluna kendini adamıştır. Diğer kadınların aksine, Ayşa Kadın ile birlikte tutucu dindarların yanında yer almıştır.*

***Madam Muni** (Madam Mouni), uzun yıllardır Fransa'da yaşamaktadır. 45 yaşındaki oğluna gelin bulmak için Hamam'a gelmiştir.*

Dokuz kadın, farklı karakterlerde olsa da, içinde yaşadıkları erkek egemen toplumun baskıcı izleri hepsinde görülür. Fatima dışında, diğerleri, oyunun sonuna kadar, hamile Meryem'in Hamam'da saklandığından habersizdirler. Birbirleriyle çeşitli çatışma ortamlarına girseler de,

Fotoğraf: "*Bu Yaşta Hâlâ Saklanarak Sigara İçiyorum*", Tiyatro Pınarı.

Meryem'i katletmek isteyen abisi kapıya dayandığında, zalim erkekler dünyasına karşı birlikte olmayı başarırlar. Meryem'i ve doğacak bebeğini korumak için ortak bir mücadele verirler. İşte, oyunun acı sonuna rağmen, seyircisine eşsiz bir umut ışığı sunan da, kadınların kötülük karşısında, beraber hareket ediyor oluşlarıdır.

Gülder Pınar'ın başarılı rejisiyle sahnelenen oyunda, rol dağılımı şu şekildedir: Sinem Clarkson (*Fatima*), Cansu Yörük (*Samia*), Emine Arslantürk Kılıç (*Nadya*), Evin Koç (*Luiza*), İlke Tümer (*Latifa*), Simge Eke (*Ayşa*), Çağdaş Şenışık (*Zaya*), Arzu Akgün (*Madam Muni*) ve Zeynep Tırnova (*Meryem*). Yönetmen, Reji Asistanı Orhan Büyüksarı'nın yoğun emeğine de özellikle vurgu yapıyor. Tüm katkıda bulunanlara, bu etkileyici yapımı, İzmir'de karşımıza çıkardıkları için yürekten teşekkürü bir borç bilirim.

Bu kadın oyununun ilginç bir özelliği de, Tiyatro Pınarı'nın kadrosunda, gelecek vaat eden, başarılı kadın oyuncular barındırdığını kanıtlamış olmasıdır.

Cep tiyatrosu niteliğindeki Ünal Gürel Sahnesi'nde, bir hamam ortamını başarıyla yaratan teknik ekibi de özellikle tebrik etmek gerekiyor. Bu küçük salonda oyun sahnelemenin en büyük zorluğu, müzikli sahnelerdeki ses yönetimi oluyor. Bu oyunda da, açılıştaki yüksek müzik sesi, sonraki sahnelerde arka fondaki parçanın duyulmasına engel olacak kadar sessizdi!

Oyunculuklara ilişkin dikkatimi çeken izlenimlerimi de kısaca vurgulamak isterim: Simge Clarkson, Fatima karakterinde, başarılı bir performans gösteriyor. Tüm diğer kadın karakterlerin, ona gizli bir saygı duyduklarını hissettiriyor. Cansu Yörük, Samia'nın o masum hayalperest haliyle, oyunun sonunda kurban olacağı hissini etkileyici bir şekilde yansıtıyor. Emine Arslantürk Kılıç, tüm zorluklarına rağmen, yeni bir hayata başlamaya hevesli ve güçlü iradeye sahip Nadya rolünün hakkını veriyor. İlke Tümer, iyi niyetli ve çevresine duyarlı Öğretmen Latifa rolünde; Evin Koç da zor bir hayat sürerek yaşlanmış, ama muzip ve yaşama sevgisiyle dolu Luiza rolünde, dikkat çekiyor. Simge Eke de, Ayşa Kadın'ın muhafazakâr ama çocuk kalmış ruh halini, kara mizah bir çizgide, başarıyla sahneye aktarıyor.

Ülkemizde ve dünyada yaşanan bunca kötülüğe ve acıya karşın, sığınacağımız en güçlü aydınlanma aracı, "*sanat*" olacaktır. Tiyatronun ışığından bizi mahrum bırakmak isteyenler, onu bir eğlence aracı olarak göstermeye ve kendi yarattıkları acılı günlerde, bizi evde matem tutmaya davet edeceklerdir. Gelin, onların kirli oyununu bozalım, bu günlerde, her zamankinden daha çok sanata ve edebiyata sarılalım! Kötülük saçan dünyalarında, onların yalan haberleriyle meşgul olmak yerine; iyilerle ve iyiliklerle vakit geçirelim! Tiyatroya daha sık gidelim!

“ATLIKARINCA HİKÂYELERİ”, ÖTEKİ BERİKİ TİYATRO TOPLULUĞU

METE ÇUBUKÇU

Fotoğraf: ÖBTT oyun afişleri.

22 Şubat akşamı, Ünal Gürel Sahnesi’nde, İzmir merkezli Öteki Beriki Tiyatro Topluluğu’nun “*Atlıkarınca Hikâyeleri*” başlıklı oyununu izleyince, yine müthiş bir heyecana ve umuda kapıldım: İzmir’in bir turne kenti olmanın ötesinde, ülke genelinde ses getirecek tiyatro yapımlarını sahneleyebileceğini düşündüm.

Avusturyalı yazar Arthur Schnitzler’in “*Reigen (Dans Halkası/Ront)*” orijinal ismiyle anılan, ama Fransızca karşılığı “*La Ronde*” ismiyle uluslararası ün kazanmış oyunu, dilimizde uzun süre “*Çember*” ismiyle anılmıştı. Bu yaratıcı oyun metni, tiyatroda en çok sevdiklerimin başında geldi… Ünlü Fransız yönetmeni Max Ophüls’ün 1950 yapımı “*La Ronde*” filmini izlediğimde de müthiş etkilenmiştim. Sinemaya uyarlanan o yapımda, Jean-Louis Barrault ve Gérard Philipe gibi efsane tiyatro adamlarını izlemiş olmaktan ayrıca çok keyif almıştım. Sonraki yıllarda çağımızın yaratıcı oyun yazarı David Hare’in “*The Blue Room (Mavi Oda)*” ismiyle bu oyunu uyarlaması, Nicole Kidman’ın bu yeni uyarlamada rol alması ve sonrasında Meltem Cumbul rejisiyle İstanbul’da sahnelenmesi de dikkatimi çekmişti.

Bu denli ilgimi çeken bir metnin yeni bir uyarlamasını, biraz gecikmeli de olsa nihayet İzmir’de izleme şansını yakaladım. Üstelik oldukça radikal bir uyarlamaydı: 10 oyunculuk bir kadronun yerinde, esasında tek bir kadın oyuncu öngörülmüştü. Hiç konuşmadan diğer bir erkek oyuncu da, sessizce ona eşlik ediyordu. Sahnenin bütün yükü, kadın oyuncunun üstündeydi. İzmir’in yerli ve bağımsız tiyatro topluluğu (*Öteki Beriki Tiyatro Topluluğu – ÖBTT*), müthiş bir iş başarmıştı... Haluk Işık’ın “*Atlıkarınca Hikâyeleri*” ismiyle uyarladığı ve Yılmaz Tüzün’ün sahnelediği yapımda, Yasemin Şimşek Tüzün üstün bir performans gösteriyordu.

İşte, içimi saran tüm bu heyecanla, bu makalemde, ÖBTT’yi ve yaratıcılarını tanıtmak, yazar Arthur Schnitzler’den ve dünya tiyatro tarihinde önemli bir yer edinmiş olan “*La Ronde*” oyunundan bahsetmek ve nihayetinde, İzmir’de izlediğim etkileyici “*Atlıkarınca Hikâyeleri*” uyarlamasına ilişkin izlenimlerimi aktarmak istedim.

ÖTEKİ BERİKİ TİYATRO TOPLULUĞU (ÖBTT):

Topluluk, 19 Ağustos 2013 tarihinde, eğitimlerine ve provalarına başlamış. Aslında, ÖBTT’nin kuruluş serüveni, yaklaşık beş yıllık bir süreci kapsıyor. Öncesinde, kurucuları Yasemin Tüzün ile Yılmaz Tüzün, İAOSB (*İzmir Atatürk Organize Sanayi Bölgesi*), EGİAD (*Ege Genç İşadamları Derneği*), “*Karşıyaka Soroptimist Kulübü*”, “*İzmir Kadın Kuruluşları Birliği*”, “*Asil Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezi*” gibi çeşitli sivil toplum kuruluşlarında, ayrıca büyük kurumsal şirketlerde tiyatro eğitimi verip, oyunlar sahnelemişler ve çeşitli sosyal sorumluluk projelerine imza atmışlar. Buradaki yol arkadaşlarının, tiyatro sanatını bir hobiden ileriye götürmek istemeleri ve amatör ruhun her zaman yenilik ve devingenlik içeren doğası, onları ÖBTT’yi kurmaya yönlendirmiş. İlk kuruluşundan bugüne, aktörleri ile birlikte oluşturdukları/geliştirdikleri ekolleri doğrultusunda, kendi aktörlerini yetiştirmeye ve amatör ruh ile profesyonel yapımlar sahnelemeye büyük özen göstermişler [1].

ÖBTT, yedi yıllık serüveninde şu oyunları sahnelemiş:

2013-14 sezonunda, Yasemin Tüzün'ün yazıp yönettiği "***Bazen Biz Çocuklar***" adlı çocuk oyunu ve Yasemin Tüzün'ün yönettiği Edward Albee'nin "***Hayvanat Bahçesi***"; 2014-15 sezonunda, Yılmaz Tüzün'ün Edip Cansever'den uyarlayıp yönettiği "***Bezik Oynayan Kadınlar***"; 2015-16 sezonunda, Özlem Erben'in yazıp yönettiği "***Külkedisi Öldü***", Ali Poyrazoğlu'nun uyarlayıp yönettiği "***Medeni Hali***" ve Yasemin Tüzün ile Ozan Yıldırım'ın Samed Behrengi'den uyarladığı ve Ozan Yıldırım rejisiyle sahnelenen "***Küçük Karabalık***" adlı çocuk oyunu; 2016-17 sezonunda, Tiyatro Viya ile ortak üretim olan ve Günay Toprak'ın yönettiği José Sanchis Sinisterra'nın "***Ay, Carmela***" oyunu; 2017-18 sezonunda, Özlem Erben'in yazdığı ÖBTT Oyuncuları'nın kolektif rejisi ile sahnelenen "***Masal Bu Ya… Kırmızı Karpuz Çekirdeği***" adlı çocuk oyunu; 2018-19 sezonunda, Yılmaz Tüzün'ün yönettiği Jean Genet'in "***Hizmetçiler***" oyunu ve Dido Sotiriyu'nun romanından Haluk Işık'ın uyarladığı ve Yasemin Şimşek Tüzün'ün yönettiği "***Benden Selam Söyle Anadolu'ya***"; 2019-20 sezonunda, Arthur Schnitzler'in "*La Ronde*" isimli oyunundan Haluk Işık'ın uyarladığı ve Yılmaz Tüzün'ün yönettiği "***Atlıkarınca Hikâyeleri***" ve Yasemin Tüzün ile Seden Turan'ın birlikte yazdığı ve Yılmaz Tüzün'ün yönettiği "***Eşki Aşk***" [1].

Fotoğraf: "Atlıkarınca Hikâyeleri", ÖBTT.

ÖBTT, oyunlarıyla birçok ödüle layık görülmüş. İzmir'i çevreleyen Urla, Selçuk, Bergama, Karaburun gibi ilçelerin yanında Ankara, İstanbul gibi büyükşehirlere de turneler gerçekleştirmiş. Eğitim çalışmalarına da, ilk günün heyecanıyla devam ediyor. Bugüne dek kendi eğitmenlerinin ve kurucularının yanı sıra, Hollanda'nın "*Global Clown School (Dünya Palyaço Okulu)"* kurucusu Rene Cres, tiyatro sporu eğitmeni Burak Özbaykuş, Haluk Işık gibi eğitmenlerle "*eğitim atölyeleri (workshops)*" düzenlemiş ve değerli tiyatro sanatçısı Ali Poyrazoğlu'nun desteğiyle "*tznk film*"i kurmuşlardır [1].

ÖBTT'nin kurucularının tiyatro sanatına adanmış özgeçmişlerini de kısaca özetlemekte fayda var [1]:

***Yılmaz Tüzün**, Ege Üniversitesi Basın Yayın Yüksek Okulu Gazetecilik Halkla İlişkiler Bölümü'nde (1984-88) eğitim aldıktan sonra, Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Tiyatro Oyunculuk Bölümü'nde eğitimine başlamış ve 1993 yılında mezun olmuş. Hollanda, Avustralya, Almanya gibi ülkelerde çeşitli atölye (workshop) ve ortak projelere katılmış. Örneğin; 1988 yılında, Almanya Grips Tiyatrosu'nda "Çocuk Tiyatrosu'nda Pedagoji" ve 1991 yılında da Sidney/Avustralya'da "WITI [Uluslararası Tiyatro Enstitüsü] - Neapen Üniversitesi Tiyatro Seminerleri" eğitimlerine katılmış. 1984 yılından bugüne sürdürdüğü sanat hayatında, gerek amatör gerekse profesyonel olarak yüzlerce kez sahneye çıkmış. 1990-93 döneminde ve tekrardan 2000-02 yılları arasında, Bornova Belediyesi Tiyatrosu'nda eğitmenlik, oyunculuk ve yönetmenlik yapmış. 1994-95 yıllarında Atatürk Üniversitesi Tiyatro Bölümü'nde öğretim görevlisi olarak ders vermiş. 1988-2000 yılları arasında Yaşar Holding Pınar Süt Çocuk Tiyatrosu'nda oyuncu ve yönetmen olarak görev yapmış. Albert Camus, Oktay Arayıcı, Oğuz Atay, Edip Cansever ve Friedrich Dürrenmatt gibi usta yazarların oyunlarını sahnelemiş. Atıf Yılmaz, Feyzi Tuna, Zeki Alasya gibi duayenlerin sinema ve televizyon filmlerinde oynamış. Osman Sınav, Yücel Uçanoğlu, Nazif Tunç, Raşit Çelikezer gibi yönetmenlerle birlikte Türk televizyonlarında ses getiren dizilerde rol almış. Çocuklar ve gençlere dönük tiyatro ve drama eğitimi üzerine projeler yürütmüş. FIA (Uluslararası Aktörler Birliği) ve TODER (Tiyatro Oyuncuları Derneği) üyesidir.*

***Yasemin Şimşek Tüzün**, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Tiyatro Bölümü / Tiyatro Tarihi ve Teorisi Anabilim Dalı'nda eğitimini tamamlamıştır (1994-98). Bugüne kadar Ankara ve İzmir'de birçok özel tiyatro, Sivil Toplum Kuruluşu ve kurumda eğitmenlik, yönetmenlik ve oyunculuk yapmıştır: Gülüm Pekcan Dans Tiyatrosu (1995-*

Fotoğraf: ÖBTT oyun afişleri.

97), TRT Ankara TV Çocuk Programı- Oyunculuk (1996-98), Ankara Devlet Tiyatrosu- Sözleşmeli Oyunculuk (1995-99), Tiyatro Ankara Topluluğu- Oyunculuk (1998-99), İzmir Bornova Belediyesi Şehir Tiyatrosu- Eğitmenlik, Yönetmenlik, Oyunculuk (1999-2004), İzmir Hürriyet Çocuk Tiyatrosu- Oyunculuk, Yönetmenlik (1999-2008), Es-To Tiyatro Topluluğu- Oyunculuk, Yönetmenlik (1999-2008), Lise ve dengi okullarda Tiyatro Eğitmenliği (1999-2004), TRT İzmir Televizyonu- Seslendirme Sanatçısı (2000-01), Kavimler Kapısı Tiyatro Atölyesi- Oyunculuk (2001-04), T.C. İzmir Kredi ve Yurtlar Kurumu Tiyatro Eğitmenliği (2001-04), Selam Oyun Evi - Genel Sanat Yönetmenliği (2002-03), Kavimler Kapısı Sanat Derneği Başkanlığı (2004-05), İzmir Büyükşehir Belediyesi – Oyunculuk (2007-08), Derin Su Prodüksiyon –Sanat Yönetmeni, Yapımcı (2007-09), Bilge Danışmanlık şirketinde Eğitmen-Yönetmen- Oyuncu ve Koreograf (2009-11), Han Tiyatrosu - Oyuncu ve Eğitmen (2012-13), Yeryüzü Sahnesi İzmir – Oyuncu (2012-13), TİYATRO VİYA- Oyuncu (2015-16) ve ÖBTT Genel Sanat Yönetmeni, Oyuncu, Yönetmen, Eğitmen (2013-devam). Yurtiçi ve yurtdışında birçok oyunculuk ve performans eğitimine katılmıştır (Örneğin; Ankara Sanat Tiyatrosu – Oyunculuk Eğitimi [1994-95], Ankara Devlet Tiyatrosu – Pantomim Eğitimi, Amsterdam Üniversitesi Tiyatro Bölümü - Artistik Sanat Yönetmeni Bruin Otten - Oyunculuk Eğitimi, "Amsterdam Global Clown School" Sanat Yönetmeni René Kres- Palyaço Oyunculuğu Eğitimi, Amsterdam "Sign Dance Collective Company" – Fiziksel Oyunculuk ve Dans Eğitimi, Tugay Başar – Vücut Perküsyonu Eğitimi, Farin Ramdjan – Beden Kullanımı ve Hint Dansı Eğitimi, Gonca Yalçıner – Tiyatroda Alan Kullanımı Çalışması, Amelie Kres – Ses Kullanımı Çalışması [2001], Jan Kroll – Akrobasi Eğitimi [2002], Miriam Drick – Tiyatro Sporu ve Doğa Çalışması [2003], Amsterdam Üniversitesi Tiyatro Bölümü – Modern Dans Çalışması [2004], "Commedia dell'arte" Eğitimi [2016]).

ÖBTT, proje hazırlık ve eğitim çalışmalarını ve provalarını Karşıyaka'da oluşturdukları bir ofis alanında sürdürüyor. Yine Karşıyaka'da, ayrı bir ÖBTT Depo Alanı'na sahipler. Oyunlarını, Nazım Hikmet Kültür Merkezi, Karşıyaka Çarşı Kültür Merkezi, Ünal Gürel Sahnesi, İzmir Sanat Tiyatrosu gibi İzmir'in farklı sahnelerinde sergiliyorlar. 1 Mart tarihinde, Yılmaz Tüzün ve Yasemin Tüzün ile yaptığımız keyifli sohbette, kendi cep tiyatrolarını oluşturmanın da hayalleri olduğundan ve bir zamanlar sıklıkla sahneye çıktıkları Alsancak'taki Fransız Kültür Merkezi'nin günümüzde artık bu amaçla kullanmıyor olmasının çok yazık olduğundan bahsediyorlar. İzmir merkezli sahneye çıkaracakları oyunları, İstanbul'un dost tiyatro topluluklarının sahnelerinde daha sıklıkla sergileyeceklerini anlatıyorlar. Önceki yıllarda sahnelenen oyunların, ÖBTT repertuvarında hazırda beklediğini ve güncel olarak her an yeniden yorumlanabileceğini belirtiyorlar.

ÖBTT, yarattığı şu sloganla yoluna devam ediyor: "*<<SANAT UZUN HAYAT KISA>>, ancak yine de bir şeyler yapmaya vakit var*" [1]. ÖBTT, 2017 yılında kurulan İzmir Tiyatroları Derneği'nin kurucularından birisi… Tüzün çiftinin uzun yıllara dayanan profesyonel tiyatro yaşamı, İzmir'de tiyatronun gelişimi anlamında önemli katkılarda bulunacak niteliktedir. Onların, çalışmaları için İzmir'i merkez olarak seçmeleri, şüphesiz, çok önemli bir kazanımdır!

ARTHUR SCHNITZLER VE "*LA RONDE*" OYUNU:

Ünlü Avusturyalı oyun, roman ve öykü yazarı Arthur Schnitzler (1862-1931), seçkin bir larengolog (*kulak burun boğaz hastalıkları mütehassısı*) olan Profesör Johann Schnitzler'in (1835-93) oğlu olarak dünyaya gelir. Annesi Louise (1840-1911) tarafından büyükbabası Philip Markbreiter (1811-92) de bir doktordu ve Arthur'un da bu aile mesleğini seçmesi beklenmişti. Dolayısıyla, O da, Viyana Üniversitesi'nde tıp eğitimi almıştı ve askerlik görevini de, bir yıl boyunca ordu sağlık görevlisi olarak yapmıştı. Ardından Viyana Hastanesi'nde görev almış ve babası tarafından kurulan bir sağlık dergisinin düzenlenmesinde de yer almıştı. Tıpla ilgisi, en başından beri sınırlıydı. Babasının 1893'te ölümünün ardından, doktorluğunu, özel bir muayenede çalışmakla sınırlamıştı. Öte yandan, yeni ortaya çıkmakta olan Psikiyatri bilimine yakın ilgi göstermeye başladı. Sigmund Freud'un (1856-1939) çalışmaları, ilgisini çekiyordu. Kaleme aldığı eserlerde, Freud'un kuramlarının etkisi görülüyordu. Yarattığı kişilerin ruhsal özelliklerini, etkileyici bir incelikle yansıtıyordu. Freud, 16 Haziran 1922'de, Schnitzler'i evine yemeğe davet edince, ilk defa karşılaştılar. Ömür boyu sürecek olan dostlukları o gün başladı [2].

Fotoğraf: "Atlıkarınca Hikâyeleri", ÖBTT.

Schnitzler, tüm dini inançları bir dogma olarak görüp uzağında kalsa da, Avusturya'da Yahudi düşmanlığının yükselmesi, ona da, ailesinin Yahudi kökleri nedeniyle, çeşitli zorluklar çıkarmıştır.

Schnitzler, döneminin önemli edebi şahsiyetleri ile dostluk kurar: Rainer Maria Rilke (1875-1926), Georg Brandes (1842-1927) ve Hugo von Hofmannstahl (1874-1929) gibi edebiyatçılarla mektuplaşır. 1896'da Norveç'te ünlü tiyatro yazarı Henrik İbsen (1828-1906) ile buluşur [2].

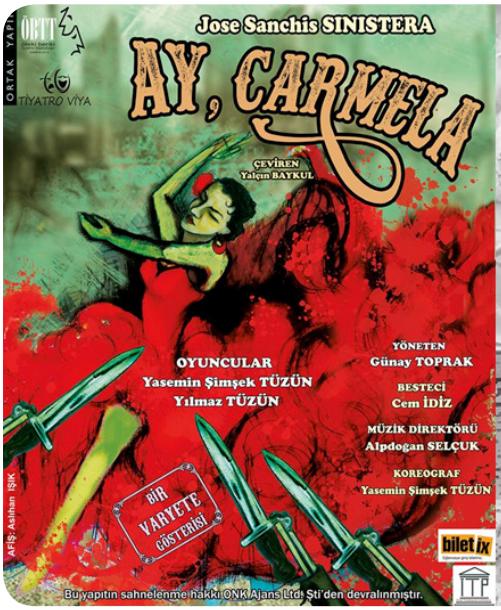
Schnitzler'in özel hayatı karmaşıktır. Aktris Adele Sandrock (1863-1937) ile fırtınalı bir aşk de dâhil olmak üzere, çok sayıda kadınla (*genellikle aynı anda*) ilişki yaşar. 1897 yılında, hastalarından Marie Reinhard (1871-99) ile birliktedir. 1899 yılında, aktris Olga Gussmann (1882-1970) ile evlenir ve bu evlilikten oğlu Heinrich (1902-82) ve kızı Lili (1909-28) dünyaya gelir. 1921'de boşanır. Hayatı boyunca, 8.000 sayfayı bulan, bir günlük tutar. Bu metinlerde, cinsel yaşamının ilginç ayrıntılarına (*orgazm anlarının anlatımı dâhil*) yer verir [2].

Oyunlarının çoğu, Viyana'nın prestijli "*Burgtheater*" tiyatrosunda prömiyerini yapar. Çoğunlukla, ticari ve eleştirel açıdan başarılı yapımlar olsa da, kimi eserleri (*"Teğmen Gustl", "La Ronde" gibi*), saldırılara ve sansürlere maruz kalır. Schnitzler'in son yılları, 1928 yılında intihar eden kızı Lili nedeniyle, sıkıntılı geçer. 21 Ekim 1931'de, Viyana'da beyin kanamasından ölür [2].

"*La Ronde*" metni, birçok tartışmaya sebep olmuştur ve birkaç kez sansüre uğramıştır. Schnitzler, oyunu, 1896-7 kışında yazar ve bitirdikten iki gün sonra, bir dostuna yazdığı bir mektupta şunları söyler: "*Bütün kış boyunca birbirini izleyen, edebî bir değeri olmayan ve hiç yayınlanamayacak sahneler yazdım. Ama birkaç yüz yıl sonra birisi onları ortaya çıkarırsa, toplumumuzun çağımızdaki durumunun bazı özelliklerini aydınlatabilirler*" [2].

Oyun, birbirini izleyen ve her biri, iki kişi içeren on kısa tablodan oluşur. Yazar, dönemin Viyana'sında yakından tanıdığı ve toplumun değişik çevrelerinde yasayan on kişiyi konu edinir: fahişe, asker, hizmetçi, genç adam, evli kadın, evli kadının kocası, genç kız, orta yaşlı bir şair, orta yaşlı bir aktris ve bir kont. Oyundaki kişilerden her biri, sadece iki tabloda görünür ve her seferinde karşı cinsten değişik bir kişiyle baş başa olur. Onuncu ve son sahne, ilk sahnedeki karakterlerden birinin dönüşüyle döngüyü tamamlar. Olaylar dizisi özetle aşağıdaki şekilde gelişir [2]:

Birinci tablo (Fahişe ile sokakta rastladığı asker): Fahişe, sokakta rastladığı askere, ücretsiz birlikte olabileceklerini söyler. Asker, onunla eve gitmeyi

Fotoğraf: ÖBTT oyun afişleri.

kabul etmeyince, nehir kenarında sevişirler. Asker, seksi bitirince, kışlaya dönmesi gerektiğini iletir ve ayrılır. Adını söylemeyi de ret eder. Fahişenin bahşiş talebini de gülerek karşılar.

İkinci tablo (Aynı asker ile bir hizmetçi): Asker, hizmetçiyi dans salonundan çıkarır. Yakın bir parka götürür ve sevişirler. Asker, hızlı bir şekilde, kadına olan ilgisini kaybeder ve dansa geri döner. Kadın, askerin onu evine bırakacağı umuduyla dışarıda beklerken, asker yeni bir partnerle dansına devam eder.

Üçüncü tablo (Aynı hizmetçi ile çalıştığı evde yaşayan genç adam): Yazın, sıcak bir öğleden sonrasıdır. Genç adam, hizmetçiyi baştan çıkarır. İkili birlikte olurken, Dr. Schüller'in kapıyı çalmasıyla bölünürler. Yine de, sevişmelerine devam ederler. Genç adam, seks bitince, kadının kalmasını istemesine rağmen, oradan ayrılır. Hizmetçi de, evdeki purolardan aşırır.

Dördüncü tablo (Aynı genç adam ile garsoniyerine gelen evli kadın): Genç adam, ödünç olarak ayarladığı gösterişli dairenin kendine ait olduğunu söyler. Buraya gelen evli kadını baştan çıkarır ve birlikte olurlar. Kadın, ayrılırken onu bir daha görmeyeceğini söylese de, ertesi gece bir baloda buluşmak üzere sözleşirler.

Beşinci tablo (Aynı evli kadın ile kocası): Kadın, evinde yataktadır. Bir müddet sonra, kocası yanına gelir. Kadın, kocasına evlenmeden önce birlikte olduğu kadınları sorar. Karı-koca, yapmacık bir şekilde iletişim kurarlar ve sevişirler.

Altıncı tablo (Aynı koca ile genç bir kız, lokantanın özel bir bölümünde): Koca, genç kızı baştan çıkarıncaya kadar, ona yakın davranır. Genç kız, içtiği şarabın da etkisiyle kendini salar. Adam, seks sonrası, genç kızı annesine götürmek için bir an önce yola çıkmak ister.

Yedinci tablo (Aynı genç kız ile orta yaşlı bir şair): Genç kız, adamın şair olmasından etkilenmiştir. Şair de, kurnazlıkla, kızın ilgisini üzerinde toplamayı ve onunla birlikte olmayı başarır.

Sekizinci tablo (Aynı şair ile bir aktris): Orta yaşlı bu çiftin ilişkisi de yapmacıktır. Aktris, onsuz yatacağını söylese de, bir müddet sonra şairi de yanına çeker ve sevişirler.

Dokuzuncu tablo (Aynı aktris ve ziyaretine gelen kont): Kont, aktriste, bir önceki gecedeki performansından etkilendiğini söyler. Karşılıklı flört ederler ve birlikte olurlar.

Onuncu tablo (Aynı kont ile ilk tablodaki fahişe): Kont, fahişenin boş odasında bir kanepede uyanır. Sarhoş olduğu önceki gecede, neler yaşadığını hatırlamaz. Romantik sanrılarla, uykuya dalmadan önce seks yaptıklarını öğrenince kabullenmek istemez. Oradan ayrılır. Gün ağarırken, kendini Viyana sokaklarına salar.

Metindeki karakterler hiçbir zaman samimi görünmez. Hepsinde, cinsel güdüler önceliklidir. Tatmin olunca da, içlerinden en az biri, kendi bencilliğine geri döner. Cinselliğin dışında, insanları birbirine bağlayan bir şey yoktur. Hepsi, bir aldatmaca içindedir.

Schnitzler, oyunun metnini tamamlayınca, Berlin'de bulunan tiyatro eleştirmeni Alfred Kerr'e (1867-1948) gönderir. Kerr'in önerisiyle, ilk başta düşündüğü "*Bir Aşk Turu (Ein Liebesreigen)*" başlığını, "*Reigen*" olarak değiştirir. Almanca olan bu kelime, birkaç kişinin el ele tutuşarak ve bir daire oluşturarak birlikte ettikleri dans anlamına gelmektedir. Fransızca karşılığı "*La Ronde*" de, bu anlama gelmektedir ve uluslararası tiyatro ortamında, bu isimle, daha çok anılır olmuştur.

Schnitzler'in her zamanki yayıncısı olan, Berlin'deki "*S. Fischer Verlag*" yayınevi, metni basmayı kabul etmez. Bunun üzerine, yazar, 1900 yılında, arkadaşları ve meslektaşları arasında dağıtımını sağlamak üzere, 200 adet özel olarak basımını gerçekleştirir [2].

Nihayetinde, 2 Nisan 1903 tarihinde, "*Wiener Verlag*" yayınevi tarafından ticari olarak ve 40.000 kopyayla basılır (*Bu basımda, birkaç değişikliğe gidilir*). Birçok eleştirmen, metni, sert bir şekilde eleştirir. Pornografik olduğu söylenir. Münih Üniversitesi'nin Drama Topluluğu, 25 Haziran 1903'te, sadece üç tabloyu (*beşinci, altıncı ve yedinci)* sunabilir. Bu yapıma, seyirci ilgisi çekilse de, basında ağır eleştirilere uğrar: "*Kültür düşmanı bir yapım*" olarak tanımlanır. Yayını hiç izlememiş olan politikacılar ve gazeteciler de, tartışmalara katılır. Sonunda, Üniversite Yönetimi, Drama Topluluğunu kapatır [2].

8 Kasım 1903'te metnin Viyana'da kamuya açık bir okumasının yapılacağı duyurulsa da, çok geçmeden yasaklanır. Viyana'da gerçekleşmeyen bu okuma, aynı ay içerisinde, Polonya'nın Wroclaw (*o zamanki adıyla "Breslau*") şehrinde gerçekleşir. Mart 1904'te Berlin Cumhuriyet Savcısı'nın kararıyla kopyaları toplatılır, kitabı satışa sunan iki kitapçıya pornografik yayın sattıkları gerekçesiyle dava açılır. Bu kitapçılar, davadan beraat etseler de, Almanya içinde kitabın satışı yasaklanır. Öte yandan, 1905 ve 1909 yıllarında, özel katılımlı etkinliklerde, Berlin'de okumaları yapıldığı kayıtlara geçer [2].

Sándor Bródy (1863-1924) çevirisiyle Macar diline çevrilir ve 1904 yılında Budapeşte'de yayınlanır. Bu çeviriyi kullanan "*Uj Szinpad*" isimli bir avangart tiyatro topluluğu, tüm metni eksiksiz içeren bir yapımı, Albert Kövessy (1860-1924) rejisiyle sahneler. Ancak, tek bir performansın ardından, hızlıca yasaklanır. 1917'lerin başlarında, Schnitzler'in onayı alınmadan, Moskova'da ve St. Petersburg'da sahnelendiği kayıtlara geçmiştir [2].

Kasım 1918'de, ünlü yönetmen Max Reinhardt (1873-1943), oyunun Berlin'de sahnelenme iznini almak üzere, Schnitzler ile irtibata geçer. Yazarın ikna olması, uzun bir süreç alır. Reinhardt, 1920 yılında istifa edince, oyun, yönetmen Hubert Reusch'a teslim edilir. İlk gösterimin 23 Aralık 1920'de "*Kleines Schauspielhaus*" sahnesinde yapılacağı duyurulur. Gösterimin birkaç saat öncesinde, oyunun ahlâk dışı olduğu gerekçesiyle durdurulmasına yönelik bir tedbir kararı alınması istenir. Bu talep, görmezden gelinir ve prömiyer yapılır. Sonrasında, oyun hâkimlerce de izlenir ve 6 Ocak 1921'de, ihtiyari durdurma talebi ret edilir. Ama 22 Şubat 1921'de, tiyatroya saldırı düzenlenir. Cumhuriyet Savcılığı bir soruşturma açar ve etkili muhaliflerin desteğiyle, yönetmen Resuch, oyuncular ve tiyatro yöneticileri aleyhine, "*kamu güvenliğini bozma gerekçesiyle*" dava açılır. Bu soruşturma, 18 Kasım 1921'de on üç sanığın beraatı ile sonuçlanır [2].

1 Şubat 1921'de Viyana'da "*Deutsches Volkstheater"* tiyatrosunda sahnelenir. Schnitzler de provalara katılır ve ilk gösteri, protesto olmadan sahnelenir. Basın, oyunun sanatsal içeriğine övgüler yağdırsa da, bazı açık sahnelerin halka gösterilmesine itiraz ederler. Sağcı gazeteler, provokasyona varan haberler yapar. Sonraki gösterimlerde, protestolar düzenlenir. 16 Şubat 1921'de 600 kişilik kalabalık bir grup, tiyatroyu mahveder. Şehrin sosyal demokrat belediye başkanı da, bu oyunun oynanmasına izin verdiği için birçok suçlamaya maruz kalır. Gösteriler polis korumasıyla devam etse de, 7 Mart 1922'de yine büyük bir saldırıya uğrar. Schnitzler, büyük bir hayal kırıklığına uğrar. Bu tarihten sonra, oyunun kamuya açık sahnelenmesi taleplerine sıcak bakmaz [2]

Metnin ilk kez İngilizceye çevirisi 1920 yılında, "*Hands Around: A Cycle of Ten Dialogues (Çevreleyen Eller: On Diyalog Döngüsü)*" başlığıyla yapılır ve 1.405 özel kopyası basılır. 1923 yılında, liberal görüşlü Bloomsbury grubu üyelerine ait özel bir evde, gösterimi yapılır. Bu gösteriyi izleyen ünlü İngiliz yazar Virginia Woolf (1882-1941) şöyle yazacaktı: "*Seyirciler, odada gerçek bir çiftleşme oluyormuş gibi hissettiler ve çok gerçekçi inilti seslerini boğmaya çalıştılar*". Mart 1923'te New York/ABD'de yapılması planlanan bir yapım, itirazlar nedeniyle rafa kaldırıldı. Ekim 1926'da New York'ta "*Triangle Theatre Club*" isimli bir tiyatro klübü tarafından sahnelendi. İlk sahnelenmesi olaysız olsa da, sonrasında yine soruşturmalara maruz kaldı ve 1929 yılında müstehcenlik yasaları uyarınca bir mahkûmiyet yedi [2].

Naziler, 1933 yılında iktidara geldiklerinde, Schnitzler'i "*Yahudi, yozlaşmış ve porno meraklısı*" olarak ilan ettiler. Tüm çalışmalarını yasakladılar ve ele geçirdikleri tüm kitaplarını imha ettiler [2].

Schnitzler'in mirasçıları, "*La Ronde*" oyununun tiyatroda sahnelenmesini uzun yıllar boyunca ret ettiler. 1981 yılına gelindiğinde, yazarın ölümünün üzerinden 50 yıl geçtiği için mirasçıları telif hakkından çıkarıldı. Ertesi yıl, Avusturya, İngiltere ve Avrupa'nın başka birçok yerinde, sahnelendiği görüldü [2]. Sonraki yıllarda da, değişik yönetmenlerin rejisiyle sahnelenmeye devam etti.

Metnin, üç dikkat çekici sinema uyarlaması yapıldı: Ünlü yönetmen Max Ophüls'ün (1902-57) yapımında (1950), Simone Signoret (1921-85), Gérard Philippe (1922-59) ve Jean-Louis Barrault (1910-94) gibi efsane oyuncular rol aldı. Bu yapım, oyunun popülaritesini arttırdı. Yönetmen Roger Vadim (1928-2000), hikâyelerin Paris'te I. Dünya Savaşı'nın hemen öncesinde geçtiği bir kurguyla, sinema

Fotoğraf: ÖBTT oyun afişleri.

uyarlaması yaptı (1964). 1973 yılında da, Otto Schenk (1930) rejisiyle ve orijinal versiyona sadık kalınarak sinemaya aktarıldı [2].

1990 yılında, Eric Bentley'in (1916) "*Round 2*" başlığıyla uyarladığı eşcinsel temalı radikal bir versiyonu sahnelendi. David Hare'in (1947) uyarladığı, 1998 tarihli "*Mavi Oda (The Blue Room)*" metni, Sam Mendes (1965) rejisiyle, Nicole Kidman ve Iain Glen gibi oyuncuların katılımıyla Londra'da ve New York'ta sahnelendi. Michael John LaChiusa'nın 1994 yılında bestelediği "*Hello Again (Tekrar Merhaba)*" müzikali ve Jack Heifner'in 2004 yılında yazdığı "*Seduction (Baştan Çıkarma)*" oyunu da, Schnitzler'in "*La Ronde*" metninden esinlenmiştir [2].

"*ATLIKARINCA HİKÂYELERİ*", ÖBTT:

Haluk Işık, Schnitzler'in ünlü "*La Ronde*" oyunundan, ÖBTT için uyarladığı metne, "*Atlıkarınca Hikâyeleri*" ismini vermiş. Bu uyarlamada, radikal bir şekilde, tüm ana karakterleri, tek bir kadın oyuncu canlandırıyor. Aktris, kadın karakterlerin yerine geçerken, erkek karakterlerin diyaloglarını ya anlatarak ya da onları taklit ederek aktarmayı tercih ediyor. Sahnede, onun dışında, bir kafesin içinde bulunan maskeli bir erkek oyuncu öngörülmüş. Ancak, bu karakter hiç konuşmuyor. Kadın oyuncu, ilgili tablonun gerektirdiği şekilde, onu kafesin içinden çıkarıyor ve canlandırmaları için kullanıyor. Sonra da, zaman zaman yine kafesinin içine koyuyor.

ÖBTT yapımında, kadın-erkek ilişkisinde, acı çeken tarafın genellikle kadın olduğu gerçeği ön plana çıkarılmış. Öte yandan, erkeğin kafeste tutulması da, onun tutsaklığını gösteriyor. Her bir tabloda, kadın, erkeği kafesinden çıkarıp istediği gibi giydirip birlikte oluyor. Sonrasında, yine kafesine onu geri koysa da, bu ilişkiden en çok acı çeken kendisi oluyor. Bu uyarlamada, orijinal metinden farklı olarak, sahne bir akıl hastanesinde açılıyor ve kapatılıyor. Bu kurgu da, kadın-erkek ilişkisinde yıpranan tarafın genellikle kadın olacağı varsayımını destekliyor.

Yasemin Şimşek Tüzün, üstün bir performansla, seyircilerin hiç ilgisini kaybetmeden, tablolar dizisinin akışını başarıyla sağlıyor. 22 Şubat akşamı izlediğim performansta, ona sessizce eşlik eden diğer oyuncu, yönetmen Yılmaz Tüzün'dü… Oyunun sonunda, selam vermeye çıkmıyor olması, aslında hiç yokmuş düşüncesi uyandırsa da, tiyatro sahnesindeki varlığı ve Yasemin Şimşek Tüzün tarafından konumlandırılışı, şüphesiz performansın çok daha dinamik olmasını sağlıyor.

Özetle, dünya tiyatrosuna damga vuran bir metnin, yaratıcı bir uyarlamayla ve üstün bir performansla, İzmir merkezli bir tiyatro topluluğunca sahnelenmesi, müthiş heyecan uyandırıyor. Bu performans, ülkemizin ve İzmir kentinin tarihi bir sanat olayı olarak kayıtlara geçmelidir. ÖBTT ailesini ve tüm emeği geçenleri, yürekten tebrik ediyorum.

Kaynakça:

[1] "*ÖBTT*" web sayfası (*http://www.obttizmir.com/),* Erişim Tarihi: Şubat 2020.

[2] "*La Ronde*", Arthur Schnitzler, Translated and introduced by: Stephen Unwin & Peter Zombory-Moldovan, Nick Hern Books, London, 2007, ISBN:978-1-85459-587-4.